Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6.4.13.

1

36. 18. B. 25

Collegii Societ. Jesu Romani

DE EXHILARATIONE ANIMI,

quem metus mortis angit & excruciat Dialogus cum pius, tum eruditus,

AVTHORE
Aimaro Falconeo Thautano.

ἐκ πόνου ὁ βίος.

Sic ars calcographi ſaxea monſtra domat:

Sic labor alatum te ſuper aſtra feret.

VIENNÆ,
Apud Mathiam Bonhomme.
1541.

36. 8. 95

AYMARVS FALconeus Thautanus beneuolis candidiſq; opuſculi huius ſuſceptoribus ac lectoribus plurimam ſalutem.

NVPER cùm grauiſsimæ periculoſiſsimaq; ægritudine laborarem (uiri amãtiſsimi) & iã prolixo ac diutino languore maceratus inſuper & perpetuis uigilijs penè cõfectus eſſem, hymbrifera quadam nocte altiores, ut ſolet, ſomnos ſuadẽte ut primùm oculi lento ſopore nutare cœperunt, ecce neſcio quo modo ingens apud me cœpit agitari diſsidium, morte ſcilicet peracriter cum uita rixante, atq; ut uidebatur, pertinaciter pugnante

Mortis cum uita peracre diſsidium.

 gnante

gnante & quidem magnis utrimq; contentiõibus res gerebatur: ſiquidē uitæ Natura, morti philoſophia patrocinabatur. Itaq; natura ipſa humanæ uitæ fauendū eſſe, quãtis maximè poterat uiribus ſuadebat, atque ut illi omnino conſuleretur ſummopere euincere conabatur, mortē ob id dictitans pro hoſte habendã, quòd illa in humani generis perniciem graſſari nuſquã intermittit: cõtrà nõ uulgaribus mortem laudibus philoſophia efferebat, uitamq; impenſiore dicendi copia multis obiectis caſibus uituperare nitebatur.

Natura mortem pro hoſte habēdam dicit.

Philoſophia uitæ contemptrix mortē probat.

Inter hæc ego anceps conſilij hærebam animo, & quò me uerterem, uel cuinam parti accederem, aut in quam potius deſcenderem ſententiã, non ſatis perſpectū habebã, neq; ullus uſquã exitus accõmodatior apparebat, quã ut totius huiuſce

negocij

negocij ſumma in Dei arbitrium referretur. Porrò ne ſuſpenſo hunc in modũ decreto inteſtinis ſimultatibus & domi & foris ſemper omnia fluctuarent, rationi permiſſa eſt iudicandi facultas: ut quicquid illa ex bono & æquo potiſſimùm hac in re cenſeret, ſua authoritate decerneret atque pronuntiaret. Hæc igitur mox pro tribunali conſidens, indicto omnibus ſilentio ita ſanciuit, æquũ quidem uideri, ut humanæ uitæ ab uno quoque faueretur, neque ullo pacto naturæ iniuria fieret. Cæterùm mortem ipſam minimè in hoſtium numero eſſe habendam, quin læto potius hilariq́; uultu, aut æquo animo, cùm illa Dei uoluntate inciderit, perferendam. Cui ſententiæ cùm ab omnibus eſſet aſſenſum, ſopita controuerſia eſt. Ego uerò rem

Rationi cẽſura commiſſa ſuper uitæ & mortis rixa.

Sanitas oĩs à Deo.

omnem ſæpenumero mecum ipſe tacitus expendens poſteaquam æterni parentis beneficio, nec non clariſsimi & undequaque doctiſsimi uiri Hieronymi Montui egregia opera priſtinæ incolumitati fui reſtitutus, crebris meditationibus atque commentationibus, quantum licuit, hoc unũ aſſequi & mihi comparare ſtudui, ut ad uitæ mortisq; conditiones ſolito paratior, & ad utrumq; ſtatum expeditior impoſterũ inuenirer. Planè quoniã mortis caſus qui tandem ſine effugio eſt omnibus penè hominibus durior uideri ſolet, Isq; maximè præſentaneum expetit conſilium: idcirco libellum hunc de exhilaratione ac roboratione cordis contra metum mortis ſermone perquam familiari mihi & quibus opuſculum ipſum placuerit, ac gratum fuerit, conſcripſi,

Hieronymi Montui medici præſtantiſsimi commendatio.

Autoris huius libelli intentio.

collegiq;

collegiq́; exiſtimans lecto eo non medio-
cres caducis quibusq́; mentibus uires ac-
ceſſuras, quærenda certè ſunt trepidis
ſolatia, & optimarum perſuaſionũ pro-
pinatione demendus illis terror: Nan-
que in timidos audacior mors eſt, illosq́;
acrius infeſtat. Scio iam pridem in hanc
rem multa à doctiſſimis quibuſdam uiris
fuiſſe prodita: uerùm illis altiora perſe-
quentibus, nos humilia ſectabimur: ipſa
quoque lectionum uarietas tædium pro-
hibere poterit ſpiritibus inimicũ. Cùm
autem hic neque gloriæ, neque oſtenta-
tionis ullum ſit aucupium, ſed omnino ad
legẽtium hæc inſtituta ſint profectum:
nemo, opinor, ſe mihi ulla ratione præ-
bebit infenſum, aut me temeritatis arguẽ
dũ cenſebit: Quæ etenim inuidia eſt, ſi
humilioris ingenij homines, ne ſemper ni-

Trepidis ſolatia quærenda.

Nam timidis & ſuſpectis aptiſſima mors eſt.

Lectionum uarietas tædium aufert.

Præſtat ali-
quando nō-
nulla ſcribe-
re, quàm ſem
per nihil fa-
cere.

hil facientes ſint, aliquando nonnulla ſcripſerint, quæ hominibus familiaria quædam exoptantibus quoquo pacto profutura credantur. Nec uerò mihi quiſquã improbe dentatus impinguat, quòd ea quæ aliena ſunt, crebrius hîc interſerã, quaſi aliorum opibus ipſe locupletari nõ erubeſcam, utinam uel ſic locuples eſſem: nuſquam profectò fructũ quẽpiã ob id quiſquam ſapiens ſumere recuſabit, quòd ex alienis inſitionibus prouenerit.

Arrogãtiam
uitat autor,
Chriſto pla-
cere, & mor
talibus pro-
deſſe dunta-
xat cupiens.

Cæterũ ego nihil mihi arrogo: hoc unũ tantùm cupidiſsimè ambio, ut ſpinis coronato regi, cui opera mea dicata ſunt, placeã: atq; identidem mortalibus omnibus pro mea uirili proſim, nemini noceã. Valete tandem, & in uita & in morte felices. Ex Antoniano cœnobio Idibus Maij. 1541

FAMILIARIS COLLOQVVTIO DE

exhilaratione animi, quem metus mortis angit & excruciat, fragrãtiſsima profectò undequaq; pietate redundans.

INTERLOCVTORES.

Almaricus & Thauranus.

ALMARICVS. Effeciſti tuis optimis conſilijs, amãtiſsime Thaurane, ut qui pridem rerũ aduerſarum tædio fractus animum penè deſponderam, meliore ſubinde amplexa ſententia humanæ conditionis ſortem utcumq; tolerare non recuſem: ac profectò inſtauratis iam bona ex parte rebus gratiſsima quædam auguſtioris fortunæ, blan-

diorisq́ ſpei aurora tuo potiſsimè poſt Deum beneficio mihi affulgere cœpit. Sed ut tibi pectoris mei ſecretũ ingenua profeſsione reuelatum aperiam, frequẽs & importuna quædam mortis recordatio ſerenitatem omnem animi mei penitus obtenebrat, & neſcio qua amarulẽta ſuffuſione quãtumuis gratorũ ſucceſſuũ dulcedinem uitiat atq; corrũpit, ac quicquid eſt iucũditatis necnon hilaritatis in uita triſti felle cõſpergit: ſed, & quod moleſtiſsimũ eſt, ipſum quoq; quietis tẽpus uanis imaginibus efficit inquietũ. Itaque cùm ipſe ſolitarius (quamquã memet in omnia uerterim) faſtidium hoc nulla ratione excutere ualeã, leuãdi animi gratia nunc huc ad te ſum profectus: ut, ſi quo tandem fieri poſſit modo, amaritudinẽ hanc tua ſuauiſsima cõfabulatione ualeã dulcorare. THAVTANVS. Multis in rebus amaritudo uim medicam obtinet ſuauiſsime Almarice. A. At illa tamen palato ingrata eſt, ob idq́, dum ſumitur,

Frequẽs mortis recordatio animum mœrore afficit, id quod nõ latuit ei, cuius eſt hoc carmẽ. Linque metũ leti &c.

Iugi mortis cõſyderatiõe hilaritas oĩs imminuitur.

Mœſtitiam obeſſe corporis bonæ ualetudini teſtatur Solomõ, ita ſcrib. Prouerb. 17. Animus gaudẽs ætatẽ floridã facit: ſpiritus triſtis exiccat oſſa.

frontem

frontem corrugare compellit. Tha. Sa-
tius eſt animo bene ualere, quàm palato:
& frequentius uſu uenit, ut id quod pala
tum contriſtat, cætera membra lætificet.
A. Hoc ipſum inficiari nolim. Sed quid
ad bonam mentem uel proſperã animi
ualitudinem facit triſtis amarulentaq́ co
gitatio? Tha. Hoc pro uarijs rerum cir-
cunſtantijs atque ipſa morborum animi
differentia æſtimari oportere in cõfeſſo
eſt: uerũ plerũq; ea quæ auſtera ſunt mi-
ro quodã modo ualetudinẽ procurãt nõ
corporis tantùm, ſed etiã mẽtis. A. Ergo
ſemper nobis amara ſorbẽda erunt, & in
totam uitam quæ triſtia ſunt haurienda.
Tha. Non rectè infers: ſi quidem, uti antè
diximus, amaris rebus plerumq; ipſum
cor lætificatur, in quo gaudij fomes læti-
tiæ penu, ac hilaritatis hoſpitium, eſſe nõ
ambigitur. Tantùm itaq; abeſt ut mœ-
ſtum triſtemq; ſpiritum in homine pro-
bandum cẽſeam, ut etiam Chriſtianum
quodq; pectus ſpiritali gaudio & exul-

Animo quã palato benè ualere multò ſatius eſt.

Palato quòd non ſapit, nõ nunquã cæteramẽbra iuuat, à quo rõ dißidet hoc. Sæpè bibi ſuccos, quamuis inuitus, amaros.

tatione perpetuò refertum eſſe debere au
2.Corin.6. Philip. 4. dacter confirmem: ſemper enim homini Chriſtiano ingens occurrit gaudẽdi materiã, dum ſibi apertã eſſe in cœlum uiã mente pertractat: quãobrem ipſe magna fiducia fretus ſæpiſsimè propheticũ illud
Pſal.121. carmen decantat. Lætatus ſum in his quę dicta ſunt mihi, in domum domini ibimus. Triſtabitur quidem ille nõnunquã
2.Corin 7. eo triſtitiæ genere quod ad ſalutem pertinet, ac diuinis eloquijs conſentaneũ eſt. Sed tamen idem ipſe in omni amaritudine, ſpectato rerum fine, nonnihil gaudij uenabitur. A. Quidnam cæteris in rebus uenari poſsimus, neſcio: at certè non admodũ mihi ꝓbabile uidetur, ubi moriendi neceſsitas ante oculos obuerſatur, ibi iucũditatem aliquam nos uel uenari,
Mors ſolo nomine grauis. uel aucupari poſſe: quandoquidem ſolo etiã nomine ipſa mors grauis eſt: & hęc,
Morti oẽs obnoxij ſumus, ortaq; cũ intercũt. etiam ſi fugã arripere moliamur, crudelẽ tamen in modũ nos perſequitur rapitq́; &, utcunq; habeat res, tandem in caſſes

illius

illius incidere cogimur: nullã quippe hîc ſpondet fortuna ſalutẽ: nec uſquam tutũ eſt ab illa profugiũ, niſi fortè quod apud Meroẽn Taprobanãq; inſulã (ſi credere dignũ eſt) tãdiu uiuere dicuntur homines, quãdiu uolunt: utinam hinc breuior eſſet in regionem illam traiectus. T. Illic (ſi uera eſt fama) homines longioris uitę ſatietate ac etiam tædio permoti in aliam regionem migrare cogũtur, ut mortem ualeant inuenire. Ex quo intelligitur multis ſub cœlo illo degentibus mortẽ prolixiore uita uideri optabiliorẽ. Cæterùm aliam ferunt eſſe mundi plagã, in qua hi qui octo uel nouem nati ſunt annos, ultimam penè ſenectutem attigiſſe exiſtimãtur. A. Hãc ego nolim mihi patriã eſſe: quid enim ea regione infelicius poteſt excogitari, quæ fœtus ſuos non ſinit adoleſcere, uel in qua tantam ſibi Atropos graſſandi licentiam uendicat, ut uixdum natos ad necem rapere nõ uereatur? Th. In hac, quam diximus locorũ uarietate,

Meroës Taprobanæq; incolæ uita ſunt prælonga.

Senectus ultima aliquibus populis obtigiſſe uidet, qui octauum uel nonũ annũ attigerint.

Atropos una ex parcis, quã filũ frangere fingunt poetæ.

quænam

quænam earum prouinciarũ felicior cenſeri debeat, non facilè quiſquã exiſtimauerit. Mihi quidẽ ager ille cõmendabilior uidetur, qui ſua fœcũditate pręcocibus'ꝙ maturitatibus nec nõ frequẽtibus meſsibus plus cęteris omnibus dominica horrea complet: proinde (ni me mea fallit exiſtimatio) illa regio iure pręſtãtior debet reputari, quæ plures animas emittit in cœlum, quæque ueluti compendioſo calle, minimoꝗ diſcrimine ex pelagi iſtius fluctibus homines perducit in portum. Certe quemadmodum illis minimè aſſentior, qui ob humanę conditionis miſerias optimum cenſent non naſci: ſic illis mea ſponte accedo, qui utiliſsimum iudicant citiſsimè his erumnis eximi: quandoquidem diutius hic immorantibus multa ingruunt, multaque incommodorum ac periculorum diſcrimina quotidie imminent, quibus uel ſuſpenſa mens, uel attrita uita homines contabeſcere cogit. A. Pace tua dixerim

Regio illa reliquis præferenda, quæ plures animas emittit in cœlum.

Reiecta opinione dicentiũ optimũ non naſci, accedit author aſſerentibus utiliſſimũ eſſe ocyſſimè mori.

rim, ego hęc uerbis quidem probabilia uideri non abnuo: ſed tamen illa ad perſuadendum non ſatis uirium habere iudico. Quid enim operę precium eſt naſci, niſi congruo quoque temporis ſpacio hîc liceat immorari, ipſumq́ue, in quẽ uenimus, locum agnoſcere & contemplari. Prętera non ab re Hebræũ ſapiẽtem dixiſſe puto, meliorem eſſe canem uiuum leone mortuo, Itaque non abſurdè mihi Theophraſtus naturã accuſaſſe uidetur, quòd tam breues hominibus uiuendi metas ſtatuiſſet, quorum maximè intereſſet diu uiuere, cùm illa cornicibus ac ceruis, nonnullisq́ue alijs animantibus longiſsimum ęuum cõceſsiſſet, quibus nihil opus eſſet uitam ad tot annos producere. Tha. Parum philoſophicè Theophraſtus de rerum parente natura queri uidetur, cùm illa hominum cauſa omnia prouidis rationibus expenſa ſtatuerit: quocirca animalium omnium longęuitatem ad noſtram potius quàm

Eccleſiaſtes 9.

Theophraſtus de natura queſtus.

Cornices ac cerui uiuaciores hominibus.

Improbatio querimoniæ Theophraſti de natura.

Eccleſiaſtic. 18.

ipſorum

ipſorum utilitatem pertinere nemo ambigere debet: nẽpe uniuerſa quę in mũdo ſunt animantia non ſibi, ſed hominibus uiuere intelliguntur: humanę autẽ uitę periodum in ſingulis hominibus non niſi optima ratione ab ęterno Deo uti maximè expedit, pręfiniri quiſnam mortalium audeat in dubium reuocare? Quod ſi nos Cratem imitati uitę huius incommoda undequaque ſagaci obtutu circũſpiceremus, haud dubiè fateremur naturam nihil homini breuitate uitę melius pręſtitiſſe: Nam & ſi ſecũda omnia applaudant, certè ut undecunque doctiſſimus Plinius inquit, Ne laceſcat fortuna, metus eſt: & quàm multos affluẽtia bona perdidere, atque ultimis merſere ſupplicijs, alius quidem de alio indicat dies, tamẽ ſupremus de omnibus. Ideoque nullis credendũ eſt. Scitiſsimè princeps ille Poëtarũ, Optima quęque dies, inquit, miſeris mortalibus ęui Prima fugit: ſubeunt morbi, triſtiſq; ſenectus,

Vergilius.

Et labor

Et labor, & duræ ſubit inclemētia mortis. Rectè etiam Iob ille iuſtus ac patientiſsimus ait, Homo de muliere natus, breui uiuens tempore, repletur multis miſerijs: Qui quaſi flos egreditur, & cōteritur, & fugit uelut umbra, & nunquā in eodem ſtatu permanet. Mihi quidē olim optimi cuiuſdam antiſtitis memorabilis illa uox fuiſſe uidetur, qui cùm grauiter ægrotaret, atque qui aſsidebāt conſolandi hominis gratia dicerent, bonam ſpem eſſe ut conualeſceret, uiueretq́; Ita fertur reſpondiſſe: Si nūquam mi grandum ſit, bene, ſi aliquando, cur non modò? Igitur ſiue iuuenis, ſiue ſenex quis moriatur, quid refert? quandoquidem ut Seneca ſcribit, numerus annorum nec miſerum facit, nec beatum: mors quippe non ſcopulus, ſed portus eſt, ad quē ſi quis intra primos annos applicuerit, nō queri debet quòd minus uixerit, ſed gaudere potius quòd citò nauigarit. uana profectò diligentia eſt: quādo nume-

Iob. 14.

Digna antiſtite Chriſtiano reſpōſio.

Mors nō ſcopulus, ſed portus.

rus dictum computatur, ubi quæritur pondus. Certè inter tot calamitates, tot ęrumnas, tot procellas, tot clades, tot tẽpeſtates, quibus undique in hac lachrymarum ualle concutimur, uerſamur, trudimur, miſericordia Dei eſt citò occidere. A. Meo iudicio totius humani generis cum morte ſimultates & inimicitiæ altius inſedere, quàm ut aliquibus uerbis pax conciliari poſsit. Iandudum nimis exulcerata ſunt odia, & profectò iuſtum eſt, ut illam inexplebilibus odijs proſequamur, quæ uniuerſo generi humano dietim pernicioſiſsimè inſidiatur, nobisque rerum omnium chariſsimam uitam adimere ſatagit, & ad unum omnes extinguere molitur. Th. Falleris Almarice mi: hæc enim mors, quam tu tantopere execraris, non hominis extinctionem, ſed coniunctarum tantùm partium diſſolutionem efficit: & quod in nobis diuinum eſt, à terreno ſecernit: quodq́ rutilum ac ſplendens in præſentia latet, recõ

Vita omniũ rerũ chariſsima. Vnde Matthæi 16. Quam dabit homo commutationem pro anima ſua?

Quod in nobis diuinum eſt, mors à terreno ſecernit.

ditum

ditũ è uagina thecaꝗ uel fictili uaſe edu-
cit. A. Quid eſt igitur quod ſacrorum
carminum Vates exultat inquiẽs, Non Pſal.117.
moriar, ſed uiuam, & narrabo opera do
mini. Caſtigãs caſtigauit me dominus,
& morti non tradidit me. Th. Hoc lo-
co Propheticus ille Rex ob futuræ uitæ
ſpem uerius quàm ob exilij huius prote
lationem exultaſſe credẽdus eſt, quãdo- Pſal.119.
quidem ipſe alibi de incolatus ſui prolõ-
gatione ſubtriſtis ingemuiſſe legitur.
Neque uerò quum ille diceret ſe nõ mo-
riturũ, de naturę defunctione ſenſiſſe exi
ſtimari debet. Certo nanque certius no-
uerat ſe aliquãdo hinc eſſe migraturum,
& ad meliores ſedes ſe tranſiturum ſpe- Pſal.41.
rabat: ſic enim aiebat, Quemadmodũ
deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita
deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit
anima mea ad Deum fontem uiuum,
quando ueniam & apparebo ante fa-
ciem Dei. Hæc recordatus ſum & effu-
di in me animam meam, quoniam tranſ

ibo in locũ tabernaculi admirabilis uſq; ad domum Dei. Et alio loco. Reuertere anima mea in requiem tuam. Quibus ex uerbis apertè colligitur prophetã ipſum de æterna animę ſuę uita, necnon de futu ra illius immortalitate ſpem optimam, ac ex ipſa ſpe ſummum gaudium conce= piſſe. A. Quid ergo hîc de ſperata per Prophetam illum animæ ſuæ immorta= litate audio? Nonne animę omnes ratio= nales ab ipſa ſua creatione peræquè ſunt immortales? Th. Iſtæ quidẽ hoc uno mo do ſunt immortales, quòd creatę nunquã eſſe deſinunt. Atqui ſanctioris doctrinæ traditione uita corporis anima eſt, ani= mæ uerò Deus. Nec dubium quin pro= pter animam corpus fabricatum ſit, ani= ma autem propter Deum. Itaq; uera ani mæ uita in ipſo Deo ſita eſt. Quia de re illa nequaquã uiuere exiſtimari debet, quæ à cõditoris ſui gratia excidit. Enim= uero ut creaturæ cuiuis bene eſſe poſsit, neceſſe eſt illam ſui creatoris gratia atq;

Pſal. 114.

Deus uera animæ uita, corporis uita anima.

beneuolentia recreari: quanquàm enim ſemper ipſa ſit, uitã tamen habere nõ cenſetur, quę in tenebris ſedet, diuinæq; illuſtrationis luce priuata exiſtit. Sed & hoc ipſum mortis genus quod animam à Dei gratia ſeparat alteram tandem parit mortem, per quam perpetuis flammis impiorum hominum ſpiritus miſerabiliter addicuntur. Nulla autem peior eſt mors, quàm ubi nunquàm moritur mors: Neque enim, ut diuus ait Auguſtin. uita dici poteſt, quæ nec uoluptate ſuauis, nec quiete ſalubris, ſed perpetuis cruciatibus pœnalis eſt. Ergo diuortium illud, quod animam à corpore, diuinumque ab humano diſtinguit minimè formidabile eſt: ſed hoc potius expaueſcendum, per quod anima diuini fauoris ſupernæq; gratiæ conſortio ſpoliatur, pręſertim ſi eouſque proceſſerit contumacia, ut pœnitendi facultate præcluſa, ad iudicis tribunal imparatus homo rapiatur, hic certè

Nulla peior mors, quàm ubi nunquã moritur mors.

Auguſtinus.

Diuortium quod animã à corpore ſeiungit non formidãdũ, ſed id quo ſupernæ gratiæ conſortio ſpoliatur anima, ſi pœnitendi facultas præcluſa ſit.

naufragoſus eſt ſcopulus, in quem impingere quàm maximè uereri debemus: & ne pro uanis ſeculi huius mercibus æternæ uitæ iacturam faciamus, tota cõtentione deuitare. Quid enim prodeſt hominí (ut Seruator ait) ſi totum mundum ipſe lucretur, animæ uerò ſuæ detrimentum patiatur? Al. Quanam maximè ratione quenquam tutè nauigare & ſcopulum hunc deuitare poſſe arbitraris? T. Híc latiſsimus eſt ad diſſerendũ campus, ſi quis ſingula exactè perſequi uelit. Sed quoniam omnibus in rebus ſemper gratiora ſunt compẽdia: ut rem totam in exiguo concludamus, ac in arctum præceptiones contrahamus, paucis ea quæ ad hoc negotium pertinent, aperto (quãtum potero) ſermone demõſtrabo. Quiſquis contra mortẽ hanc, quę animã à deo ſeparat, & ęternis tãdẽ ſupplicijs hominem addicit, optimo ſeſe remedio communire deſiderat, huic, iacto primùm ſincerioris fidei fundamento,

Luc. 9.

Rebus in omnibus compendia gratiora.

to, neceſſe eſt Dei timorem pariter & amorem pectori ſuo firmiter imprimere: his etenim cuſtodibus, rem in tuto futuram ſacratiſsimæ philoſophię traditio confirmat. A. Id quod de amore dicitur, ſatis quidẽ mihi probatur: nanq; ipſe amor ingenuis mẽtibus ſemper cõſentaneus eſt, quod uerò ad timorem attinet, nihil profectò hoc condimenti genere apud liberos homines inſipidius. T. Abſurdum eſt inſipidum exiſtimare hoc quod felicitatem operatur. Al. Quęnã, oro, ex timore felicitas eſſe poteſt? T. Timor ipſe antidotariam uim habet, & quidem ſingularem contra hanc, quam diximus, animæ mortem. Itaqué ille eo mortis genere minimè occumbere poſſe credendus eſt, qui Dei timorem altius pectori ſuo infixerit: aut enim eo permotus à delictis & flagitijs abſtinebit, aut ſicubi fortè lapſus fuerit, mox pœnitentia ductus exclamabit. Miſerere mei Deus ſecundùm magnã

Dei timorẽ & amorem pectori nos firmiter imprimere decet.

Amor mentibus ingenuis ſemper conſentaneus.

Prouer. 15.

Pſal. 50.

miſericordiam tuam, qua ex re periculũ euadet: ipſoq; propiciante Deo liberabitur, ac ſecurè uiuet, & tandem feliciter moriètur. Sic enim in eccleſiaſticis ſententijs diuina ſcriptura pronunciat. Timenti dominum bene erit in nouiſsimo, & in die defunctionis ſuæ benedicetur. Et iterum timor domini delectabit cor, & dabit lætitiam & gaudium in longitudinem dierum. Atqui ne ipſe uana ſpecie decipiaris, hæc de timore illo accipienda ſunt, qui indiſſolubili ſodalitio amori coniunctus eſt. Siquidem alter per ſe non ſatis ad ſalutem efficax reperitur. Alm. Minimè aſſequor differentiæ huius rationem, neque quibus finibus iſta diſtinguantur, planè intelligere ualeo. Th. Inter timorem illum qui cum amore nullam affinitatem habet, & eum qui dilectionem ſemper comitatur, hoc intereſt, quòd ille cùm ſeruilis & ignobilis ſit, ſuppliciorum formidine ad obtemperandum mouetur:

Eccleſiaſtici 1. & 17.

Timor duplex, filialis, & ſeruilis,

Timoris duplicis diſcrimen.

hic

hic uerò ingenua quadam præſtantia
uirtutiſq; ipſius ſtimulis, & propoſito-
rum ſibi præmiorum deſiderio accen-
ditur & concitatur. Porrò, quemadmo-
dum ſancti patres teſtantur, nuſquã niſi
amãdo bene colitur Deus. Hic enim ut
Aug. ait, nõ ſeruiliter: ſed liberè colẽdus
eſt. Ipſe ſiqdẽ omnipotẽs (ut diuo Chry- *Chryſoſto-*
ſoſtomo uidetur) nõ à nobis timeri uult *mus.*
quaſi dominus, ſed tanquam amantiſsi-
mus pater diligi. Itaq; ut idem ait. Si ab
initio creati hominis cauſam cõſideraue-
rimus, haud dubiè intelligemus, quod
Deus magis ſe hominũ patrem eſſe uo-
luit, quàm dominum. Quę res profectò *Deus homi-*
inęſtimabilẽ illius in nos gratiam & be *num ſe patrẽ*
neficentiã teſtatur & declarat, ac quantò *eſſe magis*
nos illũ amore proſequi debeamus, oſtẽ *uoluit quàm*
dit. Cæterùm hęc ipſa, quã filialẽ uocãt, *dominum.*
dilectio probatiſsimo quodã timore nõ
uacat, q̃nquidẽ ſemper uerẽdũ exiſtimat
ne paterna reuerẽtia & bonitas improbi
ore aliquo facto offendat, hic uerò timor

Auguſtinus. In amore & charitate ſitus eſt, motuſq; eius, Auguſtino teſte, dilectio perfecta conſummat, neque in metu, ſed in obedientia uerſatur: ipſiusq; ſancti caſtiq; timoris teſtimonium eſt obſequium. Certè, ut idem ſcribit, qui timore ſeruit, pœnam quidem euadit, ſed præmium non meretur: & ſi Dei mãdatum timore potius pœnarum, quàm amore iuſtitiæ exequimur, ſeruiliter non liberaliter agere iudicamur. Ob idq; rem ipſam, non ut oportet, facimus. Enimuero fructus ille à Deo minimè probatur, qui non ex charitate procedit. Equidem quantum ad opera attinet, quæ exterius apparent, & is qui pœnam timet, & is qui iuſtitiam amat non contra mandatum faciunt. Et ideo hi quidem manu pares ſunt, ſed diſpares corde: ſimiles actione, ſed diſsimiles uoluntate: tunc quidem rectum cum Deo cor eſt, quando propter Deũ ipſe quæritur Deus. Nemo quoq; benefacere dicendus eſt, qui inuitus facit, etiam ſi bonum

Fructus noſtros probat Deus quatenus hi ex charitate procedunt.

Rectum cor quando cum Deo ſit.

num eſt quod ipſe facit: quia nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis. Inutiliter itaq; ille putat ſe eſſe peccati uictorem, qui pœnæ timore non peccat: & qui faceret quod uetatur, ſi pœna tolleretur, aut ceſſaret, quiq; ideo aliquid non facit, quia impune hoc fieri nõ poteſt: nam quantum in ipſo eſt mallet non eſſe iuſtitiam peccata punientem. Et utiq; ipſe, ſi poſſet, illam auferret, ac per hoc iuſtitiæ & honeſtati inimicatur: ſed & illum qui præcepta tradidit, ipſe ſi poſſet, tolleret, ne quem comminantem uel iudicantem haberet. Inimicus itaque eſt iuſtitiæ, qui pœnæ timore non peccat. At eum qui Deum diligit, & charitatem habet, nulla delectat iniquitas, etiã ſi proponeretur impunitas: & hic quidem ſummũ bonũ diligendo, ne Deus eum deſerat, timet: quamuis aliter illum non eſſet puniturus, & cùm alter ſupplicia metuat, hic eò tendit, ne Patris gratiã amittat. Igitur nullum fidei ac uirtutis meritum

Coactè qui operatur, nõ eſt dicendus benefacere: Deus enim obſequia coacta reſpuit.

His concinere Flaccus uidetur ita ſcribens, Oderũt peccare boni uirtutis amore, Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.

Inimicus eſt iuſtitiæ pœnæ timore qui non peccat.

meritum eſt in timore qui ex accidentiũ terrore proficiſcitur & commouetur. Hæc Auguſtinus. A. Quantùm ipſe audio, minimè congruit terrificis incuſſionibus ad probitatis ſemitam ſeſe conuertere, uel timoris impulſu quæ recta ſunt operari. T. Non admodùm magni refert qua quiſque primùm occaſione ad ſalutis uiã reuocetur, aut ueniat, modò ipſe generoſo ſubinde ſuccenſus amore: pullulanteq; charitate paternis iuſſionibus obſequatur. Nam & plerumq; Deus ipſe terrores minaſq; incutit, profert, congeminat, ut à morbo homines reuocet, & ad amplectendam bonitatem impellat: namq; terrendo hoc ſolùm quæritur, ut proficiamus, & futura pericula caueamus, neque enim, quod terreni reges faciunt, idcirco Deus ſe à mortalibus timeri uult, ut illius maieſtas glorioſior fiat, ſed ut eo quaſi ſigno hominum proteruia coërceatur, ſicque perpetuæ damnationis infelicitatem ipſi

Auguſti.

Deus perſæpe terrores incutit, ut à malo homines reuocet.

Deus cur à mortalibus timeri uult.

ipſi euadant: Equidem cernere licet quòd tonitrua, fulgura, tempeſtates, terræmotus, peſtilentiæ, crinita ſidera: mortes repentinæ, & alia eius generis permulta ſemper fermè religionem incutiunt. Certè his tremefacti, quid alijs euenerit, quidq; nobis euenire poſsit, conſiderare ac meditari cogimur: Ad quod etiam pertinet illa Ebræi philoſophi ſententia. In omnibus operibus tuis *Eccle. 7 & 18.*
memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Et quod alibi legitur, Si *Ecclesiastes 11.*
multis annis uixerit homo, & in his omnibus lętus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierũ multorum: qui cùm uenerint, uanitatis arguentur pręte- *Ecclesiastes 12.*
rita. Et rurſum aufer malitiã à carne tua: adoleſcẽtia enim & uoluntas uana ſunt. Memẽto creatoris tui in diebus iuuentutis tuę: antequã ueniat tẽpus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas non mihi placẽt: antequã tenebreſcat ſol, & lumẽ, & ſtellæ, & luna & reuertẽtur

nubes

nubes poſt pluuiam: quoniam ibit homo in domum æternitatis ſuæ: & reuertatur puluis in terram ſuam unde erat: & ſpiritus redibit ad deū qui dedit illū, cūcta quæ ſunt adducet Deus in iudiciū. Item aliud in eandem ſententiam: Fili ſi habes benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Memor eſto quoniam mors non tardat; & teſtamentum inferorum quod demōſtratum eſt tibi. Nō defrauderis à die bono & particula bonæ diei non prætereat ante obitum tuū: operare iuſtitiam, quoniam nō eſt apud inferos inuenire cibum. Sic itaque obiecta ante oculos mortalitatis commemoratiōe ſacratiſsimę philoſophię proceres ad ſanctioris uitæ frugem deprauatas hominum mentes frequentius reuocare conātur. A. Ipſa ergo, quod minimè putaram, mortis memoria ſalubris eſt & utilis ad ſalutem. T. Quid ni? profectò melius eſt negotij ſcopum ac finem conſiderare & intueri, quàm principiū: ipſe

Eccleſiaſtic. 14.

Mortis memoria utilis eſt ad ſalutē.

ſiquidem

ſiquidem æternus Deus humanam re-
darguens inſipientiã ſacræ ſcripturæ la-
bijs in hunc fatus eſt modum. Gens abſ- *Deut.32.*
que cõſilio & ſine prudẽtia eſt, utinam
ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima
prouiderẽt: ſed & Hebraicę philoſophię
magiſter nos his admonet uerbis, Au-
di conſilium, & ſuſcipe diſciplinam, & *Prouer.19.*
eſto ſapiens in nouiſsimis tuis. Diuinus
etiam Plato totam philoſophantiũ uitã
non aliud eſſe dixit quàm mortis com- *Plato.*
mentationem ſiue meditationem. Sanè
ut Hieronymus noſter inquit, Ille facilè *Hieronym9.*
contemnet omnia, qui ſemper cogita-
bit ſe eſſe moriturum. Quibus ex re-
bus apertè colligitur incuſsi timoris cal
caria non mediocrem ſæpè utilitatem *Frequẽs mortis recordatio mortalibus affert utilitatem.*
nobis afferre, & ipſam pręcipuè morta
litatis noſtrę recordationem in remedijs
non contemnendis adnumerari debe-
re. A. Memini in ſuperioribus abs te
dictum fuiſſe properę mortis, quàm ui
tę longioris conditionem uideri opta-

biliorem.

biliorem: quod ſi uerum eſſet, minimè ſpectrum hoc mortis nobis ad tenorem ſcriptura obijceret, neq; appoſitè induceretur ad terrendum id quod exoptanda aliqua ſpecie commendabile uideretur. T. Duplicē hęc res habet conſiderationē: quippe interdum pij homines ob ipſam mortis cogitationem mira quadā uoluptate perfunduntur, dum ſcilicet magnitudinē prę miorum mente reuoluunt, propinquamq; Dei uiſionem & fruitionem intenſius meditantur ac cęleſtem illam patriam intima ſpeculatione contemplantur. Quod cur fidelis quiſq; nō faciat, cùm ab ethnico olim homine, ut refert Cicero, magna fiducia dictū fuiſſe conſtet. O præclarum diem illum, cùm in illud animorum cōſilium coetumq; proficiſcar & cùm ex hac turba & colluuione diſcedam. Certè, ut ſacræ literæ perhibent, Iuſtus in morte ſua ſperat & cōfidit: unde Hieronymus mortis, inquit, requiē inter anguſtias flagitamus, igitur inter mala ſolamen eſt de bono cogitare

Doctor gentium idemq; uas electiōis beatus Paulus, ut eſt ad Philippēſes. 1. diſſolui cupiebat; & eſſe cum Chriſtō.

Prouerb. 14.

nauigantium more, quibus refrigerium eſt inter infeſtos & ſolicitos curſus de portus ſecuritate, & quiete cogitare, ad quam & ſi non liceat quātùm capiūt, celeriter peruenire, iuuat tamen meliores partes optare. Hac itaq; ſpectata rerum facie, omnis triſtitiæ materia ſubmouetur. Altero item modo mortis ſuſcipi poteſt cogitatio, ita ſcilicet, ut quis ſibi ante oculos ſtatuat eas, quibus ipſe incubat, uoluptates & delitias minimè futuras perpetuas, ſed aliquando morte finiendas ſimul, & de omnibus illi ſubeundū eſſe iudicium: & ad hoc æternas ſibi, niſi reſipiſcat, pœnas eſſe pręparatas. Hęc uerò conſideratio ſpeciem quidem habet incutiendi timoris, ſed reipſa probè meditata facilè intelligitur terroris cauſam non tam in naturalis mortis defunctione, quàm in illius quæ animam à Deo ſeparat, infelicitate ſitam eſſe: prior nāq; illa mors per quam naturę tributum ſoluitur, ſi ſola ſit, & ab altera quæ ipſam

Delitiæ momentaneæ, non perpetuæ, quarum gratia nos obnoxij iudicio futuri ſumus: id quod Apoca. cap. duodeuiceſimo his uerbis exprimitur. Quantùm glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantùm date ei tormentum & luctum.

iugulat animam exemptus homo reperiatur, nulla ex parte luctuoſam habet occaſionem: conſummata namq; hac peregrinatione mors patriam bonis accelerat, atq; hanc demum improbis quoq; utilitatem affert, quòd malæ uerſationis tempus & facultatem illis adimit amputatq;, ac per hoc de futurorum ſuppliciorum grauitate plurimùm decidit, ut illis à pijſſimo deo hoc nomine bene conſultum uideri debeat, neq; enim (ut reor) uitæ ſtamina ijs breuiantur, quos (ſi uixerint) ad ſe aliquando redituros pœnitentiamq; acturos æterna prouidentia perſpexerit. Itaq; quòd cæteris in malitia confirmatis longiores induciæ denegentur, hoc profectò non odium, ſed ſummi iuſtiq; Dei beneficium eſſe credendum eſt: ſatius enim exiſtimari debet modici temporis uoluptate carere, quàm perpetuò ferendos poſt mortem cruciatus flagitiorum exaggeratione infeliciter adaugere. A. Hæc certè mihi

Ecleſiaſtes 8.

Satius eſt modici temporis huius uitæ uoluptate carere, quàm poſt iſta perpetuò cruciari.

ſatis

ſatis probabilia uidentur. Cæterùm ue-
nit in mentem ſciſcitari, num illa uera
ſit ſententia, qua pronunciatur illum nun- *Intellectus*
quàm eſſe peccaturum, qui ſibi mortis *eius quod*
ac nouiſſimorum ſuorum ſpeculum an- *prædixit,*
te oculos ſtatuerit. T. Hoc ipſum me *Memorare nouißima,*
hercle ueriſſimum eſſe certiſsima rerum *& in æter-*
experientia confirmat: uerùm remini- *nùm nō pec-*
ſcentiam hanc neque momentaneam eſſe *cabis.*
oportet, neq; leuiter animo impreſſam:
Parum enim conferunt remedia, niſi te-
naciter inhæreant, & congruo tempore
immorentur. Præpterea uerba illa non ita
accipienda ſunt, ut exiſtimemus, quòd is
qui mortis memoriam animo gerit, non
aliquando labatur: Nam & qui iuſtus
eſt, ut ſacræ literæ perhibent, ſepties in *Prouerb. 24*
die cadit. Sed quia ipſe extemplo re- *Iuſti nomen non amittit,*
ſurgit, idcirco nomen iuſti non amit- *qui per pœ-*
tit: qui enim citò redit, nequaquam di- *nitentiam re-*
uertiſſe uidetur. Sic igitur is qui nouiſ- *ſurgit.*
ſimorum ſuorum memor fuerit, & de
exitu ſuo cogitarit, aliquando certè la-

bi & peccare poterit, non tamen hoc inæternum procedet: quandoquidem ipſe mox reparabitur ac reſurget. Alm. Cùm tu ſuperiore ſermone mortis meditationem duplici facie ſpectari poſſe dixeris, in mentem uenit abs te requirere, quidnam in ea uarietate utilius uel efficacius ſit, cęleſtium'ne premiorũ ſpeciem intueri ac ſpectare, an uerò periculum eternę damnationis mẽte reuoluere. T. Vtriuſq; rei uim melius experimento per te ipſe cognoſces, probatoq; negocio pro tua prudentia utrum magis expediat, iudicabis. Etenim de his non una apud omnes eſt exiſtimatio: neq; omnibus omnia expedire credenda ſunt: frigẽtibus tamen pręcordijs ualidiores. Ictus terror ſolet incutere: namq; ille non homines blãdè inuitat, ſed pigritantes adactis ſtimulis intrare compellit. Verùm hęc ipſa malę manſionis & pœnarum conſideratio, tametſi nonnunquam pro negociorum exigentia commodiſsimè

Omnia omnibus expedire non eſt credendum.

adhibea-

adhibeatur;ſi quis tamen ea ſemper tan
gatur, nec niſi mortis ac pœnarum for
midine ab illicitis actibus uſquam tem-
peret;hic ipſe certè à uero ſcopo tota uia
cenſebitur aberrare:ſemper enim memi
niſſe oportet,ſeruili timori per ſe nequa-
quam eſſe immorandum:quandoquidē
ut ex Auguſtini ſententia ſuperius dictū *Seruili timori nequaquā per ſe immorandum.*
eſt,Nihil prodeſt ſpiritus timoris, niſi
accenſo ſubinde charitatis ſpiritu interio *Auguſtin.*
ris hominis uiſcera concaleſcant. Atqui *1.Ioan,4.*
ut Epheſinus Apoſtolus ſcribit, ubi in
Chriſtiano pectore perfectę charitatis ra
dices adoleuerint, illa foras mittet timo *Charitatis definitio.*
rem,ipſumq́; exulare compellet: charita-
tem autem definiunt eſſe uirtutem, qua
Deus propter ſe,proximus uerò in Deo
& propter Deum diligitur: & hęc ipſa
eſt per quam,iuncta fide, homines Deo
placent, ac ſaluantur:nec dubium,quin ea
ipſa gradibus quibuſdam auctior efficia *Charitas incipiens, proficiens, & perfecta.*
tur & attollatur: ſiquidem primùm inci
pientem,deinde proficiētem, poſtremò,

quantùm humana conditio patitur, perfectam illam eſſe dicimus. Itaq; quò magis illa accenditur, ac roboratur, hòc magis timorem longius propellit ac ſubmonet. Equidem ij qui charitate flagrãt, arctiſsima dilectione Deo cõiunguntur,
1.Ioan.4. ipſiq; in Deo manent, & Deus in illis: ideoq; ſiue ab illicitis abſtinere, ſiue bonis operibus incumbere ſtatuant, non terrore, ſed dilectione id exequuntur. Cæterùm caſto ac ingenuo timore ſuadente ſemper ipſi ſibi uerendum eſſe proponant, ne æternum illum ac beneficum Parentem offendant, uel indigno aliquo facto ab illius gratia & beneuolentia excidant, aut quauis contracta culpa ab eius amore ſeparentur, ſicq; à propoſitis primis excludantur. Almaricus. Nonne hæc in reipſa præmiorum affectatio ſpeciem potius cupiditatis, quàm dilectionis præ ſe ferre uidetur? Thautanus. hîc illius, quem diligimus, æterni noſtri parentis fruitio præmium eſt, ſi-

Fruitio ſola animum noſtri

ne

ne qua certè fruitione animo noſtro, qui diuinitatis particeps eſt, omnia uileſcerent, nec illum unquam ſatiarent: proinde cùm ea quæ à fidelibus expetuntur præmia in Deo ipſo ſita ſint, haud dubiè illa non improbandæ cupiditatis notam, uerùm ſanctiſsimæ dilectionis & charitatis præſtantiam habere iudicantur. Almaricus. Rem capio, & iam dilectionis ac charitatis uiam, ſpreto illo qui ergaſtulis congruit timore, mihi amplectendam propono. Thautanus. Hæc certè uia per ſe commodior ac fructuoſior eſt. Cæterùm, uti iam ſępè diximus, nonnunquam ad hominum emendationem terror ipſe efficaciſsimus eſt: eoq; adhibito remedio, quàmplurimi mortales qui prius in præcipitium ferebantur, ab exilio retracti ſunt: quod Hieroſolymitanus ille Rex Ezechias fideli profeſſione teſtari poteſt, ad quem olim prophetica uoce, diuinaq; iuſsione dictũ eſt, Diſpone domui tuæ, quia morieris,

ſtrum diuinitatis participem ſatiare poteſt: unde pſalmiſta. Satiabor cùm apparuerit gloria tua.

Terror ad hominũ emẽdationẽ nõnũquam efficaciſsimus eſt.

4. Reg. 20.

& non uiues. Cui tamē ſubinde ad parietem conuerſo, & profuſis lachrymis orāti diuina bonitas opitulata eſt, hoc quidē & uaſtiſsima illa quondam Niniuitarū ciuitas prædicabit, quam Ionę Prophetę uerbis territā, moxq́ ad pœnitentiam cōuerſam, ab interminato excidio Deus ipſe paterna pietate liberauit. Eſt in Aeſopicis fabulis, matrem quāpiā infantulo fuiſſe minitatā, ni ipſe à fletu temperaret, ſe illum lupo obiecturā: quod cùm lupus audiſſet, prędamq́ ad multam horam expectaſſet, tandem puerulo ipſo quieſcente, nutrix illi blandiēs ita aiebat. Si uenerit lupus, interficiemus eum, fili: quo audito mœſtus lupus abſceſsit, inquiens: hic ea quę comminata ſunt, facilima conuerſione reſcindūtur; quòd ſi ego materni in filium affectus immēſitatem propenſius conſideraſſem, minimè certè hîc tandiu expectando tempus contriuiſſem. A. Hic apologus meo iudicio non inſulſam habere uidetur affabulationē.

Ionæ. 3.

Et uidit deus opera corū, quia conuerſi ſunt de uia ſua mala, & miſertus eſt ſuper malitia quam locutus fuerat ut faceret eis & non fecit.

Feſtiuus apologus ex Æſopo fabulatore clariſsimo.

T. Inſtitu-

T. Inſtitutus ſermo noſter illius ſenſu ſi quis apposite componere nouerit, rectiſsi mè cõdietur. A. Iam ego ex his ſatis per‑ cepiſſe uideor quàm utilis, quàmq́ neceſ‑ ſarius Chriſtiano homini ſit Dei timor, cuius procuratio ea ratione non admodũ mihi difficilis uidetur, quòd etiam moro‑ ſos quosq́ timor urget ac corripit. At ue‑ rò longè alia eſt amoris in Deum propa gatio; hæc enim non tam facilè radices agit, neq́ tam citò coaleſcit: huius namq́ generis plantulæ apud plerosq́ in ſum‑ ma tantùm, quod aiunt, tellure hærent, nec admodùm firmiter radicantur, quin‑ etiam humoris defectu ſæpe marceſcere atq́ exareſcere coguntur: quamobrem ad amorem ipſum tum excitandum, tum, ſi quando refrixerit, reparandum, magna, uti opinor, arte opus eſt. T. Hęc res pro‑ culdubio bonam fœcundamq́ mẽrem de ſiderat. A. Quonam igitur modo is qui per ſe friget, uel ultra quàm par ſit tepi‑ dus eſt, amoris huius ardore inflammari

Eccleſiaſtici 1. Timor domini gloria & gloriatio, et lætitia & corona exultationis.

Timor domini delectabit cor, et dabit lætitiam & gaudium in longitudine dierum.

Timenti dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis ſuæ benedicetur.

quando fortè accenſus fuerit, perquàm properè frigeſcit, atq; etiã nonnunquam (ſi dícere fas eſt) pene extinguuntur, proinde quonan ſtudío modóq; uitalis hic calor reparandus ſit, ſummopere abs te ſcire cupio. T. Alij alijs modis rem hanc ſolent procurare: quòd uerò mihi hactenus peculiare ac familiare fuit, tibi ſine inuidia communicabo. Sanè quoties ipſe quandam erga Deum tepiditatem apud me ſubrepere, & illius, quem diximus, amoris calorem refrixiſſe ſentio, protinus re perpenſa cum primis nouiſſimorum meorum ſortem atque horrida ſecundæ illius mortis pericula recogitare, animoq; reuoluere incipio: cui rei nocturnã meditationem uehemẽter accommodatã eſſe frequentiore experiẽtia didici. Atqui mox ſedula huiuſce negocij cõmẽtatione præcordia ipſa timore palpitare incipiũt, atque eo quidẽ ſeruili, ſed qui ſtatim filialem obſeruãtiam aſciſcere cõſueuit: hunc uerò poſtmodum cæleſtiũ præmiorum,

Efficax meditatio ad reparãdũ amorem Dei.

Salubre conſilium Chriſtianoq; pectore dignũ.

æterneq;

ęternæq; felicitatis contemplatione quaſi adactis undiquaq; uectibus, quantùm poſſum, ſtudeo roborare: ipſe quoq; in memet ob admiſſan culpam excandeſcens atq; indignabundus, ualdeq; mihi ipſi ſuccẽſens, talibus à Moſe illo magno mutuatis uerbis, tunſo pugnis pectore, meipſum increpo, ita inquiẽs. Heu miſer, Siccine Deũ qui te genuit, dereliquiſti, & oblitus es domini creatoris tui. Quibus ad horam centies fermè repetitis, tam pudendæ re indignitate permotus, præ pudore ac uerecundia crebris inſiſtens ſuſpirijs ac gemitibus, defixoq; in terram uultu, uitæ meæ miſeriam cenſura ſeuiorę deteſtor atq; condemno. Et, ueluti multorum ſcelerum reus, ſummiſſo preſſoq; ſuper oculos uelamine, eorum inſtar qui in funere lugent, pileatus incedo. Cæterùm ad ipſius in Deum charitatis ardorem excitandum maximè efficax eſt beneficiorum ab eo in genus humanũ collatorum ſedula meditatio. Sed cùm illius benignitas,

Agnitio proprij reatus, eiuſdemq; deteſtatio peccatori prodeſt.

Deuter. 32.

Meditatio ſedula beneficiorũ à Deo in genus humanum collatorum maximè efficax eſt.

tas, ſuauitas & bonitas longè lateq́ in uniuerſos mortales extendatur, multò tamen uberioris gratiæ, amoriſq́ copioſioris debitores inueniuntur hi qui in ſpem æternæ hæreditatis uocati, Chriſtianæ militiæ aſcripti ſunt, quiq́ nomen illud inuocare ac uenerari didicerunt, in quo oportet omnes ſaluos fieri, & quidem Non fecit Deus taliter omni nationi, & iudicia ſua non manifeſtauit eis: Lætentur & exultent omnes qui diligunt nomē tuum domine. O' ingratiſſima illorum pectora, qui tantorum beneficiorum immemores paternam pietatem offendere, ac ab ea temere diuertere non uerentur. Quanti, quęſo, illud faciūdum eſt quòd Deus ipſe ad imaginem & ſimilitudinē ſuam hominem creare uoluit, ut illum in delitijs haberet, ſuæq́ diuinitatis & gloriæ participem faceret. Quanti & hoc, quòd inobedientes & à ſe auerſos minimè neglexit: uerum, mirabili excogitato myſterio nō ſolùm lapſos reparare, uerumetiam hu-

ad charitatis ardorē in ipſum creatorem excitandum.

Pſal. 147.

Deus à ſe auerſos, ſi reſipiſcant, minimè negligit.

Pſal. 102.

Quomodo miſeretur pater filiorum miſertus eſt dominus timentibus ſe quoniā ipſe cognouit figmētum noſtrum.

mani

Deus humani generis cōditionē ſua pietate nōbilitare dignatus eſt, beatus Paulus ad Hebre. 2. Nuſquam enim Angelos apprehēdit, ſed ſemē Abrahæ apprehendit.

mani generis conditionem præcellſiore dignitate ſublimare, auctiusq; nobilitare ſua pietate dignatus eſt. In quo quidem negocio promouendo maluit ordinario quodam Iuſtitiæ progreſſu, quàm ſuprema ſuæ maieſtatis poteſtate rem exequi: idq; hac una quàmmaximè ratione & cauſa, ut ſcilicet dum operis huius patrandi gratia, diuinitas humanitati iungeretur, dumq; ipſe Dei filius tot ac tanta pro noſtra ſalute ſubiret, pateretur q; & tolerarct, per hæc ipſe ſuæ in nos dilectionis immenſitatem certiſsimis argumentis demonſtraret. Eo namque factum eſt, ut non homines modò, ſed neque etiam ipſa uaſtioris huius machinę elementa quanto ille genus humanum amore proſequeretur uſquam poſſent ignorare. O admirabile commercium, creator generis humani animatum corpus ſumens, de uirgine naſci dignatus eſt: & procedens homo ſine ſemine largitus eſt mortalibus ſuam deitatem. O magnum pietatis opus,

O miram

O' mirā erga nos benignitatē, O' inæſti
mabilem charitatis uim, qua impellente
terrenis cæleſtia, humanis diuina ſociata
fuere. O' magnum uniuerſę telluris gau-
dium, cernētis ſeſe diuinis irradiatam eſſe
fulgoribus, dum æterni Regis illuſtrata
ſplendore contractā prius ſe caliginē ami
ſiſſe dignoſcit. Dij boni, quę mens, quod
pectus, quis animus uſquā ſatietur cōſide
ratione altitudinis cōſilij diuini ſuper ſalu
te generis humani? Certè illud ineffabilis
in nos dilectionis eſt indiciū, quòd Deus
ipſe nobis ultrò ea obtulit, quę nunquam
humanitas auſa fuiſſet exoptare, quin po
tius nefas exiſtimaſſet hæc ipſa uelle cogi
tare. Felix atque iterū felix, ut ita dixerim, *Hæc de cul-*
culpa quę talem ac tantum meruit habere *pa Adæ attē*
redemptorem. Quàm mira res iſta eſt, *denda ſunt* *beati Greg.*
quòd agnus ille cæleſtis pro nobis mori *uerba.*
uoluerit, ut ſuo cruore pectoris noſtri po
ſtes cōſecraret. Quis talia fando tēperet à *Vergilius.2.*
lachrymis? his ego atque alijs uniuerſo ge *Æneidos.*
neri humano collatis beneficijs ſolitaria

medita-

meditatione contemplatis, ad ea ſubinde conſideranda tranſeo, quę mihi priuatim prȩſtita fuiſſe recognoſco: illaq́ꝫ quantùm meminiſſe queo, mecum ipſe attenta repetitione percurro. O mi domine Deus protector uitę meę, & ſpes cordis mei, dum tua in me âb ipſo matris utero necnon ab uberibus & cunabulis beneficia mente reuoluo, dum mihi condonatarum offenſarum magnitudinem meditor & expendo, dum quot & quanta te protegente euaſerim pericula terſioribus oculis conſidero, uox faucibus hęret, fari non poſſum, loqui neſcio. Quid memorem proſperos tam multorum rerũ ſucceſſus mihi nihil tale merenti tua benignitate, tuoq́ꝫ fauore collatos? Quid quòd ego ſæpè libidinibus, uoluptatibus, terrenarumq́ꝫ rerum cupiditatibus perditiſsimè immerſus, peneq́ꝫ obrutus & ad naufragium faciendum propior nonnunquàm internis ac dulcibus ſuggeſtionibus, atque etiam interdum pro-

teruiore contumacia exigente flagellis,
morbis, egritudinibus, deniq; cæteriſq;
eiuſmodi caſibus ab ipſis pene faucibus
orci, ne perirem, per te miſericordiſsime
ſum reuocatus. Cur non agendis gratijs
iugiter inſiſto, oculoſq; ac manus ſupplex
ad cælum tendens cum Propheta dico,
Nonne Deo erit ſubiecta anima mea? ab *Pſalm.61.*
ipſo enim ſalutare meum. Nam & ipſe
Deus meus & ſalutaris meus, ſuſceptor
meus non mouebor amplius. Verunta-
men Deo ſubiecta eſto anima mea: quo-
niam ab ipſo patientia mea. Quia ipſe
deus meus & ſaluator meus, adiutor
meus non emigrabo. In Deo ſalutare
meum & gloria mea: Deus auxilij mei
& ſpes mea in Deo eſt. Sperate in eo
omnis congregatio populi, effundite co-
ram illo corda ueſtra: Deus adiutor no-
ſter in æternum. Diligam te domine for- *Pſalm.17.*
titudo mea dominus firmamentum meũ
& refugium meum & liberator meus,
Deus meus adiutor meus, & ſperabo in

curas nos, tam ſunt multæ & mirabi-
les, ut nemo hominum intelligere queat
quantum tibi debeat pro illis. Si enim
alījs enarrare coner eas, & uerbis prolo-
qui, inueniam plures eſſe, quàm ut nume
rare ſufficiam, nedum uerbis explicare.
Certè pluſquàm nos ipſos tibi debemus,
ſed nō plus habemus. Heu beneficia quo
tidie accipimus, & datorem non intelligi
mus, nec illum, ut decet, amore proſequi-
mur. Talibus ego refrigeſcentem apud
me in Deum amorem & affectum, qua-
ſi iniectis facibus accendere ſoleo. O
qualis & quanta hinc mihi cordis exhi-
laratio, quanta ſerenitas, quantum men-
tis ſolatium. Equidem memini, quum ad-
uerſa nuper ualetudine laborarem, & in
lectulo decumberem, nocte quadam im
merſis profundo ſopore ſenſibus, tale mi
hi ſpectaculum coràm fuiſſe obuerſatum
uidere uidebar, Chriſtum dulciſsimo
atque pijſsimo obtutu me intuentem,
atque his me uerbis leniter compellantē,

Beneficia quibus nos Deus cumu lat enarra re, aut uer bis explicare ſufficientes non ſumus.

biuio illo omni ſpei felicitatis ſupremum uale dicendum ſit. Durum certè ac luctuoſum uerbum, cuius ſola meditatione uiſcera ipſa diſſecantur, pectus dirumpitur, & copioſis lachrymis facies ipſa fœdatur. Ergo mea lux, & anima mea chariſsima tenaciſsimo ſemper amoris glutino ipſi Patri tuo coniungere, illumq́ amplexare. Et ſi quis ab eius charitate te diuellere conetur, huic conſtanter reſponde, Ille meos, primus qui me ſibi iunxit, amores Abſtulit: ille habeat ſecum, ſeruetq́ ſepulcro. Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiſcat, Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras, Pallentes umbras Erebi, noctemq́ profundã Antè pudor, quàm te uiolem, aut tua iura reſoluam. Hæc ſi effata fueris, illud audire mereberis. O' digno cõiuncta uiro, dum deſpicis omneis. Quid tibi dicturus ſum nobile & ingenuum cor. Ecce patrio affectu ille te moribundum intuetur, qui te creauit & condidit, ſciſcitans utrũ ſe ames. Erige, precor,

Vergil. lib. Æneid. 4.

Verg. Egloga. 8.

ante ſupremã horam in patrem oculos, & quòd non uulgariter illum redames, ingenua profeſsiõe teſtare: & hęc inſuper uerba ſubiũge. Domine mi Deus operi ma-

Iob.14. nuum tuarũ porrige dexterã. Sed & ad hęc tibi cũ magno illo Paulo ſocia arma iũgẽda ſunt, erectaq; ꝑtinus dextra, atq; idẽtidẽ uoce ſublata, amoris tui cõſtãtia his Pauli ipſius uerbis tibi cõteſtãda eſt.

Paulus ad Rom.8. Neq; mors, inquiẽs, neq; uita, neq; angeli, neq; principatus, neq; uirtutes, neq; inſtantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profundũ, neq; creatura aliqua me ſeparabit à charitate dei. Hęc ſunt mi Almarice, qbus ego pectus animũq; extimulare, & in amorẽ Dei accẽdere ſoleo. Cęterũ, ut ad inſtitutũ prius ſermonẽ redeã, nulla ad mortẽ illã per quã homo à Dei gratia proſcribitur, ęternisq; demũ ſupplicijs deputatur, efficaciora uidẽtur eſſe remedia, q̃ ſi quis Dei ipſius timorẽ & amorẽ ſolicito apud ſe ſtudio recõdere ac conſeruare ſatagat, enixiusq; conetur.

Alma-

ALMARICVS. Arcana iſta chariſsime Thautane, ſemper apud me manebunt alta mente repoſta. Porrò non mediocriter ad rē pertinere arbitror ſcire, num fortè quicquam ſit, quod huic negotio probè gerēdo officere, & hac in re hominis profectū impedire queat. Quocirca mihi rē gratiſsimā feceris, ſi omnibus hinc illinc ſagaciter perluſtratis, ea quę prę cauenda uiſa fuerint, memorare, necnon explicare curaueris. T. Si hęc quæ diximus, non in ore, ſed in corde radices egerint, ſicq; res ipſas nō tam oculis, quàm intima ratione comprehenderimus, bona ſpes eſt, omnia pro uoto ſucceſſura: ut enim diuus Leo inquit, Quiſquis dulcedinē iuſtitiæ, bōitatis & miſericordiæ Dei, quibus omnis illius prouidētia diſpenſatur guſtu cordis attigerit, & nullo unquā minuēda faſtidio experimenta ſupernorū hauſerit gaudiorū, hic certè corruptibilia quęq; bōa ęternorū admiratiōe deſpiciet,

& in illo igne quẽ Dei charitas & amor accendit ita concaleſcet, ut algore in feruorem conuerſo, uno opere in illius animo ſpiritus ſanctus & tenebras abigat, & peccata conſumat. Sanè quemadmodũ mortis meditatio atque commentatio, uti antè dictum eſt, plurimum huic negocio conferre exiſtimatur: ſic in diuerſum longioris uitę fiducia uehementer eidem officere certo certius iudicatur. Hac enim freti plerı́q; mortales diuino timore atq; amore poſtergato, terrenis concupiſcentijs ita immerguntur, ut de futura uita nihil uſquam ſibi proponant cogitandum: uel ſi quid fortè ipſi aliquando cogitare uideantur, nihilo tamen minus longioris uitæ fiducia & expectatione corruptiſsimę uitę emendationem ſemper differunt: Eaq; procraſtinatione decepti inopinatę tandẽ mortis ſuperuentu miſerrimè circonuoluuntur, pereuntq; & opprimuntur. Neſcit homo finem ſuum, inquit Sapiẽs, ſed ſicut piſces capiũtur hamo, & aues laqueo

comprehen-

comprehenduntur: ſic capiūtur homines in tempore malo, cùm eis extēplo ſuperuenerit. Ergo ne glorietur quiſquā ignorans quid uētura pariat dies, Certè illi male uiuunt, qui ſeſe diu putant eſſe uicturos: unde apud Naſonē. Nō eſt, crede mihi, ſapientis dicere uiuam. Præclare Seneca, (à quo multa mutuo ſumere ſoleo) Ego, inquit, nihil cogito de die toto. Quibus uerbis ſignificat neminē ſibi polliceri debere occiduū eius diei ſolem ſe eſſe uiſurū. Innumerabilia quidē pericula in ipſo noſtro ſinu deliteſcunt. Quid autem dementius, ut ait Cicero, quàm incerta pro certis habere? Quemadmodum autem ille deficit, qui longiorem uitam ſibi repromittit: ſic haud dubię ille proficit, qui in foribus mortē adeſſe ſibi perſuadet ac proponit, deque longioribus inducijs nihil cogitat, ſed in excubijs agens, ad migrandum nulla mora ſeſe componit: proinde ſatius eſt affigamus animo, nobiſcꝙ ſemper dicamus breui moriendum eſt. A. Ego uitæ

Eccleſiaſtes 9.

Vitā longiorem ſibi qui repromittit, animæ ſaluti parum cautè attendit: qui autem mortē in foribus ſemper adeſſe ſibi perſuadet, ad

 longioris

hinc emigradum ei paratior eſt mēs: id quod piētiſsimus ſeruator noſter Ieſus nos monet, Mat. 24 hiſce uerbis. Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora dominus ueſter uenturus ſit. Illud autē ſcitote quoniā ſi ſciret paterfamilias qua hora fur uēturus eſſet, uigilaret utique, & non ſineret perfodi domum ſuā: ideo & uos eſtote parati &c.

Vitæ lōgioris fiducia

longioris fiduciā quàm plurimorū ſaluti obfuiſſe die timç obeſſe uarijs exemplis edoctus fateor & agnoſco: ſe tamen quaſi prçſentaneam mortē iugiter animo intueri & mente uerſari nō ex uitæ commodo eſſe arbitror: hoc enim nō uiuere: ſed mori dicendū eſt, & mortis ducere uitā: quippe uita nō eſt uita, niſi cum hilaritate contingat, & æquo, quantū licet, animo tranſigatur. T. Ad ſubmouendā longioris uitæ fiduciā* quæ haud dubiè multorū malorum prebet occaſionē, mortis ſpeculum apprimè uidetur neceſſarium: ſed hoc nō eò tendit, ut eiuſmodi mortis ſpeculatiōe ac recogitatiōe ipſi nobis triſtitiç uel mœroris cauſam aſciſcamus. Nō enim ad obruendā animi hilaritatē, uerùm ad ea quç ex ipſa longioris uitæ expectatione profiſciſcuntur mala & pericula deuitāda, præſentaneæ migrationis ſuſcipi debet cogitatio. A. Sed quem, oro, reperias, qui ea mortis cogitatione quaſi prçſentaneo ſpectri alicuius occurſu non moueatur, ſudet,

trepidet,

trepidet horreſcat, triſtetur? T. neſcio quis poëta nõ abſurdè cecinit, Scire mori ſors prima uiris. Et alter. O` quàm miſerũ eſt neſcire mori. A. Quam tu mihi nunc moriendi narras ſciẽtiam, cùm mortis ipſius odio mortales omnes protelandæ uitæ modũ rationẽq́; magno redẽpta Medicorũ opera enixiſsimè diſquirãt? Et ſatis apud omnes cõſtet, quòd ſine ulla arte uel ſcientia quiſq; uelatis etiam oculis paſsim mortẽ inueniat, aut ſi fortè ipſe latitet ab illa inueniatur. T. Quòd ad hoc attinet, nos moriẽdi ſciẽtiã in eo ſitam eſſe opinamur, ſi quis, quũ abeundũ fuerit, ęquo animo ac ſpe optima hinc nouerit demigrare. A. Vnde, quęſo, hęc petẽda erit ſciẽtia? T. Ab ipſa profectò uirtute: uirtus autem ab illo quẽ dominũ* Deũ uirtutũ Regius Propheta nuncupat. Cæterùm & à nobis quoq; ipſis petẽdũ, ut par eſt, prȩſidiũ. A. Expecto ut ea quę in hãc rẽ accõmodata fore noueris, pro tua ſolita erga me dilectiõe explicare aggrediaris. T. Satisfaciã uoto

tuo,

multorũ malorũ his anſam præbet, qui peccata relinquere negligũt: ex pactãtes ab eis potius relinqui.

** Pſal. 58. Exurge in occurſum meum & uide, & tu domine Deus uirtutum Deus Iſraël item aliquot alijs pſalmis dominus Deus rex uirtutum dicitur.*

miles ille qui mortem timet nunquam generosè ſe geret. Porrò neq; ob mortis cogitationem, neque ob propinquę migrationis caſum Chriſtiana mens commoueri debet, aut ulla ratione triſtari, prȩſertim apoſtolica tuba nos hunc in modum adhortante. Gaudete in domino ſemper, iterum dico gaudete. Et iterũ. Semper gaudete, ſine intermiſsione orate: prȩtereà ipſe Paulus ad Galathas ſcribens docet gaudium eſſe fructum ſpiritus. Et in ea quam ad Theſſaloniceñ. ſcripſit epiſtola uehemẽter hoc ipſum euincere conatur, ne illi falſis perſuaſionibus circunuenti morte terrerentur, aut inde triſtitiam conciperent. Cȩterùm conſtat eum qui deſiderium in hac uita manendi neſcit ratione tẽperare ac moderari, carni magis quàm ſpiritui eſſe affectum: quȩ res haud dubiè Chriſtianȩ philoſophiȩ plurimum aduerſatur: certè idcirco Salomonis preces olim Deo placuiſſe leguntur, quòd non longam uitam, ſed ſapientiam ſibi donari poſtularit. Ad hȩc quiſquis

Ad Philip. 4

1. Ad Theſſalonicẽ. 5.

Ad Galathas. 5.

3. Regum. 3. Et dixit dominus Salomoni. Quia poſtulaſti

Siquidem hi qui trepidãt ipſo ſolo metu propemodùm cõcidũt atq; exanimãtur. Ergo, quòd ante diximus ſcire mori ſors prima uiris. Nec ambigendum, quin ille miſer cenſeri debeat, qui mori neſcit. ALMARICVS. Vtinam tam facile foret rebus ac factis, quàm uerbis philoſophari. Th. Non eadem certè utrobiq; facilitas. At ubi difficultas amplior, ibi quoque uirtutis nobilitas & præſtantia maior. Sed quidnam quęſo, hac in re tibi ſcrupuli materiã præbet. A. Hoc unum quod ego penè impoſsibile iudico homines æquo animo mortem poſſe excipere, tunc præſertim cùm ante legitimi temporis decurſum prępropera eſt migratio, & cùm nõdum matura ætate uita ſucciditur atque amputatur. Nam ſenio confectis expleta naturæ periodo, non adeo moleſta mors eſſe debet. T. Intereſt quam tu pręproperam & immaturã uoces mortem. A. Legitimã, ut ego accepi, uitę humanę periodũ quidã in centũ ac uiginti annorũ

midos audacior. Et in audaceſtimidior.

Miſer cenſeri debet mori qui neſcit.

decurſu

decurſu ſtatuerunt, eò quòd æternus dominus dixiſſe legitur, & erũt dies eius centum uiginti anni. Alij ipſius regij Citharıſtę authoritate freti humanę peregrinationis ſummã ad annos * ſeptuaginta, & in potentatibus octoginta putant eſſe coartatam. Proinde iure immaturus uideri debet illorum ex hac luce diſceſſus, qui ad hanc metam nondum peruenerint, ſed floridã adhuc ętatem agentes de medio ſubtrahuntur. T. Vtriq; errore labuntur, nec germanum (mihi crede) ſcripturę ſenſum aſſequuntur. Non enim ad generalem humanę uitę pręfinitionem uerba illa cenſenda ſunt pertinere: * nẽpe hoc quòd de centum uiginti annorum pręſtituto termino in ſacris uoluminibus legitur, ad emendatiõis inducias corruptiſsimis antè diluuiũ hominibus antequam diuino iudicio plecterentur, cõſtat eſſe referendum. Pſalmographi uerò prophetę uerba nõ ad periodi ipſius terminum, ſed ad declarandam humanę uitæ miſeriã prolata fuiſſe nemo

Geneſis capitulo. 6. Dixitq; Deus. Non permanebit ſpũs meus in homine in æternũ, quia caro eſt. Eruntq; dies illius cẽtum uiginti annorum.

**Pſal. 89. Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur: dies annorũ in ipſis ſeptuaginta anni. Si autẽ in potentatibus octoginta anni: & amplius eorum labor & dolor.*

**Attẽde præſcriptorum*

prudens

pruďes inficiabitur: proinde additum eſt, & amplius labor & dolor. Itaq; non pauci reperiuntur, qui non modò octoginta, ſed etiam centum annos ætatis ſupergrediuntur. Hoc itaque ex Hieronymi ſententia probabilius ac uerius eſt, quòd Dei ſolius uoluntate & ignotis mortalibus cauſis uel uiuat aliquis, uel moriatur: quòdq; diuinæ prouidentię decreto uitæ ſtamina cuique uel producantur, uel ſuccidantur. Ex quo intelligitur humano arbitrio nequaquam definiri debere quænam matura que'ue immatura mors dici debeat. Rectè itaque Iob ille iuſtus, Breues (inquit) dies hominis ſunt: numerus menſium eius apud te eſt. Omnes igitur ſibi perſuadere debent illam maturā eſſe dormitionem, quæ quandocunq; Dei uoluntate & arbitrio contingit, nec queri quenquam oportet breuiorem, quàm opus foret, uel expediret, ſibi, uitam conceſſam. Namque ut Tullius, inquit, Breue tempus ętatis ſatis cuique eſt ad bene & honeſtè uiuendum.

duorum locorū ſacræ ſcripturæ de periodo uitæ humanæ perpulchrā, perquàm utilem & notā paucis expoſitionem.

Iob.14.

Matura dormitio quæ ſit.

Tullius.

Seneca. Vnde apud Senecã. Quid intereſt quàm citò exeas, dum utique exeundũ eſt? Certè non ut diu uiuamus curandum eſt, ſed ut ſatis. Hoc autem non à fato, ſed ex animo dependet. *Vita quãdo ſatis longa.* Longa ſatis eſt uita, ſi plena eſt, impletur autem, cùm animus bonum ſuum ſibi reddidit, & ad ſe poteſtatẽ ſui tranſtulit. Quid illum octoginta anni iuuant per inertiam exacti? nõ uixit, ſed in uita moratus eſt: nec ſerò mortuus, ſed diu. Ille octoginta annis uixit. Intereſt mortem eius ex quo die numeres: at ille alter obijt uiridis, ſed officia boni ciuis, boni amici, boni fratris, boni filij exequutus *Vita nõ tempore, ſed actu metienda eſt.* eſt: in nulla parte ceſſauit: licet eius ætas imperfecta ſit: uita tamẽ perfecta eſt. Actu igitur uita metienda eſt, non tẽpore. Proinde *In numero fœlicium is eſt ponẽdus, cui quãtulũcũq; tẽporis cõtigit, illud bene collocauit & impẽdit.* in numero felicium ponendus eſt, nõ is qui multos annos panem edit, ſed is cui quantulumcunq; temporis contigit, illud bene collocauit & impẽdit: nec uerò ideo ipſe mihi plures annos accedere recuſarim ſed nihil mihi ad beatam uitam defuiſſe di

cam,

cam, ſi ſpacium eius inciditur. Non enim ad eum diem me aptaui, quem mihi ultimum ſpes auida promiſerat, ſed nullum non tanquam ultimum aſpexi. Sanè quemadmodum in minore corporis ſtatura poteſt homo eſſe perfectus, ſic & minore curriculo uita eſſe perfecta. Aetatis quidem longitudo inter externa eſt: quàm diu ſim alienum eſt, ut uir bonus ſim, meum eſt: Hoc à me exige. Qui autem uitæ felicitatem numero dierum & menſura temporis æſtimat, illi quod habet optimum eripit. Quid intereſt, ſi quẽ tam pauci anni beatum fecerunt, quàm alium multi? Etiã paucorum uerſuum liber eſt conſumatus: & hic quidem laudãdus atque utilis, quomodo fabula ſit, & uita non quàm longa, ſed quàm bene acta ſit refert. Nihil ad rem pertinet quo loco deſinas, quocunque uoles deſine, tantùm bonã clauſulam impone: uita imperfecta non eſt, ſi honeſta eſt. Itaque cogitandum eſt qualis ſit uita, non quanta. Citius aut tardius mori

Ætatis longitudo inter externa eſt.

Vitæ felicitas non dierũ numero, aut mẽſura tẽporis æſtimanda.

Vita qualis ſit, & non quanta, conſyderãdum.

non ad rem pertinet. Certè ut ſatis uixerimus, non anni multi faciēt, ſed animus bene compoſitus. Quicquid autem interſit temporis, non multo ſpacio alter alterum præcedit aut ſequitur. Qui aduerſariū occiderit, ipſe non multo interuallo occiſum ſequetur: minimum eſt hoc de quo inter mortales tam ſolicitè agitur. Quid autem refert quandiu uites quod tandem euitare non poſsis? omnia nobis fortiter excipienda ſunt, quę generalis mūdi neceſsitas imperat. Profectò uirtus tantæ præſtantiæ eſt, ut nec breuitatem æui, nec corporum uarias offenſiones magnifaciat, ſed nec uoluptatē dignatur aſpicere. Futuro nanque huius mortalis curſus tempore ſe non indigere æſtimat, nec dies ſuos computat: quandoquidem in quantumlibet exiguo tempore bona æterna parari poſſe non ignorat. Sanè quemadmodum is qui ſecundo uento in portum defertur, & quò proficiſcendum illi erat, citò perducitur, optimè ſecum actum eſſe, & ſuperos ſibi

Virtutis præſtantia.

fuiſſe reputat: ſic is qui uitæ curſum proſperè expleuit. Neque uerò magis quiſquã dolere debet ob propinquam mortem, quàm agricolę dolere ſolent meſſem aut uindemiam appropinquare. Scitiſsimè Hieronymus. Et ſi, inquit, uita noſtra protendatur per mille annos, & ad extremũ illũ totius ętatis diẽ quotidiana deliciarũ uoluptate ueniamus: quale hoc diu eſt, quod fine deletur, aut quis illius uoluptatis fructus eſt, qui ſtatim ut ceſſauerit, uideatur tibi non fuiſſe. Agè iam tranſactũ eſt uitæ tuę tempus, animo reuolue: nõne tibi uidebitur umbra quædã fuiſſe quod tranſijt, & inſtar ſomni tenuis incertum eſſe omne quod uidetur? Hoc idem & decrepitus ſenex ſentire poteſt, cui conuenit dicere cum propheta. Dies mei ſicut umbra declinauerũt, & ego ſicut fœnũ arui. Certè quãquam millenarium annorum numerũ excedere poſſemus: uel Mathuſalem nobis tempora donarentur, nihil tamen prodeſſet longitudo quę tãdem eſſe

Dolendũ an ſit propter mortem propinquam.

Hieronymus.

Pſalm. 101.

Geneſis. 5. ita habetur. Et facti ſunt omnes dies Mathuſalẽ nõgentiſexagintanouem.

anni, et mortuus eſt. deſijſſet. Etenim inter eum qui decem uixit annos, & eum qui mille, poſtquàm uitæ finis aduenerit, & irremediabilis mortis neceſsitas incubuerit, trāſactum omne tantūdem erit: niſi quòd ſenex magis onuſtus peccatorum faſce proficiſcetur. Profectò nihil eſt diuturnū in quo eſt aliquid extremum: hęc Hierónymus. Sed & eos, qui hîc diutius moram trahere non ſinuntur, illa diuinę ſcripturę ſententia maximè ſolari debet, quæ hunc in modum pronūtiat. *Sapientiæ. 4* Iuſtus autem ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit: ſenectus enim uenerabilis eſt, non diuturna, neque annorū numero cōputata: cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis uita immaculata, placéns Deo factus dilectus, & uiuēs inter peccatores trāslatus eſt. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Cōſummatus in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de me-

dio

dio iniquitatum. Populi autem uidentes & non intelligentes, nec ponentes in præcordijs talia: quoniam gratia Dei & miſericordia eſt in ſanctos eius, & reſpectus ſuper electos illius. Condemnat autem iuſtus mortuus uiuos impios, & iuuentus celerius conſumata longam uitam iniuſti. Videbunt enim finem ſapientis & nõ intelligent quid cogitauerit de illo Deus: & quare minuerit eum dominus. Hęc ex Sapientiæ decerpta ſunt floribus. Quid quòd non ſolùm iuſto cuique celerior migratio utilis eſt, uerùm etiã iniuſto: ſiquidem ut Sapiens teſtatur, longitudo uitæ infelix eſt impio: non enim bonum eſt ei quòd prolongẽtur dies eius. Ergo nõ citò mori, ſed malè uiuere formidabile eſt. At tamẽ nemo quàm bene uiuat, ſed quãdiu curat. Certè plęrũq; qui creſcit ętate, creſcit & iniquitate: quod qui faciũt, ꝑculdubio ultra quàm oportet uiuere dicendi ſunt.

Nõ citò mori, ſed malè uiuere formidabile eſt.

ALMARICVS. Hęc quę tu de nõ

longioris fiduciã quàm plurimorũ ſaluti obfuiſſe die timq́ obeſſe uarijs exemplis edoctus ſateor & agnoſco:ſe tamen quaſi prçſentaneam mortẽ iugiter animo intue ri & mente uerſari nõ ex uitæ commodo eſſe arbitror:hoc enim nõ uiuere:ſed mo- ri dicendũ eſt,& mortis ducere uitã:quip pe uita nõ eſt uita,niſi cum hilaritate con- tingat,& æquo,quantũ licet, animo tran ſigatur. T. Ad ſubmouendã longioris ui tæ fiduciã* quæ haud dubiè multorũ ma- lorum prebet occaſionẽ,mortis ſpeculum apprimè uidetur neceſſarium: ſed hoc nõ eò tendit,ut eiuſmodi mortis ſpeculatiõe ac recogitatiõe ipſi nobis triſtitiç uel mœ roris cauſam aſciſcamus.Nõ enim ad ob- ruendã animi hilaritatẽ,uerùm ad ea quç ex ipſa longioris uitæ expectatione profi ciſcuntur mala & pericula deuitãda,præ- ſentaneæ migrationis ſuſcipi debet cogi- tatio. A. Sed quem, oro, reperias,qui ca mortis cogitatione quaſi prçſentaneo ſpe ctri alicuius occurſu non moueatur,ſudet,

hinc emigrandum ei paratior eſt mẽs: id quod piẽtiſsimus ſeruator noſter Ieſus nos monet, Mat. 24 hiſce uerbis. Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora dominus ueſter uenturus ſit. Illud autẽ ſcitote quoniã ſi ſciret paterfamilias qua hora fur uẽturus eſſet, uigilaret utique, & non ſineret perfodi domum ſuã: ideo & uos eſtote parati &c.

** Vitæ lõgioris fiducia*

trepidet,

trepidet horreſcat, triſtetur? T. neſcio quis poëta nõ abſurdè cecinit. Scire mori ſors prima uiris. Et alter. O` quàm miſerũ eſt neſcire mori. A. Quam tu mihi nunc moriendi narras ſciẽtiam, cùm mortis ipſius odio mortales omnes protelandæ uitæ modũ rationẽq; magno redẽpta Medicorũ opera enixiſsimè diſquirãt? Et ſatis apud omnes cõſtet, quòd ſine ulla arte uel ſcientia quiſq; uelatis etiam oculis paſsim mortẽ inueniat, aut ſi fortè ipſe latitet ab illa inueniatur. T. Quòd ad hoc attinet, nos moriẽdi ſciẽtiã in eo ſitam eſſe opinamur, ſi quis, quũ abeundũ fuerit, ęquo animo ac ſpe optima hinc nouerit demigrare. A. Vnde, quęſo, hęc petẽda erit ſciẽtia? T. Ab ipſa profectò uirtute: uirtus autem ab illo quẽ dominũ* Deũ uirtutũ Regius Propheta nuncupat. Cæterùm & à nobis quo q; ipſis petẽdũ, ut par eſt, prędiũ. A. Expecto ut ea quę in hãc rẽ accõmodata fore noueris, pro tua ſolita erga me dilectiõe explicare aggrediaris. T. Satisfaciã uoto

multorũ malorũ his anſam præbet, qui peccata relinquere negligũt: ex pactãtes ab eis potius relinqui.

* *Pſal. 58. Exurge in occurſum meum & uide, & tu domine Deus uirtutum Deus Iſraël item aliquot alijs pſalmis dominus Deus rex uirtutum dicitur.*

tuo,

miles ille qui mortem timet nunquam ge
neroſè ſe geret. Porrò neq; ob mortis co
gitationem, neque ob propinquę migra-
tionis caſum Chriſtiana mens commoue
ri debet, aut ulla ratione triſtari, pręſertim
apoſtolica tuba nos hunc in modum ad-
hortante. Gaudete in domino ſemper, ite- Ad Philip. 4
rum dico gaudete. Et iterũ. Semper gau- 1. Ad Theſſalonicē. 5.
dete, ſine intermiſsione orate: prętereà ipſe
Paulus ad Galathas ſcribens docet gau- Ad Galathas. 5.
dium eſſe fructum ſpiritus. Et in ea quam
ad Theſſaloniceñ. ſcripſit epiſtola uehemē
ter hoc ipſum euincere conatur, ne illi falſis
perſuaſionibus circunuenti morte terreren
tur, aut inde triſtitiam conciperent. Cęte-
rùm conſtat eum qui deſiderium in hac ui
ta manendi neſcit ratione tēperare ac mo-
derari, carni magis quàm ſpiritui eſſe affe
ctum: quę res haud dubiè Chriſtianę phi-
loſophię plurimum aduerſatur: certè idcir 3. Regum. 3.
co Salomonis preces olim Deo placuiſſe Et dixit dominus Salomoni. Quia poſtulaſti
leguntur, quòd non longam uitam, ſed
ſapientiam ſibi donari poſtularit. Ad hęc

quiſquis

Siquidem hi qui trepidãt ipſo ſolo metu propemodùm cõcidũt atq; exanimãtur. Ergo, quòd ante diximus ſcire mori ſors prima uiris. Nec ambigendum, quin ille miſer cenſeri debeat, qui mori neſcit. ALMARICVS. Vtinam tam facile foret rebus ac factis, quàm uerbis philoſophari. Th. Non eadem certè utrobiq; facilitas. At ubi difficultas amplior, ibi quoque uirtutis nobilitas & præſtantia maior. Sed quidnam quęſo, hac in re tibi ſcrupuli materiã præbet. A. Hoc unum quod ego penè impoſsibile iudico homines æquo animo mortem poſſe excipere, tunc præſertim cùm ante legitimi temporis decurſum pręproperа eſt migratio, & cùm nõdum matura ætate uita ſucciditur atque amputatur. Nam ſenio confectis expleta naturæ periodo, non adeo moleſta mors eſſe debet. T. Intereſt quam tu pręproperam & immaturã uoces mortem. A. Legitimã, ut ego accepi, uitę humanę periodũ quidã in centũ ac uiginti annorũ

midos audacior. Et in audacestimidior.

Miſer cenſeri debet mori qui neſcit.

prudẽs inficiabitur: proinde additum eſt, & amplius labor & dolor. Itaq; non pauci reperiuntur, qui non modò octoginta, ſed etiam centum annos ætatis ſupergrediuntur. Hoc itaque ex Hieronymi ſententia probabilius ac uerius eſt, quòd Dei ſolius uoluntate & ignotis mortalibus cauſis uel uiuat aliquis, uel moriatur: quòdq; diuinæ prouidentię decreto uitæ ſtamina cuique uel producantur, uel ſuccidantur. Ex quo intelligitur humano arbitrio nequaquam definiri debere quænam matura que'ue immatura mors dici debeat. Rectè itaque Iob ille iuſtus, Breues (inquit) dies hominis ſunt: numerus menſium eius apud te eſt. Omnes igitur ſibi perſuadere debent illam maturã eſſe dormitionem, quæ quandocunq; Dei uoluntate & arbitrio contingit, nec queri quenquam oportet breuiorem, quàm opus foret, uel expediret, ſibi, uitam conceſſam. Namque ut Tullius, inquit, Breue tempus ętatis ſatis cuique eſt ad bene & honeſtè uiuendum.

duorum locorũ ſacræ ſcripturæ de periodo uitæ humanæ perpulchrã, perquàm utilem & notã paucis expoſitionem.

Iob. 14.

Matura dormitio quæ ſit.

Tullius.

Seneca.

Vnde apud Senecã. Quid intereſt quàm citò exeas, dum utique exeundũ eſt? Certè non ut diu uiuamus curandum eſt, ſed ut ſatis. Hoc autem non à fato, ſed ex animo dependet.

Vita quãdo ſatis longa.

Longa ſatis eſt uita, ſi plena eſt, impletur autem, cùm animus bonum ſuum ſibi reddidit, & ad ſe poteſtatẽ ſui tranſtulit. Quid illum octoginta anni iuuant per inertiam exacti? nõ uixit, ſed in uita moratus eſt: nec ſerò mortuus, ſed diu. Ille octoginta annis uixit. Intereſt mortem eius ex quo die numeres: at ille alter obijt uiridis, ſed officia boni ciuis, boni amici, boni fratris, boni filij exequutus

Vita nõ tempore, ſed actu metienda eſt.

eſt: in nulla parte ceſſauit: licet eius ætas imperfecta ſit: uita tamẽ perfecta eſt. Actu igitur uita metienda eſt, non tẽpore.

In numero felicium is eſt ponẽdus, cui quãtulũcunq; temporis cõtigit, illud bene collocauit & impẽdit.

Proinde in numero felicium ponendus eſt, nõ is qui multos annos panem edit, ſed is cui quantulumcunq; temporis contigit, illud bene collocauit & impẽdit: nec uerò ideo ipſe mihi plures annos accedere recuſarim ſed nihil mihi ad beatam uitam defuiſſe di-

cam,

cam, ſi ſpacium eius inciditur. Non enim ad eum diem me aptaui, quem mihi ultimum ſpes auida promiſerat, ſed nullum non tanquam ultimum aſpexi. Sanè quēadmodum in minore corporis ſtatura poteſt homo eſſe perfectus, ſic & minore curriculo uita eſſe perfecta. Aetatis quidem longitudo inter externa eſt: quàm diu ſim alienum eſt, ut uir bonus ſim, meum eſt: Hoc à me exige. Qui autem uitæ felicitatem numero dierum & menſura temporis æſtimat, illi quod habet optimum eripit. Quid intereſt, ſi quē tam pauci anni beatum fecerunt, quàm alium multi? Etiā paucorum uerſuum liber eſt conſumatus: & hic quidem laudādus atque utilis, quomodo fabula ſit, & uita non quàm longa, ſed quàm bene acta ſit refert. Nihil ad rem pertinet quo loco deſinas, quocunque uoles deſine, tantùm bonā clauſulam impone: uita imperfecta non eſt, ſi honeſta eſt. Itaque cogitandum eſt qualis ſit uita, non quanta. Citius aut tardius mori

Ætatis longitudo inter externa eſt.

Vita felicitas non dierū numero, aut mēſura tēporis æſtimanda.

Vita qualis ſit, & non quanta, conſyderādum.

non ad rem pertinet. Certè ut ſatis uixeri-
mus, non anni multi faciēt, ſed animus be
ne compoſitus. Quicquid autem interſit
temporis, non multo ſpacio alter alterum
pręcedit aut ſequitur. Qui aduerſariū oc-
ciderit, ipſe non multo interuallo occiſum
ſequetur: minimum eſt hoc de quo inter
mortales tam ſolicitè agitur. Quid autem
refert quandiu uites quod tandem euitare
non poſsis? omnia nobis fortiter excipien
da ſunt, quę generalis mūdi neceſsitas im-
perat. Profectò uirtus tantæ præſtantiæ
eſt, ut nec breuitatem æui, nec corporum
uarias offenſiones magnifaciat, ſed nec uo
luptatē dignatur aſpicere. Futuro nanque
huius mortalis curſus tempore ſe non in-
digere æſtimat, nec dies ſuos computat:
quandoquidem in quantumlibet exiguo
tempore bona æterna parari poſſe non
ignorat. Sanè quemadmodum is qui ſe-
cundo uento in portum defertur, & quò
proficiſcendum illi erat, citò perducitur,
optimè ſecum actum eſſe, & ſuperos ſibi
fauiſſe

Virtutis præſtantia.

fuiſſe reputat: ſic is qui uitæ curſum pro-
perè expleuit. Neque uerò magis quiſquã
dolere debet ob propinquam mortem, quàm agricolę dolere ſolent meſſem aut
uindemiam appropinquare. Scitiſsimè
Hieronymus. Et ſi, inquit, uita noſtra p-
tendatur per mille annos, & ad extremũ
illũ totius ętatis diẽ quotidiana deliciarũ
uoluptate ueniamus: quale hoc diu eſt,
quod fine deletur, aut quis illius uolupta-
tis fructus eſt, qui ſtatim ut ceſſauerit, ui-
deatur tibi non fuiſſe. Agè iam tranſactũ
eſt uitæ tuę tempus, animo reuolue: nõne
tibi uidebitur umbra quædã fuiſſe quod
tranſijt, & inſtar ſomni tenuis incertum
eſſe omne quod uidetur? Hoc idem & de-
crepitus ſenex ſentire poteſt, cui conuenit
dicere cum propheta. Dies mei ſicut um-
bra declinauerũt, & ego ſicut fœnũ arui.
Certè quãquam millenarium annorum
numerũ excedere poſſemus: uel Mathu-
ſalem nobis tempora donarentur, nihil ta-
men prodeſſet longitudo quę tãdem eſſe
deſiiſſet.

Dolendũ an ſit propter mortem propinquam.

Hieronymus.

Pſalm. 101.

Geneſis. 5. ita habetur. Et facti ſunt omnes dies Mathuſalẽ nõgentiſexaginta nouem

anni, et mortuus eſt. deſijſſet. Etenim inter eum qui decem uixit annos, & eum qui mille, poſtquàm uitæ finis aduenerit, & irremediabilis mortis neceſsitas incubuerit, trãſactum omne tantũdem erit: niſi quòd ſenex magis onuſtus peccatorum faſce proficiſcetur. Profectò nihil eſt diuturnũ in quo eſt aliquid extremum: hęc Hierònymus. Sed & eos, qui hîc diutius moram trahere non ſinuntur, illa diuinę ſcripturę ſententia maximè ſolari debet, quæ hunc in modum pronũtiat.

Sapientiæ.4 Iuſtus autem ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit: ſenectus enim uenerabilis eſt, non diuturna, neque annorũ numero cõputata: cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis uita immaculata, placens Deo factus dilectus, & uiuẽs inter peccatores trãslatus eſt. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Cõſummatus in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de me-

dio

dio iniquitatum. Populi autem uidentes & non intelligentes, nec ponentes in præcordijs talia: quoniam gratia Dei & miſericordia eſt in ſanctos eius, & reſpectus ſuper electos illius. Condemnat autem iuſtus mortuus uiuos impios, & iuuentus celerius conſumata longam uitam iniuſti. Videbunt enim finem ſapientis & nõ intelligent quid cogitauerit de illo Deus: & quare minuerit eum dominus. Hęc ex Sapientiæ decerpta ſunt floribus. Quid quòd non ſolùm iuſto cuique celerior migratio utilis eſt, uerùm etiã iniuſto: ſiquidem ut Sapiens teſtatur, longitudo uitæ infelix eſt impio: non enim bonum eſt ei quòd prolongẽtur dies eius. Ergo nõ citò mori, ſed malè uiuere formidabile eſt. At tamẽ nemo quàm bene uiuat, ſed quãdiu curat. Certè plerũq; qui creſcit ętate, creſcit & iniquitate: quod qui faciũt, ꝓculdubio ultra quàm oportet uiuere dicendi ſunt.

Nõ citò mori, ſed malè uiuere formidabile eſt.

ALMARICVS. Hęc quę tu de nõ

appetēda diutina uita diſſeruiſti, magnã quidem perſuaſionem habere uidentur: ſed tamen ubi caſus quiſpiam urget, omnes relicto pallio mortem fugiunt, & euaſionem meditantur. Alij quidem uotis nuncupatis, precibusq; ſuppliciter porrectis ſuperos fatigant. Alij profuſiſsimo ſumptu undequaque Medicos adhibent, accerſunt, conſulunt. Nõnulli quoq; & à uanis ſuperſtitionibus remedia auſpicantur, ut curari ac uitam producere ualeant: tanta eſt hominibus uiuẽdi & aura æthe-rea fruendi cupiditas. T. Innatum eſt certè cunctis animantibus uiuendi deſiderium. Atqui huic affectui, quo pleriq; homines uehementius diſtinentur, nonnunquam legitima & probabilis aliqua cauſa coniuncta eſt: qua intercedente, ſi quis precibus uotisq; inducias à Deo impetrare ſatagat: hic profectò minimè errauerit. A. Nonne ſatis probabilis & legitima cauſa uideri debet, quum quis mortis dilationem hac tantùm ratione cupit, ut

Viuendi deſideriũ cunctis animãtibus eſt innatum.

ipſe

ipſe uiuat; & , quod omnibus dulciſsimũ eſt, ſuum eſſe conſeruet. T. Quęſtionem hanc illa Chriſti uerba ſoluere poſſunt. Amice ad quid ueniſti, uel id quod Maro cecinit. State uiri: quę cauſa uiæ? quò tẽditis? inquit. Certè non ideo uitam homo accepit ut ocio marceſcat uel quoquomodo ętatem traducat, aut tempus incaſſum terat, ſed ut fructum aliquem afferat, boniſque tandem operibus ſe non inutiliter uixiſſe teſtetur: uera nanque æſtimatione ille uiuere cenſendus non eſt, qui nihil uita dignum agit: qua de re adnitendũ nobis eſt, ut ei à quo uitã ipſam ſimul & ad negociandum talenta accepimus, pio tandem quæſtu illa auctiora facta exhibeamus. Ad quid enim inertibus uita? Non rectè igitur pro longioribus uitę inducijs ille ſupplicat, qui ut uiuat tantùm, non ut fructum afferat uitę prorogationem obtinere deſiderat. Necq; enim exilij huius delectatione uel dulcedine illectos, ſed gratis ipſi Deo rebus incũbere, propriamq; &

Matthæi. 26

Maro. 9. Aeneidos cõclamat ab agmine Volſcẽs: State uiri: quæ cauſa uiæ? qui'ue eſtis in armis? Quo'ue tenetis iter? Huic quadrat hoc Plinij. Et quatenus nobis uiuere diu negatur, relinquamus aliquid, quo nos uixiſſe teſtemur.

aliorum ſalutem procurare cupientes, lon giorem uitã expetere decet. A. Solet'ne Deus illorum fauere precibus, qui legiti‑ mis prętenſis cauſis rectaq; intẽtione mor tis dilationem ab eo ſatagunt impetrare. T. Diuinæ pietatis aures recta & ſaluta‑ ria petentibus nuſquam occludũtur. Sed tamen quid cuique magis expediat, me‑ lius quàm nos Deus ipſe prænoſcit, & in‑ telligit: quo fit, ut non ſemper pij etiam iu ſtiq; homines poſtulata aſſequãtur. Illud quoque conſtat, eos in quibus aliorũ quo rũdam ſitũ eſt præſidiũ, uel qui ſi uiuerẽt, quibuſdã ſolatio & auxilio futuri eſſent, nonnũquam in eorum qui iuuandi forent odium ex hac luce ſubtrahi. Nec hoc quo‑ que ambigendum, quòd ad aliorum utili tatem nonnulli ſæpius uita longiore do‑ nantur: aliquando quidem ut illis ſint in tutelam, aliquando in flagellum: utroq; ſiquidẽ modo mortalibus conſulit Deus. *Porrò quoniam hæc nulla humanæ mẽ tis perſpicacitate diſcerni poſſunt, ſatius

Aures diuinæ pietatis ſalutaria petentibus nuſquam occluduntur: qui uerò ſibi nõ congrua Deũ rogãt, mirũ nõ eſt, ſi non exaudiantur: piè itaq; beatus Iacobus. 1, Epiſtolæ capi. 4. ita ſcribit. Petitis et nõ accipitis, eo quòd male petatis, ut in concupiſcentijs ueſtris inſumatis.

**Pſal. 35. Iudicia tua abyſſus mul*

eſt

eſt diuinæ prouidentiæ iudicia humiliſsima ſemper deuotione uenerari, illiçque nos prona utcunque mente accõmodare, quàm quid Deus ipſe præſcribat, curioſius perſcrutari. Alm. Quid de his cenſendũ, qui Medicorum arte & opera uarijs adhibitis pharmacis, productiorem uitam ſibi ſtudent comparare? Th. In his ego intentionis ſcopum attendendum cenſeo. *Planè Aſa rex Iuda in ſacris literis ob id uehementer taxatur, quòd cùm ipſe periculoſa infirmitate correptus eſſet, in ſola Medicorum arte ſpem repoſuerat, nec uti par erat, ad diuinam opem confugerat. Equidẽ ſi ſummus ille Medicus manum ſuam contraxerit, nulla quoruncunque archiatrorum ſcientia, nulla ars, nulla praxis, nulla diligẽtia, incolumitatem aut leuamẽ afferre poterit ęgrotãti. Proinde ut cura ſuccedat, utque uim efficacem ipſa medicamina ſortiãtur, neceſſe eſt benignũ diuinæ uoluntatis influxũ pijs ſupplicationibus uotiſque, necnon & lachrymis,

ta. Prouidẽtiæ diuinæ iudicia nulla humanæ mẽtis perſpicacitate diſcerni queunt: ideo quid Deus præſcribat perſcrutari non debemus: cui congruere uidetur id quod legimus. Quid Deus intendat noli perquirere &c.

** 2. Paralipomenõ. 16. Aegrotauit etiã Aſa anno trigeſimo nono regni ſui dolore pedum uehementiſſimo, & nec in infirmitate ſua*

queſiuit dominum, ſed magis in Medicorum arte cōfiſus eſt dormiuitq; cum patribus ſuis.

mis ante omnia ſibi cōciliare: auerſo namq; Deo tanta eſt rerum omnium infelicitas, ut ea quæ ad bene gerendum negocium neceſſaria ſunt, quaſi de induſtria ſeſe ſubtrahere & procul fugere uideantur: neq; ex accommodatis rebus quidpiam tempeſtiuè ualeat reperiri: uel ſi quid fortè ex ijs reperiatur, illud ipſum omni prorſus efficacia haud dubiè ſit deſtitutum. Quiſquis igitur ſibi bene conſultū eſſe cupit, curam omnem à Deo primùm auſpicetur, totumq; illi commendet negocium: neq; prætermittat, quin his Domini ſeruatoris uerbis precum ſuarum ſummam concludat. Veruntamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu: proinde fiat uoluntas tua.

Matthæi. 26

Infirmitas corporalis nōnunquam prouenit ex peccato.

Nec hoc quidem reticendum quòd corporalis infirmitas nonnunquam prouenit ex peccato: cùm Dominus ægroto cuidam dixiſſe legatur: uade, & noli amplius peccare, ne tibi deterius aliquid cōtingat: quocirca in eiuſmodi morbis parum admodùm in Medicorum arte poterit eſſe

Ioannis. 5. Ecce ſanus factus eſt &c.

præſidij,

præſidij, niſi ægrotus ipſe de placãdo Deo primùm, ut res poſtulat, cogitarit. Alm. Quod ſupereſt de *ſuperſtitioſis remedijs, quibus nonnulli utũtur, nihil à te puto impræſentiarum requirendũ: quandoquidem Chriſtiani cuiusq; hominis fides uiritim iſta reſpuit. T. Hæc certè nõ remedia, ſed uerius piacula ſunt; uitã quidẽ, inquit Plinius, non ita producendã cenſemus, ut quoquomodo protrahenda ſit: deprauata namq; malis artibus conſcientia omni morte peſtilentior eſt. Itaq; multò ſatius æſtimari debet corporis iacturam perpeti, quàm illicitis conquiſitis remedijs, ſi tamen remedia dicẽda ſunt, animam infeliciter iugulare.

Aegrotus de placando Deo potius cogitare debet, quàm in ſolo Medicorum præſidio ſpem ponere.

** Remedia ſuperſtitioſa, quæ piacula potius dicẽda ſunt, reſpui debẽt *Plinius.*

ALMARICVS. Tua igitur ſententia infructuoſis hominibus, atq; ijs qui uitam uoluptate magisq; profectu & utilitate metiuntur, neq; pro uita producenda ſiue differenda morte Deo ſupplicare, neq; in hanc rem medicaminibus uti congruit.

gruit. Th. Ita mihi ratio dictare uidetur. A. Ergo hoc unum illis ſupereſt, ut ſpretis quibusque remedijs, quanquam repugnante natura, ultrò perire ſe patiantur. Th. Fruſtra hoc illis Orpheus, uel ipſe etiã Amphion caneret. Nullum enim hominum genus diuturniorem uitam affectat, quàm hi, qui bonis operibus uacui ſolas ſectantur delicias: quique cęteris mortalibus oneri potius ſunt, quàm uſui: proinde illi omnem ſuam curam ad producendam uitam impendunt, & hanc ſummam hominis felicitatem putant, ſi quis diu hac uita frui poſsit. Quod cùm à christiana Philoſophia ualde abhorreat, illos ego cum brutis in paſcua relegatos dimitto. A. At melius fuerit aliquod iiſdem utile prębere conſilium. T. Hoc probum eſt in eiuſmodi negocio conſilium, ut à uanis terrenarum rerum blandimentis, quoad fieri poterit, illi animum abducãt, & ad ęternorum bonorum deſiderium ſeſe transferre ſtudeant. Enimuerò quiſquis

Vitam diuturniorẽ qui homines affectant.

quis hoc fecerit, is certè uel ea mente longiorem uitam ſibi dari optabit: ut ipſe proficiat, cæteriſq; prodeſſe ualeat: uel alioqui humanarum rerum faſtidio diuinæq; inſuper fruitionis cupiditate cum ſanctiſsima illa fœmina Auguſtini matre ultrò dicturus eſt: iam ego hîc quid facio? A. poteritne quiſpiam ſine Dei offenſa illam quam uoluerit ex his uiã amplecti ac diligere, uidelicet aut propoſitũ in hac uita manendi pij alicuius operis cõſummandi ſtudio & affectu ſectari, aut inhiante ad cæleſtem patriam animo migrationis accelerationem exoptare. T. Vtrumuis faciat, licet tantùm intentionis ſinceritas adſit, attentiuſq; precaueatur, ne ſub piorum uotorũ pallio mundani amoris quidam lateant igniculi: neque enim ille falli poteſt, qui ſcrutator eſt cordium. Atqui ſiue hoc, ſiue illud animi deſtinatio ſibi proponat faciundum, ſemper parati eſſe debebimus prompta mente diuinæ nos accõmodare uoluntati, illiq; in omni

Dictum beatæ Monicæ matris Diui Auguſtini.

Deus qui ſcrutator eſt cordium neque falli neque fallere poteſt.

bus

buscedere: ac quicquid illi placuerit hũili ter amplecti ac ſubire. Planè tametſi utriuſq; conditionis propoſitũ Deo acceptũ eſſe cenſeatur: expenſa tamen utriuſq; cauſa & ratione ille aliquãtò maiorẽ in Deũ dilectione feruere iudicandus eſt, qui diſſolui & eſſe cũ Chriſto deſiderat, quàm ille qui migrationis dilationẽ, tametſi proficiendi ac quæ recta ſunt operandi deſiderio moueatur, obtinere ſatagit. Quocirca ſancti olim uiri quanquam ad aliorũ procurandam ſalutem forent accõmodatiſsimi, non tamen propterea uitæ protelationem precibus ambiſſe, ſed laborem tantùm minimè recuſaſſe leguntur. Vnde Paulus, coarctor, inquit, è duobus: deſideriũ habẽs diſſolui & eſſe cũ Chriſto multò magis melius, permanere autem in carne neceſſariũ propter uos. Et nobilis ille Turonẽ. Antiſtes Domine, inquit, ſi adhuc pòpulo tuo ſum neceſſarius, nõ recuſo laborem: fiat uoluntas tua. Nõ ergo longiorem uitam illi poſtulabant, ſed ne-

Ad Philippenſes 1.

Adnotanda uerba beati Martini.

ceſſarium

ceſſarium potiùs munus ſe non recuſare declarabant. Aliter Ezechias qui ne tam citò moreretur ambitioſis lachrymis impetrauit. Aliter & Iob ille iuſtus, qui ait dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum antequam uadam. Sed ſi perſpicacius omnia cõtemplari uoluerimus, profectò ante apertum felicitatis oſtium reſeratasq́ per Chriſtũ cęli fores, & diffractos obices, quibus humanum genus ab aſcenſu ad ęternum patrẽ prohibebatur, iuſta probabiliq́ ratione, ut uidetur, mortales ex hac uita migrationẽ triſteq́ ad inferos deſcenſum uerebantur. At ubi Chriſti ipſius ſparſo ſanguine credentibus in cęlum uia patefacta eſt: nemo haud dubiè qui ſpem fidemq́ habeat, glorię ac cęleſtium pręmiorum retardationem unquam ſua ſponte debuit uel debebit exoptare. Cæterùm ne longius euagemur, hoc unum ſemper in conſiderationem uenire debet, quòd hi qui longiorem uitam proficiendi deſiderio appetunt, ſi quando

4. Regum ca. 20. In diebus illis ægrotauit Ezechias uſq; ad mortẽ & uenit ad eum &c. Iob. capi. 10.

forte caſus ſe offerat, ut proprium ſangui nem effundere fidei ratio, uel iuſtitiæ publicæq́ utilitatis cauſa depoſcat, protinus exilire debebunt, conſtantiq́ animo & hilari fronte ceruicem ſecuri ſupponere. In hoc quippe negocio qui uitæ ſuæ auarus, aut animæ ſuæ tenacior fuerit, dum illam ſeruare uolet, euangelicę ueritatis teſtimonio perdet illam. Quod autem ad eos attinet qui uel uitę huius tædio, uel melioris ſtatus cupiditate propinquam exoptant mortem, quædã ab his ipſis uidentur eſſe obſeruanda. Primum quidem, ne ultrò mortem arripiant, uel ſua ſponte Naturæ iniuriam imprudenter afferre moliantur: quæ res non facto ſolum, ſed etiam eorũ, quæ ad uitam aut incolumitatem neceſſaria intelligãtur, ac remedio futura eſſent, neglectu ſæpè cõtingit: quamobrem medicinę legibus *Paulus Timotheum inſer uire debere commonuit. Ipſa namq́ medendi ſcientia, ut Auguſtinus ſcribit, ab illo eſt, cui rerum omnium ſalus ac ſtatus

Marci capite octauo.

Qui enim uoluerit animam ſuam ſaluam facere perdet eã: qui autẽ perdiderit animã ſuã propter me & euangelium, ſaluã faciet eam.

**1. ad Timotheum. c. 4. Noli adhuc aquã bibere ſed modico uino utere propter ſtomachũ tuũ et frequẽtes tuas infirmitates.*

Auguſtinus.

iure

iure tribuitur: quamobrem negocio exigēte oportunitateq́ſe offerēte, artis ipſius remedia, quæ certe Dei dona ſunt, minimè ſpernenda uidentur: Ne quis uel Deũ tentare, uel charitatem, qua corpus ſuũ ad bonorum operum uſum fouere ac diligere debet: inſuper & proximos, quibus auxilium, conſilium, & fauorem impendere poſſet, improbanda temeritate deſeruiſſe prodidiſſeq́ cenſeatur. De his autem loquimur remedijs, quę certa ſunt ac ſecura, non de ijs de quibus probabiliter dubitatur, aut quæ propter ægrotantis diffidentiam, quod plerũq́ accidit, haudquaquã uim efficacem habitura exiſtimantur: hęc enim pro ſuo arbitrio ſpernere ac reſpuere cuique liberũ eſt. Prætereà quanquam alicui forſan hęc uita grauis eſſe uideatur: manendum tamen eſt in præſidio, ut inquit Cicero, quoad ille iuſſerit qui nos hîc collocauit: neque iniuſsi præſidium ipſum deſerere debemus: ne munus humanum nobis à Deo aſsignatum refugiſſe uidea- *Cicero.*

mur: migrare uerò iuſsi alacriter hoc face-
re, eo cõtenti uitę tempore quod ipſi Deo
placuerit. Illud inſuper adijciendũ, quòd
hi nõ mediocriter errant, qui uel ſolo præ
ſentium malorum humanarumq; calami
tatum tędio, uel eorum quæ fortè immi-
nent diſcriminum perhorreſcentia mor-
tem expetere licitũ putant. Enimuero niſi
pulmentum hoc diuinæ fruitionis cæle-
ſtiumq; bonorum ſpe ac deſiderio condia
tur, nulla ratiõe poterit diuinę placere bo-
nitati. Cæterùm ne quis ea quæ de optata
nonnunquam à nonnullis mortę ſuprà re
tulimus, ob naturæ ipſius repugnantiam
impoſsibilia forte iudicet, hęc ita interpre
tanda eſſe monemus, ut intelligatur, ne-
Mortē ſimpliciter exoptat nemo. minem quidem eſſe qui mortem ſim-
pliciter exoptet: non enim propriè mori,
ſed uel his calamitatibus èximi, uel cum
Chriſto eſſe homines concupiſcũt. Atqui
cùm hęc ipſi, niſi diſſolutione intercedẽte,
aſſequi ſe non poſſe nouerint, neceſsitate
quadam ſuadente, ut optato ſtatu potian

tur

tur, mortem deſiderare coguntur. A. Intelligentia hæc humanitati & naturæ ſatis conſentanea eſt: uerùm utcunq; nos in ijs rebus philoſophemur. Attamen uehementer ab hominis conditione abhorret mortem per ſe exoptare: quippe illatam fortiter pati decorum eſt: ſua uerò ſponte illam aſciſcere, uel optare, prorſus inhumanum. Th. Ego à nemine exigendum puto, ut ipſe omnem humanitatis affectum è ſuo pectore reuellat penitusq; eradicet: aut quòd ipſe ad mortis occurſum nihil omnino moueatur: huic enim rei naturæ conditio nimiũ refragatur: ſed & alia non pauca uarias timoris occaſiones paſsim humano cuique proponere uidentur. Ceterùm hoc in primis operę pręciũ duco, ut quiſquis cum Chriſto regnare, & cęleſtis glorię particeps eſſe uoluerit, hic naturæ & humanitatis affectum uirtute fręnare, diuinęq; gratiæ pręſidio cõpreſſum euincere atque calcare cõtendat. O' quàm contemptibilis res eſt homo (inquit Seneca)

Mortẽ ſibi quicõſciſcũt nõ uerũ, ſed apparẽs bonum uidẽtur appetere.

Seneca.

niſi ſupra humana ſe erexerit. At uerò is conſummatum plenumq́ꝫ ſortis ſuę bonũ aſſequitur, cùm proculcatis terrenis petit altum: & ſupra ſe, ut Propheta ait eri-gitur.

Seipſum uincere, ac propriam naturam ſuperare & ſi ſit arduũ, per-utile tamen eſt: cupiditatibus enim animi qui dominatur, ille ſui rex eſt.

ALMARICVS. Nimis magna & ardua res eſt ſeipſum uincere, propriãq́ꝫ naturam ſuperare. Th. Nulla meo iudi-cio Philoſophię pars hac uberior uel fru-ctuoſior poteſt inueniri. Planè ad peruincendum naturę & humanitatis affectum, necnon & ad ea retrudenda, quę ipſa acerbitatis, uel periculi ſpecie timorẽ incutiũt, optimis perſuaſionibus ac rationibus ar-manda ſunt pectora.

ALMARICVS. Hoc ego abs te contendere uelim, mi Thautane, ut quo-niam hęc res per ſe cognitu digniſsima, ſimulq́ꝫ & ſapienti cuique, uti exiſtimo, perquàm neceſſaria eſt, de illa uberius diſ-ſerere pergas, illiusq́ꝫ cauſas & rationes

altiore

altiore inueſtigatione diſcutias. T. Paratus ſum omnibus in rebus tibi morē gerere. Neque uerò alteri tantùm noſtrū proderūt ea quæ dicētur, ſed cōmuni utriusq; utilitate tractabuntur. Igitur, ut quæ de hiſce rebus ſentio in medium proferam, eorum quæ hinc migrandi uoluntatem ſolent remorari, & mortalium mentibus timorem incutere, alia uinculis quibuſdam homines irretitos, & non ſecus quàm tenaciore quodam glutino inuiſcatos detinent: alia nonnullarū rerū ingrata ſpecie trepidos mortalium animos abſterrent. Porrò eorum quę animos humanitati affectos, & terrenis rebus agglutinatos detinent, ut hinc migrare odioſum putent, pręcipua hæc ſunt. Primum quidem naturalis fœderis animę & corporis dulciſsima copula. Secūdo deinde loco terrenarū deliciarū blandiores illecebræ. Item in externis ac tranſitorijs rebus ultra quàm par ſit defixus amor. Ad hęc eorum quæ affectamus ingens ante mortem potiūdi deſi-

Præcipua quæ terrenis rebus deditos animos remorātur, hic cōnumerantur.

deriũ. Quę uerò terrifica ſpecie timorem incutiũt, hęc mihi uidentur in primis ipſa temporis incertitudo, deinde metus quidam, ne poſt hominis ex hoc terreno diuerſorio deceſſum nominis ſui fama, & rerũ per illum geſtarũ memoria intereat uel obſcuretur: aut ne in eum, quem fortè ipſe ueretur, caſum illius res deuoluantur. Prętereà morbi uexatio, & dolorũ aſperitas. Item malignorũ ſpirituum perhorreſcentia. Poſtremò futuri poſt mortem iudicij anceps exitus ſuſpectaq́ conditio, & incertũ in illa regione hoſpitium. Hæc proculdubio ſunt, quę mi grandi uiam nobis impeditiorem atque ſpinoſiorem uideri faciunt. A. Parum fuerit iſta hunc in modũ ſumma quadam complexione cõmemoraſſe, niſi ad hęc ſigillatim quid quęquæ res ferat uberiore diſputatiõe explicetur: mihi certè hęc ad pungenda mortalium corda ſtimulis quibusq́ acutiora uidentur. Itaque ad retundendos eiuſmodi aculeos forti malleo opus eſſe ipſe mihi

perſuadeo

perſuadeo. T. non tã forti malleo, quàm firmo pectore aculeorum iſtorum uis eliditur, harumq́ ſpinarum ſtimuli hebetantur. A. ualde imbecillum eſt per ſe hominis pectus, ubi contra mortem illi militandum eſt. T. Imbecillum quidem & infirmum in hac pugna eſſe ſolet humanum quodq́ pectus: uerùm ſi ualidis ratiõibus ſemel egregiè fuerit armatum: ita, mihi crede, conualeſcet ac roborabitur, ut protinus Vergilianum illud animoſo ſpiritu decantet, uſqueadeo ne mori miſerũ eſt? Certè bene perſpecta ratio prudentibus terrorem excutit. Quamobrẽ uerißimũ eſſe colligitur quod Prophetico carmine decantari ſolet: ueruntamem uanè conturbatur omnis homo.

Imbecillius eſt per ſe hominis pectus, quàm ut morti poſſit obſiſtere: mortis enim neceßitas ineuitabilis.

Verba ſunt Turni decertaturi aduerſus Æneam apud Vergilium. 12. Aeneid. Terga dabo? & Turnum fugientem hæc terra uidebit? Vſque adeo'ne mori miſerum eſt? uos ô mihi manes Eſte boni.

ALMARICVS. Ne, quæſo, longius inſtitutæ materiæ tractatum protrahamus: ſiquidem probè loricato bonis uerbis animo magnam hinc in poſterũ utilitatem me ſpero conſequuturum. Th.

Eorum quæ humanæ uoluntatis affectũ quodam ueluti glutino inuiſcatum detinent, & dum ad cæleſtem patriam ex hac rerum caligine migraturi ſumus, animi noſtri promptitudinem tardant atq; remorantur: potiſsimum eſt humani fœderis uinculum, quo anima corpori, & corpus animæ ſingulari diuinæ manus opificio ſociata ſunt. Ipſa quidẽ anima ad imaginem & ſimilitudinem Dei facta longè nobilior eſt corpore: quod certè luteum ac fragile, multisq; cauſis ſemper obnoxium eſſe conſpicitur. Sed tamen anima ipſa ſuum corpus ſumma dilectione proſequitur. Vnde * Paulus: Nemo, inquit, carnem ſuam unquam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam. Ingens profectò eſſe ſolet uterinorum fratrum charitas: illorũ præſertim, qui fœcũdæ propagationis influxu unica ſatione concepti, eodemq; ſimul partu editi fuere. At certè longè arctior eſt animæ & corporis in unitatem, uerius quàm germanitatem copulatio:

Geneſis. c. 1. Faciamus hominẽ ad imaginẽ & ſimilitudinem noſtram: & Paulò inferius. Et creauit Deus hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuã: ad imaginem Dei creauit illũ.

** Ad Epheſios. 5.*

& hæc ipſa in anguſtiſsimo maternorū
uiſcerum habitaculo primùm contracta,
deinde per omnem uitam iugi conſuetu-
dine, familiariq́; cōuictu roborata. In qui-
bus autem mutuus ineſt amor, hęc cōiun-
ctionem appetunt, diſſolutionemq́; ſum-
mopere refugiunt. Quamobrem eorum
quę chariſsima ſibi inuicem ſunt, non po
teſt non grauis admodùm eſſe diſſocia-
tio. Nec abs re præterea terrenum hoc cor
pus animæ ueretur abſceſſum: ſi tamen,
demonſtrationis gratia, tale aliquid, in ea
quę per ſe ſenſu caret materia, liceat com-
mentari. Siquidem anima in ipſo corpo-
re uiuificationis munus exercet: proinde
ea abſcedente membrorum omnium of-
ficia ceſſant, corpusq́; ipſum uitę benefi-
cio deſtitutum citò in cinerem reſoluitur.
Cùm autem omnia ſummè formam &
uitam appetant, meritò corpori ipſi uehe
menter hæc ingrata eſt ſeparatio. Neque
uerò illorum probāda eſt opinio, qui ani-
mam in còrpore tāquam in ſepulchro cō-

Corpus non eſt carcer animæ, id quod multi opinantur.

ditam, uel quaſi in carcere detruſam eſſe arbitrantur: huius namque rei contrarium ſatis arguit ingens erga corpus animæ ipſius affectus, & hoc quòd illa ab ipſo corpore ægrè diuellitur. Itaque probabilius ac uerius eſt animam in corpore uelut in proprio atque aptiſsimo uaſculo conſtitutam, & quemadmodum gemma in anulo poſitam, illicque inſertam eſſe: quo fit ut illa unicè eidē corpori afficiatur, eiusque cōtubernij diſſolutionem ſummopere refugiat: proinde ut Euāgelicus ille tubicen Paulus ſcribit, anima non expoliari, ſed ſuperueſtiri potius deſiderat: id eſt, ſi liceret ſine corpore huius ueſtimenti depoſitione glorioſo amictu cuperet exornari. Conſtat igitur non in odium, ſed fauorē corpus ipſi animæ fuiſſe cōiunctum, quin potius illorum ſeparationem quæ morte efficitur, pœnalem eſſe in uindictam trāſgreſsionis primorum illorum parentum uniuerſo generi humano inflictam: quod autem pœnale eſt nonnihil habere debet

2. Corint. 5.

Pœnale quod eſt nō

acerbi-

acerbitatis. Porrò hac de cauſa terrenum corpus animæ ſociatum eſt, ne, quod de angelicis ſpiritibus traditur, illa ſuam nobilitatem, & præſtantiam in ſuperbiam efferretur, & ſpirituum ipſorum inſtar propria temeritate & arrogantia irremediabili præcipitio corrueret, ſimulq; etiã ut eo intercedente coniugio maiorem bene merendi occaſionem ſuſciperet. Alm. His rationibus quidnam poteſt aduerſari? aut quid ea quæ prædicta ſunt elidere poſſe uidetur? ut, eis reiectis, mortem quis minimè formidabilem & refugiendam eſſe cõtẽdat? præſertim cùm de illo apoſtolici collegij uertice uiro imprimis cordatiſsimo * Chriſtus dixiſſe legatur, quòd ſenex factus cingeretur, ac quò non uellet, duceretur. Quibus ex uerbis inuoluntariam illius paſsionem & mortem futurã deſignabat: quanquàm, iam inſtante ſenio, longiorẽ uitam ille ſperare nõ poſſet. Quid quòd & ipſe Chriſtus Dei filius mortem exhorruiſſe fideliſsimis teſtimo-

nihil acerbitatis habere debet.

Animæ quã ob cauſam terrenũ corpus ſociatũ ſit.

Ioan. c. 21. Amen amen dico tibi. Cùm eſſes iunior, cingebas te, et ambulabas quomodo uolebas: cùm autẽ ſenueris, extendes manus tuas: & alius te cinget, & ducet quomodo tu nõ uis. Hoc autẽ dixit, ſignificãs qua morte clarificaturus eſſet Deum.

niȷs perhibetur. Certè hęc illorum qui in naturę gratiam loquuntur opinionem uehementer confirmare uidētur: nec dubiū quin illud ualde odioſum uideri debeat, per quod ea quę chariſsima ſunt, diſſociātur: ſed tamen quid tu ſuper hac controuerſia ſentias, audire cupio. Th. Iam ego, ſi meminiſti, ſupra teſtatus ſum me nullo pacto uelle ab homine exigere ſupra id quod humanitatis conditio pręſtare poteſt. Cæterùm in cœlum eūti hoc ſemper ante oculos ſtatuendum, quod quemadmodum niſi monſtris ac portentis ſtrenuè confoſsis aut ferociſsimis hoſtibus expugnatis ceſisq́ue uel debellatis nemo unquam præclaram ſibi peperit uictoriā: ſic abſq; uariarum difficultatum exuperatiōe & parta ex aſperitatibus uictoria nullus egregię uirtutis claritatē, aut ingentiū præmiorū retributionē iure conſequi poſſe exiſtimatur. Neque enim humi repere nouit illuſtris ac ſplendida uirtus, ſemper enim ardua ſpectat, & difficilima quęque ſibi

Legimus Actuum 9. Dominum Ananiæ dixiſſe de Saulo. Ego enim oſtēdam illi quāta opor teat eū pro nomine meo pati.

ſibi ſcandenda uincendaq́; proponit, ſublata in ſublime dextra proclamãs: Sic itur ad aſtra. Veteres quidem philoſophi per turbationes animi in ſapientem & conſtãtem uirum minimè cadere cenſebant: at nos, uti diximus, nequaquam ab homine exigendum putamus, ut ipſe ab humanis paſsionibus penitus immunis exiſtat: neque uirtutem extra humanam poſsibilitatem ſtatuimus: ſuperuacuum enim eſt maiora quàm natura patiatur loqui, aut philoſophando diſſerere. Itaque ne ipſi naturę iniuriam faciamus, paſsiones ipſas & affectus omnino uetari uel excludi non poſſe fatemur: ſed naturę ipſius ſtimulos in exercendę uirtutis occaſionem producendos eſſe Chriſtianæ philoſophiæ ſententia confirmamus. Qua de re cùm nulla humana ſapientia effici queat, ut homo non timeat, doleat, cupiat, amet: hoc nobis perſuaſum eſſe debet in his frænandis moderandisq́; paſsionibus oblatam nobis eſſe uirtutis materiam. Sanè, ut qui-

Maro de litera Pythagoræ. Nam uia uirtutis dextrum petit arduacal lem, & Paulò inferius. Quiſquis enim duros caſus uirtutis amore uicerit, ille ſibi laudemq́; decusq́; parabit.

Vergilius 9 Aeneidos. de Aſcanio. Macte noua uirtute puer ſic itur ad aſtra.

dam

dam ait humanæ paſsiones perfectiones ſunt, & cauſæ ſalutis: ſi quis cum illis pugnando uirum ſe eſſe oſtendat. In hoc autem negocio ipſi nobiſcum bellum gerimus, & nobismetipſis hoſtes ſumus: quã obrem diuinum auxilium nobis contra nos hac in re eſt implorandum. Sanè inteſtinum hoc diſsidium ideo nobis eſt innatum, ut etiam ſi externus hoſtis defuerit nos nihilominus ſemper nobiſcũ exercendę uirtutis occaſionem habeamus. Illud quidem non eſt inficiandum, ſummam Philoſophiæ arcem eſſe, morte non terreri: ſiquidem ut ſapiẽtes confirmant, inter maximè ardua mentis humanæ opera eſt mortem contemnere. Sed quò difficilius, hoc prędarius: huic autem rei cum primis utile eſt ſub erecta in cęlum mente æterna frequentius contemplari, atque etiam conſueſcere animũ eiuſmodi meditationibus à corpore abducere: hoc namque modo imaginaria quędã migrationis ſpecies efficitur, quæ in aſſue

Inter maximè ardua mẽtis humanæ opa eſt mortem contemnere.

tudinem

tudinem deducta ad ueram migrationẽ, cùm res exegerit, habiliorẽ quemq; ac promptiorem efficiet. Ille etenim mortem ſibi familiarem feciſſe uidebitur, cuius animus multa contemplatione altius ſeſe attollens è corporeo tabernaculo frequenter digreſſus fuerit: Pulchrè Aurelius Auguſtinus in contemplanda, inquit, ueritate tãta uoluptas eſt, quãtacumq; ex parte eam quiſque contemplari poteſt: ut quominus impediatur anima tota toti inhærere ueritati, mors quæ antea metuebatur, ideſt ab hoc corpore fuga & elapſio pro ſummo munere deſideretur: hæc ille. Sed & ad terrenum illum affectum ratione tẽperandũ in præcipuis remedijs erit ſagacius intueri ac cogitare, quòd corpus cui tantopere anima ipſa afficitur ea qua nunc eſt ſpecie ſordidum, impurum, fœtidum, ac per ſe ſpurciſsimum eſt, atque ad hæc fluida res omnibus obnoxia cauſis: quæ ſi deterſis oculis anima conſiderare uoluerit, certè mirum in modum ijs offendetur: atque

Mortem ſibi familiarem qui faciant.

hanc ob cauſam impuri ſordidiq́ huius amictus, quo ipſa, dum altiora ſpeculari conatur, deprimitur, minus ęgrè feret depoſitionem, pręſertim cùm ob terrenam hanc cui ipſa coniugata eſt molē, ab æterna felicitate aſſequenda retardetur: quo fit ut illa minus anxiè diuortium hoc ferre debeat per quod illa beatitudinis portū aſſequitur. Vnde pius quidam pater. O' anima, inquit, inſignita Dei imagine, decorata ſimilitudine, deſponſata fide, dotata ſpiritu, redempta ſanguine, deputata cum angelis, particeps beatitudinis, hęres bonitatis: quid tibi cum luto & carne? quæ quò magis ſaginatur, eò ſpiritum tuum magis reddit macilētum. Inſuper ea quoque ratio huiuſce diſſolutiōis acerbitatem ſolari debet, quòd ipſa ſeparatio non ita perpetua eſt, ut nunquam amplius anima ueſtimentū hoc ſuum uiſura, aut receptura ſit: quippe ueniet dies, quo iſta iterum cum decore, illuſtriq́ ac coruſca ſpecie iungentur. Cuius rei ſpe ac fiducia motus

Quæ hic de anima dicuntur, digna ſunt notatu omnia.

optimus

optimus ille Iob exclamat. Credo quòd redemptor meus uiuit: & in nouiſsimo die de terra ſurrecturus ſum, & in carne mea uidebo Deum ſaluatorem meum: quem uiſurus ſum ego ipſe, & nõ alius: repoſita eſt hęc ſpes in ſinu meo. Ad quod alludẽs magnus ille euangelicæ ueritatis buccinator Paulus: Chriſtus, inquit, reſurrexit à mortuis primitię dormientium: quoniam quidem per hominẽ mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & omnes in Chriſto uiuificabuntur. Et iterum. Et nos credimus propter quod & loquimur, ſciẽtes quoniam qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cum Ieſu ſuſcitabit. Itẽ ſaluatorẽ expectamus dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, qui reformabit corpus humilitatis noſtrę configuratum corpori claritatis ſuæ. Et idẽ ipſe ad Theſſalonicenſes ſcribẽs, Nolumus autem uos ignorare fratres de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut & cęteri qui ſpem non habent. Si enim credimus

Iob.19.
1.Corint.15.
2.Corint.4.
Ad philip.3.
1.Ad Theſſalonicẽſes.4.

mus quòd Ieſus mortuus eſt, & reſurrexit ita & Deus eos qui dormierũt per Ieſum adducet cũ eo: hoc enim uobis dicimus in uerbo domini: quia nos qui uiuimus, qui reſidui ſumus in aduẽtu domini nõ pręueniemus eos qui dormierũt: quoniam ipſe dominus in iuſſu & in uoce Archãgeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo: & mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi. Deinde nos qui uiuimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus obuiã Chriſto in aëra: & ſic ſemper cum domino erimus. Itaque conſolamini inuicem in uerbis iſtis. Caro mea requieſcet in ſpe, in
Pſal. 15. quit propheta, propter hoc lętatũ eſt cor meum: & exultauit lingua mea. Hac igitur ſpe freta anima ſine gemitu, ſine querela, ſine ſuſpirio cùm migrandum fuerit, corpus ſuum deponat terræꝗ commẽdet dicens: Aliquando iterũ te uidebo, & præſtante Deo glorioſiore ſpecie decoratum te recipiam. Scitiſsimè ſuo more Hieronymus, Terra, inquit, ſumus & cinis: &

per omnia momẽta de noſtra ſalute periclitamur. Quid ergo detrectamus facere de neceſsitate uirtutẽ? certè quandoq; moriendum eſt: quod ſi uoluerimus contẽnere id quod ſumus, merebimur melius eſſe, quàm ſimus. A. Hęc mihi uehemẽter ab ijs diſcrepare uidẽtur, quę abs te ſuperius aſſerta fuiſſe recolo: nempe tu animam in corpore tanquam in proprio repoſitorio uaſculoq; locatam eſſe ab initio confirmaſti: neque id quidem in animę ipſius quaſi prius malè meritę grauamẽ, pœnam uel odium, ſed in illius gratiam potius, & ad utilitatis occaſionem à Deo fuiſſe inſtitutum. At nunc lõgè diuerſum quiddã nouiſsimus hic ſermo ſonare uidetur, quòd dicas ipſum corpus ob impuritatem, ponduſq; ac fragilitatem, necnon uarias quas prębet noxiarum perturbationum occaſiones animæ ſurſum ſe attollere cupienti impedimento eſſe, ac per hoc ſpernẽdum eſſe illius contubernium, nec illius depoſitionem ęgrè ferẽdam: quod certè etiã

Beatus Paulus ad Hebreos 9. Statutum eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem iudiciũ.

Paulinæ illi ſententiæ aduerſari uidetur, qua dictum eſt hominem ingemiſcere, eo quòd non expoliari hoc tabernaculo, ſed ſuperueſtiri deſiderat. Th. Dictorum ratio ſanè intellecta ac diligẽter expenſa cõtradictionem omnem excludit. Planè id quod ſuperiore ſermone humanum corpus proprium animę uaſculum eſſe, utilitatisq; & profectus gratia illi coaptatum extitiſſe diſſeruimus, non ita accipiendum eſt, ut quis propterea arbitretur corporeã hanc habitationem nihil uſquam habere, quo anima & offendi & prægrauari poſſit. Namque ut animus, qui ob ſuæ nobilitatis præſtantiam ſuperbire paratus eſt in humilitatis gradu contineretur: utque nonnullis ingeſtis difficultatibus uirtute potius quàm ocio & inertia ad ſupernæ felicitatis præmia perueniret, terrenũ habitaculum à ſummo illo opifice illi fuit aſſignatum: Id'que uarijs infirmitatibus & paſsionibus animam ipſam perſæpe fatigantibus naturæ conditione ſubiectum.

2. Ad Corinthios. 5.

Habitaculũ terrenum à ſummo opifice quare animæ aßignatum.

Itaque ſatis per ſe cōiugium ipſum placet, ſed plerunq; alterius quidē diſplicent mo-res: & quod una ratione gratum eſt, non-nunquam alia reperitur ingratum: proin de nil mirum ſi is qui uno in loco aiebat, Nos qui in hoc tabernaculo ſumus, inge-miſcimus grauati, eo quòd nolumus ex-poliari, ſed ſuperueſtiri: ideſt ſuper ueſtē naturalis corporis ſtola glorię & immor talitatis abſque morte naturę indui: ut ab ſorbeatur quod mortale eſt à uita. Idē ipſe alio loco, ait, infelix ego homo quis me li-berabit de corpore mortis huius? Atque ijs quidem uerbis dum corpus mortis ap pellat de peccati fomite corpori inhęrēte, déque ipſa corruptorum affectuum offici na ſenſiſſe intelligitur: alioquin tam odio ſa nuncupatiōe minimè uſus fuiſſet. Ergo ſanctæ animæ proprium eſt non ueſtimē ti ipſius depoſitionem, ſed illius deterſio-nem, & ponderis ſordiumq; quibus ani-ma ipſa prę grauatur ablationem & emū dationem optare. Verùm quoniā ita ab

2. ad Cor. 5.

Ad Roma. 7

omnipotente Deo cõſtitutum eſt, ut ne-
que ſine ſpoliatione ueſtimentum ipſum
reformari, neque anima ſine corporis de-
poſitione ad æterna præmia conſcendere
Ad Philip. 1. ualeat: ſupereſt ut fidelis quiſq; cum Pau-
lo dicat. Cupio diſſolui & eſſe cum Chri-
2. ad Cor. 5. ſto. Enimuero, ut idem ait, Scimus enim
quoniã ſi terreſtris domus noſtra huius
habitationis diſſoluatur, quòd ædificatio
nem ex Deo habemus domum non ma-
nu factã ſed æternã in cœlis. Peſſimus ille
Nero olim urbis Romæ princeps ſimul
& inimicus aiebat ipſius urbis incendiũ
ob hoc unum ſibi dolori eſſe, quòd ſciret
meliora ſurrectura quàm arſiſſent. Igitur
cùm intelligamus id quod in nobis mor-
te cadit clarius aliquãdo ſurrecturum: hoc
proculdubio magnum cuiq; debet affer-
re ſolatium. Ex ipſo quidẽ naturę appeti
tu naſcitur timor, & fuga mortis: ex appe
titu uerò gratiæ ad metum mortis pedi-
bus ſubijciendum ingens ſurgit audacia:
profectò deſideriũ gratiæ naturæ deſide

Nero urbis Romæ incendium uoluptatis ſuæ ſpectaculum fecit. Suetonius in Nerone. Sed nec populo aut mœnibus patriæ pepercit.

rio

rio quàm maximè retardatur: ſed ipſum gratiæ decus affectũ naturæ debet ſuperare. Equidẽ humanæ infirmitatis affectus exerta uirtute proculcãdus eſt: & quantacunq; ſit (ut Auguſtinus ait) mortis moleſtia, illã uincere debet uis amoris, quo ille amandus eſt, qui cùm ſit uita noſtra etiã mortẽ uoluit perferre pro nobis. Hæc ille. Igitur cùm duplex ſit in homine uolũtatis portio, quarũ altera humanitati fauere nititur, altera uirtuti: uidẽdũ erit, ne humanitatis blãdiciæ uincãt appetitũ uirtutis & gratiæ. Illud quidẽ de Petro Chriſtus protulit: Cùm ſenueris, alter ducet te, quò tu nõ uis. Sed hoc infirmioris portiõis ratione dictũ eſſe nemo eſt qui nõ planè intelligat: quandoquidem uoluntariam fuiſſe Petri ipſius mortem & paſsionem ſatis conſtat. Heroica profectò uirtus & ſi infirmitatis humanæ retinaculis plerunq; à procurſu inhibeatur: ubi tamen illa caput erexerit, effœminatam omnem mollitiem ſuccũbere cogit, uirilemq; animũ ſic

Voluntatis portio in homine dũplex

Ioan. 21.

ſua prꝫſtantia cõtra id quod intus reluctatur roborãt, ut eneruatę illius, quàm diximus, uoluntatis portio ſæpius bibere cogatur quod nõ ſitit. Huius autem pugnæ quæ in nobis ipſis ob affectuum ac uoluntatum diſſidentiam geritur, Chriſtus ſeruator in ſe egregium ſpecimen, inſtante paſsionis ſuę tempore, exhibuit. Idque ob eam primùm cauſam, ut humanæ conditionis ueritas in ſua perſona demonſtraretur: Deinde ut eo facto ipſe nos inſtrueret quid nobis agendum foret, quum naturę affectus noſtram ad Deum profectionẽ, necnon animi noſtri ad ęterna bona procurſum remoratur: ſimulq; etiam ille exẽplum hoc impoſterum mortalibus utile futurum indicauit, ne quis poſthac ob id de ſua ſalute diffideret, quod non leuem fortè in ſeipſo perturbationem, humaniq; affectus repugnantiam, quum migraturus eſſet, preſentiret. Atqui cùm Chriſtus ipſe uerus homo eſſet, delicatiorisq; naturæ carnem aſſumpſiſſet: prætereà acerbiſſimos

Matthei 26. Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. & Marci. 14. & Luc. 22.

ſimos quos paſſurus erat cruciatus tanquam præſentaneam rem intueretur & pręuideret, nihil profectò mirum ſi in tanta re humanitatis infirmitas turbaretur, & in ipſo tã horrẽdę paſsiõis acceſſu ipſe palleſceret ac ſudaret. Quinetiam ſi rem uti meretur, altius meditari uoluerimus, profectò intelligemus quòd quantò in ipſo aditu uehementior fuit humanitatis turbatio, tantò maioris & excellentioris uirtutis extitit tale ſubinde ac tantum uiciſſe portentum. Quapropter nequaquã ocioſè hæc nobis prodidiſſe cẽſendi ſunt, qui hunc in modum geſtarum rerum hiſtoriam diuino afflante ſpiritu, tradiderunt. Porrò ingẽtes ad ſuperiorem illam portionem excitandam ſtimulos adijcere ſolent, tum uitæ huius frequentes moleſtię mente recogitatę, ex quibus plerũq; quædam ipſius uitę ſatietas, necnon & pręſentium rerum faſtidiũ naſcitur: tum etiam ęternorum bonorũ, & cęleſtis beatitudinis anhela & feruida ſitis: ijs namq;

Matth. 26. cœpit cõtriſtari & mœſtus eſſe.

Marci. 14. Et cœpit pauere.

Lucæ. 22. Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram.

permoti

ꝑmoti cõplures uiri ſanctiſsimi mortẽ ex
petijſſe legũtur: In qbus Helias Deo acce-
ptiſsimus fuit, q̃ ait, ſufficit mihi dñe tolle
animã meã, neq; enim melior ſum quàm
patres mei: Itẽ & Thobias uir probatiſsi-
mus, quẽ ſic oraſſe cõſtat. Nũc dñe ſecun
dùm uolũtatẽ tuã fac mecũ, & præcipe in
pace recipi ſpiritũ meũ: expedit em̃ mihi
mori magis, quàm uiuere. Ipſe quoq; Iob
inqt, Tędet animã meã uitæ meæ. Sed &
ipſum regiæ dignitatis Prophetã ob ꝓlõ
gatũ ſibi hũc ĩcolatũ ingemuiſſe ipſę ſacrę
literę teſtãtur: lucroſius certè hi oẽs exiſti-
mabãt ſeculi huius ęrũnis citò eximi, & ad
patrũ ſuorũ cœtũ ꝓficiſci, quàm diutius in
hac lachrymarũ ualle pẽdula mẽte fluctua
re. Vnde idẽ ipẽ rex ac Propheta alio loco
ſuũ ipſius deſideriũ ijs uerbis teſtat̃. Quẽ
admodũ, inqt, deſiderat ceruus ad fontes
aquarũ, ita deſiderat aĩa mea ad te deus. Si
tiuit aĩa mea ad Deũ fontẽ uiuũ: qñ ueniã
& apparebo ãte faciẽ Dei. Fuerũt mihi la
chrymę meę panes die ac nocte, dũ dicitur
mihi quotidie ubi eſt Deus tuus? Hæc re-

3. Reg. 19. Cũq; ueniſſet & ſederet ſubter unam iunipe rum petiuit animæ ſuę ut moreretur, & ait &c.

Thobiæ. 3.

Iob. 10.

Pſal. 119. Heu mihi quia incolatus meus prolõgatus eſt, habitaui cum habitãtibus &c.

Pſalm. 41.

cordatus ſum, & effudi in me animã meã qm̃ trãſibo in locũ tabernaculi admirabiliſ uſq; ad domũ Dei. In uoce exultatiõis & cõfeſsiõis ſonus epulãtis. Quare triſtis es aïa mea, & quare cõturbas me? Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi ſalutare uultus mei & Deus meus. Sic igit̃ tametſi naturale fœdus aïę & corporis ad effugiẽdã mortẽ uehemẽter hũana pectora ſolicitet: q̃nquidẽ, ut ait Cicero, prĩcipio generi animãtiũ omni eſt à natura tributũ, ut ſe uitã corpusq; tueatur, declinetq; ea quæ ſibi nocitura uideãtur. Attamẽ rei huius qdã debet eſſe modus: & hoc deſiderium ratiõis imperio ſic eſt tẽperandũ, ut nimia corporis dilectio tũ animæ, tũ corpori perpetuũ exitium nõ afferat. Nam, ut uir quidã ſanctiſsimus ſcribit, quiſquis ſeipſum præter modũ amat, hic certè Deum nõ amat, & dum ipſe Deũ, ut par eſt, nõ amat, etiam ipſe uitam ſuã non amat: qui enim uiuere non poteſt de ſe, moritur utiq; amãdo ſe: ſed cùm ille diligitur de quo uiuitur, uita ſua procul dubio amatur. Ideo nemo

Cicero in 1. officiorum.

Nemo immoderatè ſe diligere debet ne uitam ſuã perimat: ſed diligẽdus eſt Deus ſuper omnia: unde Matthæi 10. habetur. Qui perdiderit animã ſuã propter me, inueniet eam.

ſe immoderatè aut irrationabiliter diligat, ne uitam ſuam perimat. Equidem uirum quencunque Chriſtianum decet non ſolùm hanc uitam contemnere, ac metum mortis poſtergare: ſed & operæpretium illi eſt cum gaudio & exultatione ad dominum ſuum proficiſci. Enimuero tametſi ueterum philoſophorum traditione in explicanda fortitudinis actione minimè neceſſe eſt gaudium accedere, ſed ſatis ſit non triſtari: Chriſtianam tamen fortitudinem & uirtutem illuſtriore ac perfectiore gradu decet eſſe ſuberectam, ipſo nos adhortante domino & dicente, gaudete & exultate, quoniam merces ueſtra copioſa eſt in cælis. Proinde Apoſtolus monet ut tametſi aliquam triſtitiæ occaſionem ipſi habere uideamur, ſemper tamen gaudentes ſimus. Huic etiam Chriſtus dominus nos ad contemnendã mortẽ cohortatus ait. Nolite timere eos qui corpus occidũt, animã autẽ non poſſunt occidere: Et ad hæc, Niſi, inquit, granũ frumẽti cadẽs

Matthæi 5. *Matthæ 10.*

in terram

in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Si autem mortuum fuerit multũ fructum affert: qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui odit animam ſuam in hoc mundo, in uitam æternam cuſtodit eam. Sanè diſſolutionẽ humanitatis horrere naturę ipſius eſt: uincere autem naturam uirtutis & gratię. Atqui uirtutem & gratiam ab illo habebimus qui nobiſcũ eſt, quiq; ſemper milites ſuos confortat: quod haud dubiè aſſequemur, ſi rem totã illi commiſerimus, illiq; dixerimus, fiat uoluntas tua. Porrò quemadmodum Auguſtinus ſcribit, nonnulli ſunt qui cum patientia moriuntur. Item alij qui cum patiẽtia uiuunt, & utriq; iuſti: qui enim adhuc uitæ huius deſiderio tenetur, imminenteque die mortis patienter caſum tolerat, & in eo aduerſus ſe ipſum magno conatu luctatur, ut Dei uolũtatem ſequatur: & hoc potius eligit animo quod uult Deus, quàm quod humana uoluntas expoſcit: ſicq; ex præſentis uitę deſiderio fit pugna

Ioannis 12.

Matthæi 6. Fiat uolũtas tua ſicut in cœlo & in terra. Sic & beatus Paulus. Act. 21. Domini uoluntas fiat.

cum

cum morte, is certe fortitudinem & patiẽtiam adhibendo, ut æquo animo moriatur, iuſtus dici meretur. Qui autem deſiderat diſſolui & eſſe cum Chriſto, hic non uſqueadeo in morte patitur, ſed patienter, quandiu Deo placet, in hac uita moratur, & delectabiliter mori uidetur, & per hoc ipſe Deo acceptus eſſe cẽſetur, hæc Auguſtinus Cæterùm nequaquam pretermittẽdum uidetur Dei gratiã hac in re modis omnibus nobis eſſe ambiendam: quandoquidem illa copioſius affluente motus affectusq; naturę facilè comprimuntur. Conſtat equidem pleroſq; eã ipſa roboratos ſine ulla trepidatione lęta hilariq; fronte mortem excepiſſe, tributumq; illud naturę, urgente Dei imperio, cum gaudio exoluiſſe.

Iuſtus dici qui mereatur.

Deo acceptus eſſe cenſendus qui ſit.

ALMARICVS. De naturalis fœderis colligamento, eiusq; retinaculis, inſuper & de remedijs hac in re opportunis ſatis dictum arbitror, quippe non multis

opus

opus eſt, ſed efficacibus. Nunc cōſequens eſt, ut de altero ſupra memoratę partitionis articulo, ideſt de mundanarum deliciarum glutino, necnon de uarijs terrenorū oblectamentorum ineſcamentis nonnihil ſummatim ipſe perſtringas. Th. Hoc bitumine nihil eſt, mihi crede, neque rapacius, neque tenacius. Itaq; ſummo ſtudio præcauendum eſt, ne fallaci ſpecie decepti in hunc hamum pertrahamur: quiſquis enim ſe in eiuſmodi capturam dederit, & incauta facilitate ſe illaqueari paſſus fuerit, hic uix caſum ipſum, ne dicam mortis, ſed nec illius quidem cōmemorationem æquo unquam animo patietur, quin ad ſolam illius mentionē totus ringi incipiet, & horrorē cōcutietur ac cōtremeſcet. Proinde nō abs re Paulus eum qui in delicijs uiuit mortuum reputat. Certè hi quorum animus ſemel eſt delicijs ineſcatus, nō niſi ægrè ab illis diuelluntur, neque ſine acerbiſsima cordis laceratiōe eas deſerere poſſunt: quo fit ut uehementer mortem per-

Beatus Paulus 1. ad Timotheum 5. Nam quæ in delicijs eſt uiuēs. mortua eſt.

horreſcant: & cùm migrandi neceſſitas inſtiterit, plerumq́ in deſperationis foueam miſerabiliter prolabantur. Hanc quidem uitã idcirco Deus laboribus ſudoribusq́ implicitam eſſe uoluit, ut duris caſibus attriti mortales ad ſupernorum deſideriũ anhelarent: quandoquidem ſecundarum rerum iugis affluentia, necnon & uoluptatum illecebræ hominẽ à Deo ſolent auertere, & propriæ ſalutis obliuionem parere. Sed & eædem ipſæ propinqua morte ſummopere illius mentem, qui eas relicturus eſt, diſcruciant, excarnificant, torquẽt, ingentiq́ moleſtia afficiunt. Ergo quiſquis placida mente mortem præſtolari & cùm Deus iuſſerit, iſthęc omnia relinquere deſiderat, hoc nõ cum delicijs & uoluptatibus fœdus ineat, ſed illis firmo conſtantiq́ animo acerrimum bellum indicat: quod eò promptius facere quiſque debebit, quò cõſtat delicijs ac uoluptatibus ſenectã mortemq́ accelerari: per eas namque ipſi noſmet interimimus, & dies plurimos

Vitam hanc quare Deus laboribus implicitam eſſe uoluit.

Voluptatũ illecebræ ſolent hominẽ à Deo auertere.

Nimijs delicijs & uoluptatibus ſenectus acceleratur, & ex conſequẽti mors.

rimos nobis præripimus: ſic illæ & præſenti uitę obſunt & futurę: ſed & ſi hîc longa fortè uita fuerit, ipſæ uoluptates efficient, ut ætatis tempus quàm breuiſsimũ fuiſſe uideatur: ſic ab illa perditi homines faſcinantur: neceſſe eſt enim, quemadmodum Seneca ait, ut ijs breuis uita uideatur, qui illàm infinitis uoluptatibus metiũtur. *Adnotanda Senecæ ſententia.* O' quàm luctuoſa eſt eiuſmodi hominibus uox illa: Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & nõ uiues. *Iſaie. 38.* Vel illa: De lectulo ſuper quem aſcendiſti non deſcendes, ſed morte morieris. *4. Regum 1.* Quod ſanè decretũ quãdoq; propinquius eſt quàm putatur. Quid, quæſo, iuuat deliciari, epulari, ſaginari, ubi tam modico poſtea interuallo ſequitur extinctio? profectò ſapientis nõ eſt tanti emere pœnitẽdi cauſam. Itaq; ſatius eſt durum illud Abrahami reſpõſum frequenter mente reuoluere: ad eum, qui per totam uitam ægregiè fuerat epulatus, ac ſubinde duris apud inferos flammis cruciabatur. Recordare, inquit, quanta bona

Lucæ.16. receperiſti in uita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur: tu uerò cruciaris. Hęc certè uerba uoluptuoſis hominibus ſpinoſiora ſunt. Tum & illa ualde moleſta, quæ habent, quantum fuit in delicijs, & quantum glorificauit ſe, tãtum *Apocalypſis 18.* date ei tormentum & luctum. Effuſo aliquãdo, ut eſt in fabulis, melle, cùm muſcę undiqu aćq; aduolarẽt, illitis ſubinde pedibus, aliſq; craſſo liquore glutinatis detinebantur: & cùm euolare non poſſent, morientes dicebant miſerę nos, quę ob modicæ uoluptatis fruitionẽ uitam perdimus. *Quæ de muſcis hic ſcribũtur, uoluptatũ illecebras ſequẽtibus accõmodantur.* *Eccleſiaſtici 11.* Pulchrè ſapiẽs Malicia, inquit, horę obliuionem facit luxurię magnę. Ergo qui ſapit magis ęternas delicias appetat, quàm præſentibus oblectetur. Certè ij qui ſecus agunt, Chriſtiani dicendi nõ ſunt. Quid beatam uitam in regione mortis quærimus, & delicias tantopere amamus? Sapientius Vlixes, qui niſi uelatis oculis obturatiſq; auribus uinctus ſyrenarum loca prętemauigare noluit, Aſſueſcamus ferre

dura,

dura, noſq; aſperis in rebus exerceamus, & à blandimentis quibuſq;, quãtum licebit, animum corpuſq; abducamus. Quãlibet uiam patiuntur, ut Seneca ait, iumenta, quorum ungulas in aſperis locis à teneris annis aſſuetudo durauit: fortior miles ex confragoſo uenit ſeueriorq; loci diſciplina firmat hominis ingenium, illumq; magnis conatibus aptum reddit. Vegetio uerò teſte, ille minus mortem timet, qui minus deliciarũ nouit in uita. Igitur tametſi rerum omnium copia nobis ultrò ſe offerat, minimè tamen habenas laxare debebimus uoluptati, ne mortifera dulcedine ineſcati pereamus. Certè hac in re perquam ſalubre conſilium eſt ut omnia quę placent & delectant quaſi perforato animo excipiantur, ideſt ut trãſmittantur, & effluere ſinãtur: Inueniſti mel, ait Sapiẽs, comede quod ſufficit tibi, ne forte ſatiatus euomas illud. Et ad hęc: Poſt concupiſcentias tuas non eas: & à uoluntate tua auertere. Si pręſtes animæ tuę concupiſcẽ

Seneca.

Vegetius.

Omnia quæ placent animo perforato excipienda.

Prouerb. 25. tias eius, faciet te in gaudiū inimicis tuis.
Eccleſiaſtici 18. Item. Omne opus corruptibile in fine de-
Eccleſiaſtici 14. ficiet: & qui illud operatur ibit cum illo.
Certè qui in uoluptatem pronior eſt, hic
In uoluptatem qui pronior eſt, hic non re, ſed nomine tantùm homo eſt. non re, ſed nomine tantùm homo eſt: ani-
mum enim erectiorem uirilis conditio de
ſiderat. Itaq; & uictus & cultus corporis,
teſte Cicerone, ad ualetudinem & ad ui-
res referri debent, non ad uoluptatē. Sum
Cicero. ma autē hac in re cautio eſt, obſtare prin
Naſo. Principijs obſta: ſerò medicina paratur, Cùm mala per longas conualuere moras. cipijs, & non ſinere ſe diutina conſuetudi-
ne corrumpi: quòd ſi quis fortè non quan
tùm oportet oculatus in ſcrobem lapſus
ſit, quanquam inueteratorū malorū diffi-
cilis curatio, profuerit tamen oculos ma-
nusq; in cælum tollere, ac ſupplicibus uo-
tis diuinam implorare medelam, & cum
Pſalmus 68. Propheta dicere. Saluū me fac Deus: quo
niam intrauerunt aquę uſque ad animam
meam. Infixus ſum in limo profundi: &
non eſt ſubſtantia. Non mediocriter etiā
Eccleſiaſtes 2. conducet ſapientis Hebræi uerba ſępius
mente agitare. Dixi in corde meo, Vadā

&

& affluam delicijs,& fruar bonis.Et uidi
quòd hoc quoque eſſet uanitas.Riſum re
putaui errorẽ:& gaudio dixi. Quid fru-
ſtra deciperis? uanitas uanitatũ & omnia
uanitas. Cuncta Deus adducet in iudiciũ. *Eccleſiaſtes 12.*
Optimũ quoq; conſilium fuerit, ut quis
ſenſim ac pedetentim ſubducere ſeſe ſtu-
deat à rerum oblectantium conſuetudine:
Et quòd repente pręſcindere non poteſt,
paulatim ſtudeat diſſuere.Qua in re plu-
rimum cõducet,ſi quis, quemadmodum
iam ſæpe dictum eſt,frequentem apud ſe
nouiſsimorum ſuorum memoriam die
nocteq; uerſarit. Illa quoq; perquam ſalſę
doctrinæ magiſtri uerba cuiq; exaudiſſe
cõueniet,dum ait.Occupatio magna crea *Eccleſiaſtici 40.*
ta eſt omnibus hominibus: & iugũ gra-
ue ſuper filios Adam à die exitus de uen-
tre matris eorum uſque in diem ſepulturę
in matrem omnium. Cogitatiões eorum
& timores cordis adinuentiones expecta-
tionis,& dies finitionis, à pręſidẽte ſuper
ſedem glorioſam, uſque ad humiliatum

in terram & cinerem ab eo qui utitur hya cintho, & portat coronam uſque ad eum qui operitur lino crudo. Furor zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis: iracũdia perſeuerans, & contentio, & in tempore refectionis in cubili ſomnus noctis immutat ſcientiam eius. Modicũ autem tanquam nihil in requie: & ab eo in ſomnis quaſi in die reſpectus. Conturbatus eſt in uiſu cordis ſui, tãquam qui euaſerit in die belli. Hæc certè meditata prodiuiores in uoluptatẽ ac uanitatẽ mẽtes nõ mediocriter frænabũt ac remorabũtur. Probũ eſt igitur Prophetæ illius cõſiliũ, qui ait. Date

Hieremiæ 13. dño Deo ueſtro gloriã, antequã, cõtenebreſcat: & antequã offendãt pedes ueſtri ad mõtes calliginoſos. Expectabitis lucẽ, & ponet eã in umbrã mortis & in ꝑpetuã caliginẽ. Defecit caro mea & cor meum,

Pſalm. 72. inqt regius Pſaltes, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternũ. Quia ecce q elõgãt ſe à te peribũt: perdidiſti omnes q fornicantur abs te. Mihi autẽ adhærere Deo

bonũ eſt,& ponere in domino Deo ſpem meam. Porrò quòd ad ſummã pertinet, haud ſcio, an q̃ſpiã tã arrogãs eſſe poſsit, ut quod q̃dã ait, obſequij uel laboris mercedẽ in cęlo ſperare audeat, cuius, dũ uiueret, tota cura fuit, ut deliciaretur in terra.

ALMARICVS. Hic de uoluptatis ac deliciarum glutino articulus haud quaquã, meo iudicio, ampliorẽ ſermonẽ deſiderat. Nũc quod in partitionis ordine tertiũ fuit, nobis aggrediẽdũ eſt. Th. Nemo eſt mea ſententia, qui neſciat diuitias, honores cęteraq́ externa bona uehementer hominũ mentes à cęleſtiũ bonorũ deſiderio auertere, & periculoſis nexibus illaqueatos poſſeſſores ſuos retinere: quo fit, ut cùm migrãdũ eſt, triſtis admodùm & moleſta illis tragœdia uideat̃: proinde homini ad ciuitatẽ Dei pergẽti in primis neceſſarium eſt, externa quęq; deſpicere, pedibusq́ ſubijcere, ac calcare, ut liberis habenis ad illud immẽſum bonũ uolũtatẽ

Diuitiæ reliquaq; bona externa hominũ mẽtes à cæleſtium bonorũ deſiderio reuocant.

ſuam poſsit erigere. Certè is qui ſe fugaciſſimis his rebus dediderit, aut citò ab illis fortuito aliquo caſu deſeretur: aut ipſe illas morte deſeret. Quantò igitur ſatius Senecæ conſilio acquieſcere, & omnia iſta tanquã hoſpitalis loci ſarcinas ſpectare: quas, cùm exeũdum fuerit, quiſque cogetur relinquere. Quid ergo hęc tãquam noſtra diligimus? quid hęc ſuſpicimus? quid hæc adoramus? quid illa ipſa tam ardenti affectu amplexamur? Altius aliquid ſublimiusq́; meditemur, nobiſq́; aſſequendũ proponamus. Sanè cõſtat quemadmodũ ex pręſentiũ rerum tædio uel deſpectu leuior efficitur mortis expectatio: ſic ex immodica illarũ dilectione triſtiorẽ & amariorem reddi exitũ ex hac uita. Porrò ubi ob hæc terrena triſtamur uel dolemus, nõ modò nihil proficimus, ſed etiam multó magis grauamur: ſin uerò ob cõtractas peccatorum maculas mœreamus, non mediocriter proficimus, illaſq́; delemus, ac Dei gratiam, beniuolentiamq́; & fauorẽ

Bona terrena ſuſpicere nõ debemus neq; tãquam noſtra diligere. Vnde beatus Paulus 1. ad Corinth. 4. Quid autẽ habes, quód nõ accepiſti?

Mortis expectatio leuior fit ex rerũ præſentiũ deſpectu.

haud

haud dubiè nobis conciliamus atq; comparamus. Rectè igitur conſulunt qui monent, ut is qui non grauatè migrare, uerùm ad caſum omnem expeditus eſſe deſiderat cùm primis obſeruet, ne animus ſuus terrenis rebus agglutinetur: ſed in cōtemplanda immortaliū bonorū excellentia iugiter ſeſe exerceat: ſemperq; ita proteſtetur, Dei uolo eſſe, non mundi. Profectò in ardua & inſuperabili arce ſtat animus ille, qui externa contemnit, & caduca omnia ſibi nihili pendenda ſtatuit. Planè, ut diuus Hilarius ſcribit, Amor rerū præſentium complures aut illecebris capit, aut infidelitate confundit. Ambiant, inquit Hieronymus, terrena gentiles, quibus cæleſtia non debentur: concupiſcant pręſentia, qui futura non credunt: propter eà nempe colonus & hoſpes mundi datus eſt homo, & breuis illi cōceſſa uita, ut ſpe prolixioris ętatis abſciſa, cuncta quę poſsidet uelut ad alia profecturus aſpiciat: & quantū poteſt, in uita ſua bene facere ſtu-

Digna Chriſtiano uox, Dei uolo eſſe, non mūdi. Vnde. 1. Ioan. 2. Nolite diligere mūdū, neq; ea quæ in mūdo ſunt. Si quis diligit mūdum non eſt charitas patris in eo.

Hieronymus

Homini quare uita breuis conceſſa.

deat,nec in cõgregãdis opibus fruſtra torqueat. Hęc ille. Heu miſeri,nos q̃ ſurſum caput habemus,cor uerò in terram defigimus. Quõdã apud Belgas germani qdẽ fratres ſanctioris uitę propoſito accenſi,& ad liberius philoſophãdũ monaſticã uitã ducere cupiẽtes iuniori cuidã ſuo fratri dixiſſe perhibẽtur. Nos tibi frater totã paternã hæreditatẽ,& qcqd tẽporaliũ bonorũ poſsidemus ultrò relinqmus,omniaq; iuri ſpõte cedimus,nãq; ꝓpoſitũ nobis eſt cæleſtia parare,& ad illa ꝓmerẽda,Deo duce,q̃ primũ iter arripe. Ad quos ille. Siccine uobis æquũ uidet̃,ut ego terrena cõtẽtus hæreditate maneã:uos ad cæleſtia poſſidẽda ꝑgatis? quęnã eſt hæc pietas,ualeãt caduca iſta.ego certè non inferiore q̃ uos affectu ęternorũ atq; immortaliũ bonorũ particeps & cohæres eſſe uolo. O quàm inſani & infelices ſunt qui terrena cæleſtibus ꝑferũt,& præſentiũ uanitate delini ti ęternę uitę iacturã facere nõ extimeſcũt. Quid,quęſo, ꝓdeſt ĩpotẽtius amare hoc

Digna hiſtoria quæ hic inſcribatur, apud Belgas qui Galliæ populi ſunt, inter Rhenũ & Sequanã geſta.

Terrena cæleſtibus qui præferũt inſani ſunt.

quod

quod breui nobis utcũq; relinquẽdũ eſt: Quis uerò ambigit eũ amorẽ turpẽ eſſe, quo animus aliqd ſeipſo uilius aut inferius prẹter modũ aſſectat. Certè rectus ad ẹternã uitã curſus nũquã rectè perfici poteſt, ſi in uia hæreamus, aut retrocedamus, uel aberremus: quàm uerò abſurdũ eſt exiliũ pro patria diligere. Agnoſcat qſq; ubi ſit, & ꝓpter qd: ꝑfectò nemo põt futurã gloriã, quãtũ oportet, exoptare: niſi prius externa iſta cõtẽnere didicerit: nec ad pmiũ ꝑuenire, niſi q plus Deũ amauerit q̃ ſeculũ. Veniat in me, aiebat Ignatius, ignis, crux beſtiarũ, cõfractio, abſciſio, ſepatio, diſſipatioq; mẽbrorũ iteritus totius corpis & flagella diaboli oĩa, ut Chriſtũ merear adipiſci: nihil me iuuãt ea quæ ſunt mũdi huius: melius eſt mihi mori in Chriſto, quàm regnare in terra. Audiamus ad hẹc Stridonẽſem illũ theologũ. Reſpuãtur, inquit, eternitatis amore terrena: nã & hæc oĩa etiã ſi ꝑ ẹternitatis pmio nõ reſpuant, ſunt tñ ĩtra paucos ãnos uel dies peritura.

Gloriam futuram, quantũ oportet, exoptare nemo poteſt, niſi prius externa iſta cõtemnere didicerit.

Ignatius.

Hieronymus

Amit-

Amittunt etiam hęc illi qui ſemper ea cu- piunt retinere, quàm multos memoria no ſtra retinet in maximis honoribus & diui tijs conſtitutos repente de ſummo illo po tentiæ faſtigio cõcidiſſe? & eos qui tumo- re elati aliud quiddam quàm homines ſe eſſe putabant, exitu tandem ſuo docuiſſe qui fuerint: quid enim in mundo ſtabile? quid uerò firmum eſt? quid porrò nõ bre ue & incertũ, & caſui non ſeruiens? quale iſtud bonũ eſt quod ſemper timeas amit tere, quod uel auferendum abs te metuas, uel à te relinquendũ ſcias? Nam & ſi nul- lo eripiatur caſu uel morte, certè perden- dũ eſt: hęc tu tecum diligenter reuoluens, & breuitatem uitæ huius æternitatis con- templatione deſpiciens, ipſum quoq; con temptum mundi maiori cum uirtute con- temne, & ad illũ tantum diem te para, in quo mundi huius gloria finienda eſt. hęc Hieronymus. Ad quę diui cuiuſdã Ar- chimandritæ pia quędam magis quàm diſerta carmina ſubiunxiſſe non pigebit.

Nihil in mũdo ſtabile.

Si mihi ſint uires & prędia magna, quid
inde?
Auri atque argenti quotcunq; talenta,
quid inde?
Si mihi ſint nati Regis de ſtirpe, quid
inde?
Ingens ſeruorum circunſtet turba, quid
inde?
Si felix annis regnarim mille, quid
inde?
Tam citò prętereunt hæc lubrica quòd ni
hil inde.
Ergo quiſq; Deo placeat, quoniam ſatis
inde.

Non exquiſitarum uocum nitor in hiſce carminibus requirendus eſt, ſed ſententiarum uim & pondus attẽdere oportet.

Et hæc candidæ ſimplicitatis auribus recitata ſint. Cæterùm hoc in ſumma memoratu dignum eſt, quòd nulla nobis cum cęlo ratio eſſe poteſt, ſi animo in terram procumbimus: quòdque ille alta conſcendere non poterit, niſi qui prius ea quę ima ſunt uiriliter animoſeq; calcarit.

ALMARICVS. Sic ramulos

quosq;

quoſq; ſigillatim carpendo in ſummum euademus. Perge, quæſo, ad quartum eo rum, per quæ hominum diſtineri ſolent uoluntates, ne in excipienda morte, quum ille qui rerum imperio potitur, hoc iuſſe rit, ſortē ipſam æquanimiter ferre ualeāt.

Mortis euē-tum qui gra uiter ferant, aut contrà, qui patiēter.

Th. Frequēs eſt penè ubiq; hoc malum, ſcilicet quòd hi qui uehemēter aliquid ex mundi huius rebus aſſequi concupiſcunt, niſi expleta ea animi cupiditate, quaſi intē peſtiuo fato atque iniquo decreto urgean tur, grauiſsimè atq; impatiētiſsimè mor tis caſum ferre uidētur. Alij quidem prius quàm ipſi uita excedāt adultos liberos cer nere, alij cœpta à ſe opera cōſummare: alij etiam conſummatis ſummoq; interdum labore partis rebus aliquandiu frui poſſe. Itē alij, quo clariores, atq; illuſtriores mo riantur, ad honorum & dignitatum faſti gia conſcendiſſe in præcipuis uotis habēt: quæ ſi non adepti fuerint, mirum in mo dum morte anguntur. Illorum certè mini mè taxandus uel reprehendēdus eſt affe ctus

Minimè re-prehenden-dus eſt affe-ctus eorum, qui nōnihil cōſequi deſi derant ante obitū, quod ad pietatem pertineat.

ctus,qui nonnihil quod ad pietatem uel charitatem pertineat ante obitũ ſuum abſoluere,aut conſequi deſiderãt: ſed nec illi quidem culpãdi,qui naturali uoto impulſi,ea quę non improbandam habent cauſam appetunt: quemadmodum Iacob antequam excederet Ioſephum filium uidere,& Moſes pollicitam Iſraëlitico populo terram ingredi ac luſtrare affectabant: nobilem quoqꝫ illam fœminam Druſianam apud Ephęſum ijs uerbis legimus deſiderium ſuum ſæpius declaraſſe. O ſi uideam Apoſtolum domini antequam moriar. Cæterùm utcumque res habeat, nuſquam profectò humana deſideria ita ſunt producenda, ut illa ultra diuinæ uoluntatis limites quaſi effręnati animi procurſu extẽdere quiſquam meditetur.Equidem ſi ea quæ ipſi efficere cupimus pietatem uel charitatem reſpiciant: nec ulla noſtra mora uel culpa interceſſerit, quominus ea tempeſtiuè abſoluerimus, ſi fortè ante illorum conſummationem morte

Geneſis capite.45. Sufficit mihi, ſi adhuc Ioſephus filius meus uiuit: uadam, & uidebo illũ antequã moriar, & Geneſis capite. 46. Iam lætus moriar, quia uidi faciẽ tuã, & ſuperſtitem te relinquo.

præuenti fuerimus: illud nos ſolari debe‑bit, quòd non pro ratione & modulo fa‑cti operis, ſed pro menſura bonę uolunta‑tis à Deo prēmia recepturi ſumus. Quòd ſi forte hoc quod in animo egerimus nō eius generis ſit ut id ad pietatem uel chari‑tatē pertineat, nobis certo certius perſua‑dere debebimus, non ſine Dei prouiden‑tia fieri quòd res ipſa à nobis perfici & cō‑ſummari nequiuerit, idque ad ſalutis no‑ſtræ rationem haud dubiè magis fore ac‑commodatum. Atqui tametſi uariæ ple‑rumq; in eiuſmodi rebus intercedere ſo‑leant mortalium querelæ: ipſi tamē nobis maximè ſuccenſere debemus, quòd tunc uiuere, & de rebus noſtris cogitare incipi‑mus, cùm migrādum ac deſinendum eſt. O quanta dementia eſt ſpes longas in‑choantium, inquit Seneca. Emam, ædifi‑cabo, honores geram, & laſſam poſtea ſe‑nectam in ocio tranſigā: omnia, mihi cre‑de, etiam felicibus dubia ſunt & incerta: nihil ſibi quiſquàm de futuro debet polli‑ceri

Seneca.

De futuro nihil fieri quiſquā debet polliceri.

ceri. Id quoque quod in manibus tenetur effluit:uoluitur quidem tempus rata lege: ſed per obſcurum longas nauigationes, ſeros in patriam reditus proponimus, militiam & caſtrenſium laborum præmia, procurationes,ſacerdotia, officiorũq́; per officia,proceſſus,& aſcēſus, cùm interim ad latus mors eſt, quæ nunquam cogitatur, niſi cùm aliena exempla nobis ingeruntur:quæ etiam non amplius memoriȩ hȩrent,quàm dum ea mirantes cernimus: omnes quidem ſcimus fatum impendere: ſed nemo noſtrum ſcit quàm prope uerſetur terminus. In ſpe uiuentibus proximũ quodq́; tempus elabitur: ſubitóq; auiditas uitȩ longioris: ſicq; miſerrima omnia facit metus mortis. Pauci certè ſunt, qui ſe & ſua conſilio diſponant: cæteri eorũ more qui in fluminibus innatant nõ eunt,ſed feruntur, & rapiuntur, cùmq́; uago propoſito uitam ducant, ſemper illis imperfecta eſt uita,& illorũ ſpes interrupta. Sed & hoc in pleriſq; contingit, quòd prius

Viuere ſpe uidi qui moriturus erat.

Metus mortis omnia miſerrima facit.

Tunc auferimur cùm dulce eſt uiuere.

ipſi uiuere deſinūt, quàm bene uiuere, aut aliquid memoratu dignum aggredi inci piant: quanquàm uitæ bonum non in ſpa cio ſit ſed in uſu. Ergo, ſi ſapimus, nihil ex bonis cogitationibus differamus. Sanè meminiſſe quemq; oportet diuitis illius, qui, ut in ſacratioribus literis traditur, ſic ſecum ipſe commentabatur atq; aiebat,

Lucæ 12. Deſtruam horrea mea, & maiora faciā: & illuc congregabo omnia quę nata ſunt mihi, & bona mea, & dicam animę meę, Anima habes multa bona repoſita in an- nos plurimos: requieſce, comede, epulare. Ad quem Deus. Stulte hac nocte animā tuam repetam abs te: quę autem paraſti, cuius erunt? Ergo neque ea nobis animo concipienda ſunt quæ in noſtra faculta- te ſita non ſunt: neque magnæ ſpes no- bis proponēdæ, quę in incerto uerſantur. Profectò ſi uanis iſtis cogitationibus, & futurarum rerum cupiditatibus animum adijciamus, nunquam placidum exitum inueniemus. Sed quemadmodum cum

1. ad Tim. 6. Nihil enim intulimus in hunc mūdū: haud dubiū, quia nec au- ferre quid poſſumus: habentes au tem alimēta

lachrymis

lachrymis & planctu mundum ingreſsi ſumus, ita queruli & plorantes exacerbata mente exibimus. Rectiſsimè quidem *Deus uotis noſtris fauere recuſat, nobisq; aduerſatur, cùm illa quæ appetenda non ſunt, appetimus, aut ea quę fugienda ſunt affectamus. Maximè autē ad aliqua ante mortem molienda aut conſummanda hominum mentes ob id accenduntur, quòd humanam gloriam impotentius affectant, nominisq; & famæ ſuæ immortalitatem uehementius appetunt, hoc uno modo per memoriam ſcilicet & laudem in ore hominum uerſantem ſe ſemper uicturos exiſtimantes: quę res proculdubio ſanctæ philoſophię inſtitutis nō cōgruit: ueri namque boni ſpeciem, potiuſquam hominum de hominibus bene opinantiū ſermones ſpectare oportet: ſiquidem, ut Apoſtolus ait, Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Huic igitur cupiditati per quam nominis famæq; & gloriæ propagandæ, poſterisq; com-

& quibus tegamur, his cōtēti ſimus. Nam qui uolunt diuites fieri, incidūt in tētationē et in laqueū diaboli, et deſideria multa & nociua, quæ mergūt homines in interitum & perditionem. Radix enim omniū malorū eſt cupiditas: quam quidā appetētes errauerunt à fide, & inſeruerūt ſe doloribus multis.

** Votis noſtris Deus tunc aduerſatur, cùm*

quæ appetẽda non ſunt appetimus, aut quæ fugienda ſunt affectamus. Vnde Marci. 10. Et accedũt ad eũ Iacobus & Ioannes filij zebedæi dicentes. Magiſter uolumus ut quodcũq; petierimus facias nobis. At ille dixit eis Quid uultis ut faciam uobis? Et dixerũt da nobis, ut unus ad dexteram tuam, & alius ad ſiniſtrã tuã ſedeamus in gloria tua.

mendandæ libido alitur Auguſtino teſte melius reſiſtitur, cùm ceditur: tantò enim quiſq; eſt Deo ſimilior, quãtò ab hac impuritate mundior: quæ & ſi in hac uita nõ funditus eradicatur ex corde, quia etiã bene proficientes animos tentare non ceſſat, ſaltem adnitẽdum nobis eſt, ut cupiditas illa gloriæ ſuperetur dilectione iuſticiæ: utque ipſe amor humanarum laudũ erubeſcat, & cedat amori ueritatis: tam enim eſt hoc uitium inimicũ piæ fidei, ſi maior in corde ſit cupiditas humanæ gloriæ, quàm Dei timor uel amor, ut dominus diceret. Quomodo poteſtis credere expectantes gloriam abinuicem, & gloriã quæ à ſolo Deo eſt non quærentes. Et de alijs dictum legitur. Dilexerunt enim gloriam hominũ magis quàm gloriã Dei, Hæc Auguſtini ipſius ſententia eſt. Ergo neque ob inexpletos ſuos affectus uel incõſummata ſua deſideria nemo angatur, neque intempeſtiuam ſibi hac de cauſa fore mortem queratur, quòd ipſe optata nõ

dum fuerit aſſequutus, uel eò non peruenerit, quò uanę ſpei pollicitatione ipſe ſe uenturum putarat. Nempe ijs fruſtrari nos, quàm ſempiternis bonis carere longè ſatius eſt. *Ieſus autem ait eis. Neſcitis quid petatis.*

ALMARICVS. Haud dubiè quatuor ijs quas ſupra memoraſti rebus uehemẽter mortalium animi, quominus uoluntaria ſit illorum migratio, prępediuntur atque retrahũtur. Sed tamen, ut uideo, ipſa per ſe ueritas terſioribus perſpicillis ex propinquo conſiderata omnia peruincit, & retinacula omnia diſſoluit ac reſecat. Th. Quid ni? Certè ſi ea quæ diximus non tam auribus, quàm animis excipiantur, bonis undiquaq; perſuaſionibus exſtimulata uirtus ſui decoris præſtantiã ſibi uendicabit, cęteraq; omnia, ſi quæ nebuloſiora fuerint, protinus diſſerenabit. Inſuper ut homo iuxta Propheticam ſententiam ſe ſupra ſe erigat, & altius aliquid quàm humana contempletur efficiet. At-

qui hoc unum maximè deplorandum uidetur, quòd omnes beatam uitam ſe appetere dicũt: ſed dum illam petunt, in diuerſam partem expanſis uelis remigant: profectò quiſquis ad uitam expedito tramite proficiſci deſiderat, non iſtas, quas ante diximus, humanarũ ſolicitudinũ cauſas aſſumere, uel ſarcinas iſtas humeris ſuis imponere debet, uerùm illas potius abijcere: quãdoquidem iſtiuſmodi rebus iter illud quo ad ſummum bonum peruenitur impeditius redditur: & qui hæc aſſumit, uehementer prægrauatur. Cogitare certè quiſque debet magnum ſibi inſtare negociũ. Mors à tergo ſequitur, uita fugit, effluitq́;, & elabitur: Præterea obſidemur ab hoſte: proinde taliter impeditis omnia hinc illinc formidabilia ſunt. Quocirca ſi ſapimus, ea omnia quæ nobis impedimẽto futura ſunt, poſtergamus ac negligamus. Timidiorem militem ſarcinę chariores faciũt: hunc omnes terrent auræ: ſonus excitat omnis ſuſpenſum & pariter comitiq́;

Sarcinæ chariores timidiorem militem faciunt.

tiꝗ; oneriꝗ; timentem. Fortiter hęc reijciamus, totoꝗ; impetu ad ſalutem nitamur. Exhortemur nosipſos aduerſus difficilia, & æquanimitatem nobis aduerſus ineuitabilia imperemus, magnis quoque conatibus nos ſemper aptemus, atque ad omnia quæ expeditiores nos reddere poſſunt animum formemus. Tunc autem animum noſtrum bene compoſitum agnoſcemus, quum nulla nobis ſuſpiria mortis cogitatio extorquebit: nullus clamor nos territabit: neque ullus fragor pauidos aut pallentes exangues´ue reddet: deniꝗ; quũ nullus humanorum caſuum turbo attonitos in ſtuporem adducet.

Vergi. lib. 2. Aeneidos. Nũc omnes terrẽt auræ: ſonus excitat omnis Suſpenſum, & pariter comitiꝗ;, oneriꝗ; timentẽ.

Conatibus magnis nos ſemper aptare oportet.

Animus noſter quando bene compoſitus agnoſcetur.

ALMARICVS. Experto ut prioribus expeditis partibus, ad ea quę ægras mentes abſterrendo mortalibus negociũ faceſſere ſolent, ſermonem ipſe cõuertas. Atqui hac de cauſa operoſius eſſe uidetur ijs caſibus mederi quòd terror hominibus conſiliũ eripit: nec qui eo correpti ſunt

Terror cõſilium hominibus eripit.

facilè difficultates euincunt. Th. Hic ipſe terror falſis opinionibus detractis, uerisq; perſuaſionibus animo inſertis facilè quicquid habet feritatis deponet, protinusq; manſueſcet. A. Quonam modo portentũ illud humanæ trepidationis manſueſcere poterit, quod ex fatalis ac decretorij tẽporis incertitudine ſuſpenſa mortalium corda in continuo metu detinet? Th. Vera eſt ſententia, quòd neſcit homo tempus ſuum: ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur, ſic homines in tempore malo, cùm illis extemplo ſuperuenerit. Omnis quidem dies, ut eſt apud Senecam, & omnis hora oſtendit quòd nihil ſumus, & aliquo recenti argumento admonet fragilitatis oblitos, cùm nos reſpicere cogit ad mortẽ: omnia quippe etiam ſanis & felicibus dubia ſunt: & cùm mortis ſigna plurima ſint, ſecuritatis nulla ſunt. Vnde luculenter Iacobus dignisſimus Apoſtolus ſcribit. Ecce nunc qui dicitis: hodie aut craſtino ibimus in il

Eccleſiaſtes 9.

Seneca.

Sanis & felicibus omnia dubia ſunt.

lam ciuitatem, & faciemus quidem ibi ānnum, & mercabimur, & lucrū faciemus, qui ignoratis quid erit in craſtino. Sed iā de hac re ſatis amplè, ni fallor, dictum eſt, ubi de longioris uitæ fiducia diſſeruerimus. A. Qua ratione Optimus ille Maximus pedicas iſtas ac captioſa iſta retia mortalibus præſtituit, cùm tā adeò difficile ſit improuiſa pericula deuitare ac præcauere? Th. Idcirco diem & horam mortis in incerto ſtatuit Deus, ne dilata ſemper in ſerum tempus pœnitentia diu male uerſarentur, & perditè uiuerent: utq; cōuerſionem ſuam differre uolentes, ea incertudine terrerentur. Itaque ſi ſalutis noſtræ rationem habere uoluerimus, neceſſe eſt cogitemus quēlibet diem nobis eſſe poſſe ultimū, ac propterea ad purganda peccata, Deiq; gratiā promerēdā, omni poſtpoſita mora, anhelemus: nec de craſtino cogitemus: illudq; nobis promittamus. Neque uerò ut ait Chryſoſtomus, hoc tēpus nobis Deus occultauit, ut nos incau-

Iacobi 4.

Diem & horam mortis quare Deus in incerto ſ. atuit.

Hac in uita Deus omnia incerta eſſe uoluit, ut alia quæratur uita, in qua nulla erit incertitudo.

Chryſoſtomus.

ctos interciperet: ſed quia ſic expediebat, ſci
licet ne ſperãdo peccata augeremus. Nã
ſi ignorãtes horã & diẽ nõ curamus, de ſa
lute qd, quęſo, faceremus ſi nos aliquãto tẽ
Aurelius Auguſtinus. pore uicturos eſſe ſciremus? Latet, ait Au
Ioan. 9. Me oportet operari opera eius qui miſit me donec dies eſt. relius, hic dies, ut obſeruẽtur omnes dies.
Audiẽda igitur illa Domini uerba, Ope-
ramini dũ dies eſt. Nec hoc quidẽ regi-
bus minus quàm priuatis dictũ eſt. Diui-
na ſcriptura pronũciãte rex hodie eſt, &
Beatus Paulus ad Galatas. c. 6. cras moriet̃. Ergo ut Apoſtolus monet,
dũ tẽpus habemus, operemur bonũ. Vn-
Gregorius. de Greg. Ideo incertus eſt dies, ut tãto ſit
quiſq; attẽtior & feruẽtior in operatione,
quãto incertior de uocatiõe, & ut ſemper
ad mortẽ parati debeamus eſſe. Vox eñ
Dñi eſt. Eſtote parati, quia qua hora non
Lucæ 12. putatis filius hominis ueniet. Et iterũ in
Auguſtinus eãdẽ ſentẽtiã Aug. Remedia, inquit, cõuer
ſiõis ad Deũ nullis cũctatiõibus differẽda
ſunt: ne tẽpus emẽdationis mora & tardi
tate pereat; qui enim pœnitenti promiſit
indulgentiã, diſſimulãti diẽ craſtinũ non

ſpopon-

ſpopōdit. Atqui etiam difficilior ſemper eſt dilata cõuerſio: qui uerò citò cõuertuntur ſecurè uiuūt: mens autē ſecura quaſi iuge cõuiuium. Rex quidē ille Iudaici populi Ezechias tametſi à Deo uitæ prorogationem petierit, temporis tamen modū ac certitudinē nequaquam ſibi præſcribi poſtulauit: ſed hoc dei arbitrio & uolūtati decernēdū reliquit. Cęterū quãquàm pleriq; minimè aſſentiātur, mihi tamē nō improbādū uidetur, ſi quis fortè nō differēdę cõuerſionis intētione, ſed quò aduerſus repētinorū caſuū pericula cautior eſſe, uel in proprijs ac etiā alienis rebus ordinādis cõſultius proſpicere, oportuniusq; conſulere ualeat fuſis ad Deū precibus obtinere cōtēdat, ut obitus ſui dies ac terminus ſpecialis pręrogatiuæ indulto ſibi reueletur. Sic enim Regium Prophetam precatum legimus. Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorū, ut ſciā quid deſit mihi. Et rurſum. Paucitatē, inqt, dierū meorū nūcia mihi.

Prouerb. 15 *Pſal. 38.*

Sed

Pſalm.101. Sed tamen ij quibus non contigerit, ut gratiã hanc aſſequãtur, altera hac uia ſibi probè conſulere poterunt, ſi cordis ſui tabulis perpetuò inſcriptum geſſerint, moriendum eſt, ſicq́ꝫ illi certo ſemper animo aduerſus incerta fuerint. Quicquid autẽ agãt alij, tu memor eſto tui. Rectè Chryſoſtomus. *Chryſoſtomus.* Si quis, ait, cõmodatò bouem uel equũ ad modicum tempus acceperit, hic apud ſe quotidie meditatur ac dicit, hodie uel cras repetetur à me hoc animal: proinde quandiu apud me eſt, oportet me diligenter colere & laborare. Nec minus ſcitè poëta quidam egregius Sera, inquit, nimis uita eſt craſtina, uiue hodie: *Sera nimis uita eſt craſtina, uiue hodie.* hac quoq́ꝫ in re perquàm ſalubre eſt Senecę conſilium. Vis, inquit, non timere mortis incertitudinem, tanquam migraturus habita, & ſingulos dies ſingulas uitas puta. Qui quotidie uitę ſuę ſummam manũ imponit, prolixiore non indiget tempore: & qui hoc modo ſeſe aptabit, ſecurus & intrepidus erit. Ad quæ pius quidam

ſcriptor

ſcriptor. Ego (ait) ſic ſemper & ubiq; uixi, ut præſentem quancunq; lucem tanquã ultimam conſummarem. Et alter. Ne ſis ſecurus hodie uel cras moriturus, Intus ſiue foris eſt plurima cauſa timoris: Cũctis ſis horis hominis memor interioris. Hinc Auguſtinus, Poteſt quis, inquit, augere peccata qui ueniam ſperauerit, dicens faciam quod uolo: Deus bonus eſt, quando me conuertero, ignoſcet mihi: hoc certè dicere te patiar, ſi dicere poſsis, craſtinus dies mihi certus eſt. Ergo quoniã certus non eſt, ne tardes conuerti ad dominũ: neq; differas de die in diem. Profectò ex quo homo uiuere cœpit, & mori poſſe cœpit: etiã dum creſcimus, uita noſtra decreſcit. Quapropter incertus dies tanquã quotidianus expectandus eſt: ſi autem tanquam quotidianus incertus eſt, cõponamus cũ aduerſario quandiu ſumus in uia. Aſsiduè igitur de noſtra mortalitate cogitemus: quod qui non faciet, ſemper erit ad migrandũ imparatus. Hæc ille. Certè

Auguſtinus.

Eccleſiaſtici 5.

Nobis creſcẽtibus uita noſtra decreſcit.

mors

mors ubiq; præſto eſt: nec quicquam tã eſt puſillum, quod non ſatis ſit ad hominis mortem: caſus autem nobis incertus. Ergo hoc quod Apoſtolus ſcribit, Sol non occidat ſuper iracundiam ueſtram, nos ad offenſas omnes transferamus: atq; ipſum dominum ac ſaluatorẽ audiamus proclamantem, necnon his uerbis nos admonentem. Vigilate, inquit, quia neſcitis diem neque horam.

Nil tam puſillum quod non ſit ſatis ad hominis mortem.

Ad Eph. 4.

Matth. 25.

ALMARICVS. Multum abundè animo meo fateor ſatisfactum in hac parte, quæ circa temporis incertitudinem uerſatur. Nunc illud nobis attingẽdum, quod pleroſq; non mediocriter angit, dũ ſcilicet metuunt ne poſt exceſſum ex hac uita omnia quæ ipſi magnis laboribus aut profuſiſsimis fortè impenſis pepererunt, uel erexerunt repente intereant, aut præter ſpem ad alienos deuoluantur: quę ſanè res omnibus penè mortalibus perquàm odioſa, atque haud dubiè ingratiſ-

Vnde pſal. 38. Theſauri zat, & ignorat cui congregabit eã.

ſima eſſe ſolet. Ipſe equidem nõnullos noui uehementer ſolicitos, ne impoſterum familiarum ſuarum claritas intercideret: aut ne ſui nominis fama obſcuraretur. Itẽ & alios qui ingenuè faterentur id ſibi maximæ curę eſſe, ne uxorum ſuarũ pulchritudine alij poſt obitũ ſuum fruerẽtur aut ne quid præter uotum in rebus ſuis poſt illorum mortem cõtingeret. Nec dubiũ, quin harum rerum metus duram illis uideri faciat mortem: illosq; non leuiter cõmoueat. Th. O quanta eſt hominũ cæcitas, quanta inſania, quanta iudiciorũ prępoſteratio, ſi cuncta libeat diligentius perſcrutari. Quis enim ambigat ea omnia non modò uana, uerumetiam obtinẽdę felicitati plurimùm contraria eſſe: ſiquidem caducarum & terrenarum rerum ſolicitudines, præcipuè quæ poſt mortẽ ſine charitatis propagine extenduntur, animum hominis carnalibus & infimis iſtis rebus agglutinatum eſſe arguunt, ob idq; illum non rectà in Chriſtum tendere declarant.

Quibus mirum in modũ mors dura uideatur.

Porrò ęterna affectantibus caducæ iſtæ cogitationes ſpernēdæ ſunt: & nihil aliud quàm quod ad æternam ſpectet ſalutē, & in Chriſtum referatur animo uoluēdum, aut anxiè curandum eſt: nanque inutilia ſunt omnia, quæ ad cœleſtem parandam manſionem non pertinēt: quid terrenis innitimur? quid de illis ſoliciti ſumus, cùm cęleſtia nobis proponātur? Certè hi qui uanis eiuſmodi rebus anguntur, quiq́ mentibus ſuis tales cogitatus inhærere patiūtur, magis terram quam cœlum merētur incolere. O miſerę ac perditæ mētes quid caducum hunc mundum tantopere curatis? quid pro illo tot tātasq́ ſolicitudines induitis? An non ipſi cernitis, quàm fruſtra curritis, fruſtra cogitatis, fruſtra anxietates ſuſcipitis? profectò ſeculariū iſtorum affectuū finis uanitas eſt, puluis eſt, fabula eſt, umbra, ſomnus, nebula, uētus. Cur igitur non auditis Paulum inquientem? Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Ea eſt haud dubiè animi uirtus, *ut ſi*

Nihil aliud quàm quod ad æternam ſpectet ſalutem, & in Chriſtum referatur, animo uoluendum.

Apoſtolus ad Galathas 6.

ut ſi toto affectu deſideria ſua tollat in cœlum, degere ſe obliuiſcatur in terris, atque omnia hæc ueluti ſtercora deſpiciat; tantũ abeſt ut quæ poſt mortem ſuam in mundo futura ſint curioſius diſquirat, uel propter illa torqueatur: equidẽ, ut diuo Chryſoſtomo uidetur, anima niſi prius terrena contemnere didicerit, cæleſtia mirari non poterit; quãdiu enim nos terrena miramur, cæleſtia ſpernimus. Proinde nemo qui in terrenis affectum defixerit, aut illis delectatus fuerit, uix unquã cæleſtia poterit intueri. Et hęc quidem ſi probè fuerint meditata, ijs pro remedio erunt, qui rerum ſuarum interturbationem, aut nominis & famæ ſuæ extinctionẽ poſt mortem ultra quàm par eſt, uerentur. Nam ſuperius de illis colloquuti ſumus, qui amplijãdi nominis, & famę glorieq́ꝫ illuſtrãdę, uel latius propagandę ſtudio & affectu illecti longiores uitæ metas expetunt; quanquam utroſq́ꝫ eadẽ æquè ratio perſtringit. A. Illorũ cauſa qui nominis &

Ad Philippenſes 3. Propter quæ omnia detrimentũ feci, & arbitror ut ſtercora, ut Chriſtum lucri faciã. Chryſoſtomus. Perſius. Satyr. 2. O curuæ in terris animæ, & cæleſtiũ inanes.

famæ ſuę obſcurationem poſt mortē metuunt: longè mihi diuerſa uidetur ab his, qui ob res cęteras anxiantur, quę nō a deo nobiles animos tangere ſolent. Th. Hac in re pro uarietate cauſarum, proq; affectuū diuerſitate ęquū eſt iudiciū quoq; uariare: Et profectò nō improbabile forſan uideri pōt illū aliquāto minus offendere, qui gloriæ famæq; ſuæ ſtudio flagrat, quàm eū qui cęteris terrenis ac nihilipēdēdis rebus immodicè aut intemperanter afficitur: uerùm quid opus eſt in ijs diſtinguendis lōgius immorari? cùm nobis omnino ea fugienda ſint, quæ Deo nō placent. Atqui conſtat eos qui humanam affectant gloriam, & de illa hūc in modum ſoliciti ſunt, Deo iniuriari: ipſe certè non uult nos hęc, ſed cęleſtia curare. Audiamus, memoriæq; affigamus id quod magnus ille uerbi Dei prędicator Paulus ait. Mihi autē abſit gloriari niſi in cruce Domini Ieſu Chriſti. Vana igitur & ſaluti cōtraria ſunt quęcunq; nō in Dei gratiā, ſed

Deo quæ nō placēt omnino fugienda ſunt.

Ad Galathas. 6.

ad

ad humanam gloriam,uel oſtentationem homines cogitant aut moliuntur. Qua in re illi non mediocriter errare uidētur, qui ædificijs aut ſtructuris, necnon operibus etiam ad pietatem inſtitutis conſpicua undique armorum ſuorum inſignia præfigunt: quę ſanè res meriti depoſitio & benefactorum euacuatio rectiſsimè dici poſſe uidetur. Itaq; dum illi hoc facto nominis ſui, ac proprię glorię ęternitatem uenantur, ſeipſos ęterna retributione reddunt indignos, & quaſi perforato uaſe aquam hauriunt. Enimuero qua ratione pręmiarentur in cęlo ea, quę ad oſtentationem & gloriam inſtituuntur in terra. Profectò illius eſt pręmium reddere, cuius contemplatione opera ipſa fiunt. Atqui cùm oſtētationi & glorię ſtudemus, mentem atque intentionem à Deo auertimus. Porrò nō ad hoc nati ſumus, ut in mundo, aut apud homines glorioſum nobis nomen comparemus: ſed ut noſtro creatori, qui terrę cęliq; dominus eſt pla-

Humana gloria fugiēda.

Ad quid nati ſumus.

Omnia quæ facimus quò referenda ſint.

ceamus, omniaq́ nobis ideo facienda, & ad hunc finem inſtituenda, coq́ referenda ſunt, ut ipſe cordis noſtri ſynceritate, noſtriſq́ actionibus oblectetur. Neque enim ad mundi, ſed ad cęli gloriam parturimur. Proinde à mũdo gratiam flagitare non debemus, ſi Deum uelimus habere debitorem. Quid, quęſo, deſideramus homines operum noſtrorum ſpectatores & laudatores, cùm Deum & Angelos qui laudent, ſpectent, & extollant habeamus? dicente domino: Pater tuus qui uidet in abſcondito reddet tibi. Conſideremus quantam Deo iniuriam faciamus, cùm ipſo contempto, ſpretiſq́ cœleſtibus, quę ipſe nobis offert, bonis, terrenę uanitati animum applicemus. Magna profectò calamitas eſt, quòd in terra potius quàm in cœlo coronari præoptemus, quòdq́ ęterna pro temporalibus perdere non erubeſcamus, & pro humana gratia quę tempore peritura eſt, diuinam atque hanc ęternã amittere uelimus.

Matthæi 6. Te autem faciente eleemoſynã, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: ut ſit eleemoſyna tua in abſcõdito: & pater tuus qui uidet in abſcõdito redet tibi

Quintò

Quantò ſatius me hercle certum firmūq; ſpectaculum in cœlo quærere, quàm nihil profuturam hominum opinionem in terra uenari. His igitur ſedula cogitatiōe pēſatis, eoq; perſpecto quòd per eam quam tantoperere affectamus poſt mortē gloriam, nominiſq; claritatem, & uanas eiuſmodi res, quibus mortalium mentes anxijs affectibus cruciantur, etiam ſi hęc pro uoto ſuccedant, nihil mortuis proſunt uel conferunt, nihilq; illis hinc accreſcit, ſed quàmmultum deciditur & decreſcit. Supereſt, ut qui ſapit Deum ipſum aſsiduè contempletur, illiq; ſua omnia opera, & res omnes dicet, ea contentus gloria & cōſolatiōe, quam ex illo capturus erit. Atq; idem ipſe cum Propheta pronunciet, Iucundum ſit ei eloquium meum: ego uerò delectabor in domino. Et rurſum. Quæ eſt expectatio mea? nōne dominus & ſubſtantia mea apud eum? Non ergo in caducis delectemur, ſed in cælum ſuſpiciamus: neque terrena quiſpiam cæleſtibus admi-

Vnde beatus Paulus ad Hebræos 13. Nō enim habemus hic manētem ciuitatem, ſed futuram inquirimus.

Pſalm. 103.

Pſalm. 38.

Ouidius 1. Metamorphoſeon.

Pronaq; cũ ſpectent animalia cætera terram, Os homini ſublime dedit, cœlũq; uidere Iuſſit, Et erectos ad ſydera tollere uultus.

Lucæ 12. Nolite ſoliciti eſſe animæ ueſtræ quid manducetis, neq; corpori quid induamini.

ſceat: quãdoquidem illa hominem depriment, & aſcenſum in cælum prohibent. Cùm autem neque in his quidem quæ ad neceſſariorum alimentorũ rationem pertinent nobis anxia cura uel ſolicitudo de craſtino ſuſcipienda ſit, quantò magis de uaniſsimis nihilq́ profuturis poſt obitũ noſtrum rebus curam gerere, aut ne quippiam poſt migrationem noſtram aliter quam ipſi affectamus eueniat, magnopere uereri ſiue metuere prohibemur: præſertim ſi neque pietatis, neque charitatis affectus intercedat: ſed ſola humanarum uanitatum deſideria curam hanc exſtimulent & accendant. A. Ego ſanè miram in ijs ipſis rebus uanitatem perſpicio. Ceterùm gloriam, oſtentationem, iactantiam & famam ſectari, aut affectare quandiu quis uiuit, & quandiu ipſe ex his aliquam capere poteſt uoluptatẽ, humanæ appetentiæ proprium eſſe duco: at uerò ut iſthæc in illud tempus producãtur, quum nullus eſt hominis earum rerum ſenſus: neque ulla

hinc à mortuis uoluptas percipitur: hoc proculdubio magnæ ſtultitię atque inſanię mihi uidetur aſcribendum, neque ſatis aſſequi ualeo quęnam ſit eiuſmodi cupiditatis cauſa. Thau. Innata eſt hominibus quibuſdam ingẽs uiuendi cupiditas: ſed cùm ipſa immortalitas in felicitatis regno, non in pereuntis ſeculi hoſpitio quęrenda ſit, permulti falſis opinionibus circunuenti prępoſtera incedunt uia. Siquidẽ illi perſuaſum habent hominem depoſito etiam corpore per extãtem gloriam, per ſuperſtites liberos & familiã, per clara ędificia, per magnifica ſepulchra, per inſignes ſtatuas, aut extructas magno ſumptu pyramides, & alia eius generis famoſa opera uiuere in mundo, & quaſi immortalẽ effici poſſe. Atqui, quẽadmodũ ſuprà diximus, ualde corruptũ eſt hac in re hominũ iudiciũ: quippe ea omnia quę ad hũc finẽ inſtituũtur, & uana, & caduca, & marcida ſunt, breuiq; intereũt. Nã & ſi ad aliquod fortè tempus homines

Permulti ſibi perſuadẽt hominẽ effici poſſe immortalẽ per celebria opera.

quippiam mirentur, proceſſu tamen temporis facilè obliuiſcũtur: quòd ſi illuſtrem fortè mortales contulerint alicui famam, hanc, ut ait Chryſoſtomus, diu tutari non poſſunt: ſed & ſi illa diu manſura uideatur, hoc magnam parit infelicitatem: quãdoquidem uentoſiſsimum hoc lucrũ æternorum pręmiorum iactura compēſatur. Vt quid ergo pro tēporalibus atque inanibus rebus cæleſtia perdere uolumus? Certè (ut idē Chryſoſtomus teſtatur) ea quæ propter Deum fiunt, Deo dantur ac offeruntur: atque ab illo omnia boni conſulente benigniter recipiuntur: quæ uerò propter humanam auram captandam ſeruntur, hęc in uentum ſparſa uidentur. A. deterrimum (ut uideo) eſt ob hanc ipſam nominis & famæ necnon gloriæ immortalitatem in morte angi, uel animo diſcruciari. Cæterùm quod nunc uenit in mētē, illi ſine controuerſia mihi extra hominum numerum ponendi, & cum brutis penitus cenſendi uidentur, qui neq; huius, neq;

Cryſoſtomus.

alterius

alterius generis immortalitate mouẽtur, animas cũ corporibus morte interire putãtes: & quãdiu mũdana hæc fabula peragitur, uoluptati operã dare ſummũ bonum eſſe exiſtimantes. Thau. Inclytum certè hoc beluarũ genus ſaginę naſcitur. Itaq; illis pro Deo uẽter eſt, cui etiam uni ſacrificant, & uota nuncupant, Sardanapalo authore canentes, Ede, bibe, lude, ſemperq; præſentibus exple delicijs animum: poſt mortem nulla uoluptas. Et quidẽ ij minimè digni ſunt de quibus ſermo habeatur, aut cum quibus aliquid agatur. Quid enim cum illis agas, qui ratione, qui ſenſu, qui iudicio carent? profectò nullam illis reddendam rationem cenſemus. Ridiculum enim eſt cũ illis ſuſcipere colloquium, qui apertè inſaniunt, & mẽte capti ſunt. Nulla certè tam barbara gẽs eſt, quæ Deum non fateatur, uel pręmia, uel ſupplicia cuiq; poſt mortem pro ratione meritorum iuſto iudicio tribuentẽ, atq; decernẽtem. Igitur hæc ipſa animo reuol-

Animas cũ corporibus interire putantes extra hominũ numerum ponendi ſunt.

Beatus Paulus ad Philippenſes 3. Multi enim ãbulãt quos ſæpè dicebã uobis, nũc autem & flens dico inimicos crucis Chriſti: quorum finis interitus, quorũ Deus uẽter eſt.

Eccleſiaſtici 32. Vbi auditus non eſt, non effundas ſermonem.

uentes,

uentes, necnon proprio immortalitatis ar-
gumento, quòd ille nos ad imaginem &
ſimilitudinem ſuam condiderit, recenſen-
tes humanam præſtantiam ex eo perſpe-
ctam habeamus, quòd ipſe terrarum cœ-
Pſalmus 81. liq; ſator & dominus ait. Ego dixi dij
eſtis, & filij excelſi omnes. Sed & illa Pro-
phetica uox Chriſtianam quancunq; mi-
rum in modum lætificare debet mentem.
Pſalm. 126. Cùm dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnũ,
Matthei 22. ecce hęreditas domini. Porrò ille qui ſe
Ego ſum deum Abraham, Iſaac & Iacob nuncupa-
Deus Abra- ri uoluit, nõ mortuorum, ſed uiuentium
hã, & Deus deus eſt. Hęc autem fidei robore ſtabiliẽ-
Iſaac, & da atque firmanda ſunt: quę quia rerum
Deus Iacob. credendarum anima eſt, haud dubiè quiſ-
Nõ eſt Deus quis illa caruerit tanquam uitali ſpiritu de-
mortuorũ, ſtitutus neq; in cœlo uiuere, neq; cœleſtis
ſed uiuẽtiũ. beatitudinis gaudia intueri poterit. Ipſa
autem cui innitimur diuinarum ſcriptura-
rum & Propheticarum uocum fides ne-
quaquam humanę probationis oſtenſio-
ne, ſed interna Spiritusſancti ſuggeſtio-

ne

ne pia mortalium corda diuinitus irrorante ſubſiſtit: & profectò hic conceptus diuini Spiritus afflatu prouenit: quo qui ſe indignos reddunt uera per citi ſtultitia deſipiunt, delirant, inſaniunt.

ALMARICVS. Suſceptæ materiæ ſeries nunc ſuadet, ut quonam unguento ſolandus ſit animus, ne cùm qui improbè homines in morte cruciat dolorem, pluſquam par ſit reformidet, diſpiciamus. Thautanus. Naturæ diſsidium cum morbo, qui illius uirtutem proſternere nititur dolorem parit; quæ res non poteſt non acerba eſſe ægrotanti. Atqui hoc quod plerique opinantur grauiſsimum in morte dolorem eſſe, probabili argumento refellitur: quandoquidem uel nullo, uel minimo grauioris paſsionis ſigno complures animam exhalare conſpiciuntur. Sin uerò aliquid eſt in eo caſu acerbitatis, certè

multum

multum eſt in breuitate ſolatij. Qua de re Cicero eloquentię Latinę columen ita ſcribit. Vbi igitur malum eſt an quoniã ipſe animi diſceſſus à corpore non fit ſine dolore, ut credam, ita eſſe quàm eſt id exiguum & falſum eſſe arbitror, & fit plerumq; ſine ſenſu, nonnũquam etiã cum uoluptate: totumq; leue eſt qualecũq; eſt, fit enim ad punctum temporis. hæc Tullius. Certè, quod Seneca teſtatur, nemo poteſt ualde dolere & diu: ſic nos amiciſſima noſtri natura diſpoſuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut breuem faceret. Itaq; hoc uaſti doloris ſolatium eſt, quòd neceſſe eſt, illum ſentire deſinas, ſi nimis ſenſeris. Planè conſtat morte propinqua iam uictam ac ſuperatam eſſe naturam à morbo, ut dolor non ſentiatur: quinetiam moribundi ſe alleuiatos eſſe & melius habere dicunt: ſed ad hæc locum hunc, alia quoq; ex philoſophiæ pixidibus deprompta ſolari poſſunt medicamina, inprimis quidẽ utile futurum exiſtimo, ſi quis meditetur

M. Tullius. Luca. Romani maximus autor Tullius eloquij.

Seneca.

corporis

corporis formoſitatem & incolumitatē, regnum uoluptatis eſſe: hæ uerò res ſi caducæ & incorruptibiles non eſſent, profectò ſumma felicitas & beatitudo à mortalibus putaretur, quamobrem diuina prouidentia uarios morbos mortemq; indidit, quò ipſi intelligeremus, fateriq; & agnoſcere cogeremur incommutabile quiddam nobis ad ueram felicitatem eſſe requirendum. Prætereà & hoc recogitare conducet, optimæ ſpei rem eſſe, quum ante mortem Deus morbum dolorem'ue aut ægritudinem præmittit: ea nanque ueluti præcurſoria denunciatione ut ſe ad migrandum homines præparent, admonentur: ne repentino caſu incautos uel imparatos mors intercipiat. Porrò quiſnam ambigit hoc ipſum paternæ benignitatis filiorum ſalutem exoptantis apertiſsimum argumētum eſſe? Conſtat equidem diuina pietate fieri, ut doloribus ac preſſuris homines excoquātur, quò uaſa electionis malitia euacuen-

Prouidentia diuina quare nos uarijs morbis & morti obnoxios eſſe uoluit.

Optimæ ſpei res eſt, cùm Deus morbum, dolorem'ue morti præmittit.

tur

tur,cumulatioreq́ſubinde gratia replean tur. Quid uerò ei qui infirmitate laborat utile ſit, melius ſupernus ille Medicus nouit quàm ęgrotus. Per humanorũ autem caſuum amaritudinẽ ad meliora anhelare docemur: ne peregrini & uiatores in patriam proficiſcentes ſtabulũ pro domo diligamus, & patrię noſtrę obliuiſcamur. Ad hęc quicquid cõtra nos ſęuit, ſi uinci poteſt,tolerabile eſt, ſi nõ poteſt, ſaltem hac una ratione prodeſt, quod accelerata migratiõe ut citius ad pręmium & felicitatem ueniamus efficit: ſicq́ tẽporalis mali fine ad ęternum bonum perducimur. Quid quòd experimentis teſtantibus cõſtat optimos nos eſſe dum infirmi ſumus & lãgore diſtinemur? Enimuero ut Plinius iunior inquit, Quem infirmũ aut auaricia aut libido ſolicitat,non amoribus ſeruit,non adpetit honores,opes negligit & quantulumcunq́ ut relicturus ſatis habet tunc deum colit, tunc hominem eſſe ſe meminit,nemini inuidet,neminem

deſpicit

deſpicit, ac ne ſermonibus quidem mali-
gnis aut attendit, aut alitur, ſed innoxiam
beatamq́ imposterum deſtinat uitam.
Vtinam tales eſſe ſani perſeueremus, qua
les nos futuros profitemur infirmi. Pro-
fectò ſi quid in his rebus humanæ conie-
cturæ perſpicillis aſſequi ac diſcernere poſ
ſumus, ille multò meliore ſpe decedit, qui
cum diris morborum cruciatibus, ueluti
cum monſtris & portentis, ſtrennua pro
pter Chriſtū patientia fortiter dimicauit.
Hæc igitur tametſi dura uideantur gene-
roſè feramus, certo certius nobis perſua-
dentes, quòd præſens tribulatio nos à fu-
tura pœna liberabit. Quòd ſi duris in re-
bus, uti decet, philoſophari nouerimus, tã
tùm aberit ut morbos in malis adnume-
remus, ut etiam ex ijs copioſiſsimam be-
ne merendi materiam nobis offerri atque
ſuppeditari palam & ubique teſtaturi at-
que prædicaturi ſimus. Eſt autem (ut Di-
uus Cyprianus ait) uiri Chriſtiani pro-
priū quicquid premat, quicquid urgeat,

Mala quæ nos hic premūt ad æterna gaudia ire compellunt.

Cyprianus.

quicquid minetur, quicquid territet, ſe totum Deo committere: qui id quod nobis expedit apprimè dignoſcit. Certè ſi in illo ſpem fiduciamq; repoſuerimus, nunquam ille nos ſupra uires noſtras tentari patietur, ſed faciet cum tentatione prouentum. Cæterùm in hoc dimicandi genere uirtutem & firmitatem non à proprio noſtro robore, ſed à diuina gratia nos conſequi poſſe exiſtimabimus: quòd ſi quid fortè quęquam acrius mordeat, hic* Apoſtolum audiat inquientem, Omnia poſſum in eo qui me confortat. Profectò quiſquis cruciatus cum ſua imbecillitate metietur, uix efficiet, quin ipſe in uia ſuccumbat aut deficiat. Sin uerò quiſpiam uiuaci fide hoc ſolùm quanta ſit Chriſti uirtus meditatus fuerit, nihil mehercle tam durū, tam graue, tam acerbum erit, quod non manſueſcat, quodq; ille inuicto animo nō perferat: tantùm igitur cogitemus, quòd ſiue uiuamus, ſiue moriamur, ſiue ægrotemus, Chriſti ipſius ſimus. Equidem, ſi Hi

Beatus Paulus 1. ad Corinthios 10. Fidelis autē deus eſt, qui non patietur uos tentari ſupra id quod tēſtis, ſed faciet etiā cū tentatione prouentum, ut poßitis ſuſtinere.

* *Beatus Paulus ad Philippen. 4. Ego enim didici in quibus ſum ſuf*

lario Pictauenſi credimus, quandoq́ tam ardens eſt hominum ſpiritus in Deum, ac tam ſolida fides, ut terrena illorum corpora dolere neſciant: ſed iuxta Pauli ſententiam, quò magis infirmantur, hòc magis roborantur. Illud quoque compertũ eſt, quòd ubi quis ob malè actæ uitę culpam quantis ipſe dignus ſit ſupplicijs accuratius meditatur, huic non mediocris ad dolores perpetiendos ęquanimitas accedit: fitq́ etiam ut ipſe ſua ſponte ſe grauiora meritum eſſe fateatur, & ingenua pectoris confeſsione dicat. Iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum: non ſecundùm peccata noſtra facis nobis, neque ſecundùm iniquitates noſtras retribuis nobis. Meritò hęc patior, quia peccaui in te, & de præteritis beneficijs ingratus extiti. Vel, quemadmodum Aurelius Auguſtinus forte clamabit, O domine hîc ure, hîc ſeca, ut in æternum parcas. Quis uerò ambigat hos caſus ita excipiendos ac tolerandos eſſe ut pro ijs æterno illi ac benefico

ficiens eſſe. Scio & humiliari, ſcio & abũdare. Vbiq; & in omnibus inſtitutus ſum & ſatiari, & eſurire, et abũdare, & penuriã pati. Omnia poſſum in eo qui me confortat.

Auguſtinus.

parenti humilimas ſemper gratias agere debeamus, quãdoquidem Apoſtolicę uo-
Hebre.12. cis teſtimonio, Ille omnem filium quẽ di-
Et prouerbio.3. ligit caſtigat, flagellat, corripit: qui autẽ parcit uirgæ odit filium ſuum.
2.Corint.4. Atqui hoc quod in pręſenti momentaneum & leue eſt, tribulationis noſtrę ſupra modum in ſublimitate æternũ gloriæ pondus operatur in nobis. Addam hoc loco rem unam omnino relatu ac memoratu digniſsimã

Memoriæ ſemper infigendum beati Cypriani dictum.

perpetuoq́ꝫ menti commẽdandam. Indy tiſsimus martyr Cyprianus eſt author quòd quiſquis mala iſta Chriſti charitate permotus ęquo animo tolerarit, hic eo uirtutis ſpecimine martyrij coronam ſibi cõparabit. Quid amplius deſideramus? O archanum ſingulare quo ſine externorũ hoſtium oppugnatione uictricem palmã tantaq́ꝫ pręmia ſibi quiſq́ꝫ poteſt comparare. Poterit ne in Chriſtianis caſtris tam ignauus quiſpiam miles inueniri, qui eneruata prorſus uirtute, uel ęquanimitate reiecta confici ſe potius effœminatè malit,

quam

quàm tantis tamq; illuſtribus ſibi propoſitis præmijs uiriliter aſſurgere, præſertim cùm malè malum ferendo ipſe non propterea melius ſit habiturus, neq; ob id dolorem uel ægritudinem uſquam ſit eleuaturus. Quantò igitur ſatius cõſtanter ferre id quod utcunq; ferendum eſt: ac dicere, dabit Deus his quoq; finem. Equidẽ ſuperare dolorem corona dignum eſt, & hæc quidem Deo gratiſsima uictoria: ſic enim diuina ſcriptura pronunciat. Certamen, inquit, forte dedit illi ut uinceret. Omnis autem diſciplina, ut Paulus ſcribit, in præſenti quidem non uidetur eſſe gaudij, ſed mœroris: poſteà autem fructum pacatiſsimum exercitatis per eam reddet iuſtitię. Quàm egregium uerò leuandis ſolandisq; ægritudinibus medicamẽ afferunt meditata Chriſti uulnera, & pro ea, quam in nos gerebat immẽſa charitate patiẽtiſsimè tolerati agones, etiam ipſę mulierculæ paſsim cõteſtãtur. Huius certè rei ueritatem illi optimè nouerunt,

Notabene

Vergilius 1. Aeneidos. O paſsi grauiora: dabis Deus his quoq; finẽ.

Sapiẽtiæ 10.

Ad hebr. 12.

Beatus Paulus ad Galatas 6. Decæ. tero nemo mihi moleſtus ſit: ego enim ſtigmata domini Ieſu in corpore meo porto.

qui fortiter impreſſa cordibus ſuis domini ſui ſtigmata circunferunt nonnulli proculdubio tãto animi feruore aliquid quod illi gratum ſit efficere deſiderant, ut miru in modũ gaudeant ac lętentur offerri ſibi dura aliqua, in quibus illius contemplatione ipſi poſsint ad ultimum uſq; ſpiritum deſudare. Præter hæc autem pręſentium amicorum ſolatia ſummopere ęgrum reficiunt. Ipſa etiam interualla tolerabiliores faciunt morbos. Nec dubium quin mortis contemptus nos ad omnẽ aduerſę ualetudinis caſum perferendum robuſtiores efficiat: hic enim non ſolùm morborum, ſed totius quoq; uitę remediũ eſt. Proinde ſi Senecę credimus, tolerabilior omnis dolor efficietur, ſi id quod extremum minatur contempſerimus, mortem ſcilicet.

Mortis contemptus ad omnem aduerſæ ualetudinis caſum perferendũ nos robuſtiores efficit.

Hoc quoque inter pręcipua remedia iure adnumerabitur, ut animus à doloris nec non ægritudinis cogitatione, quoad fieri poterit, longius abducatur, & ad alia meditanda transferatur: quę profectò res

ad

ad languores omnes ſolãdos per ſe efficaciſsima reperitur. Neque uero illud prætereundum eſt, quod ſæpè experti ſumus fore utiliſsimum, ut ſcilicet illorum exempla producantur, uel recenſeantur, qui graues & acerbos dolores æquanimiter fortiterq́ tuliſſe exiſtimantur, ea namq́ commemoratione fit, ut ipſi nobis perſuadeamus, morbum uinci ac ſuperari, uel ſaltē ſuſtineri poſſe, atq; etiam, ut Senecæ uerbis utar, in uili grabato uirtuti locum eſſe. Siquidem non tantùm armorum ſtrepitus & aciernm formidoloſa ſpecies alacritatem animi & uirtutem produnt: ſed & ipſe lectulus uirum qualis ſit, oſtendit. *Seneca.*

Ad hæc ſumma cautione uitãdum erit, ne timendo & uano terrore mali opinionem augendo ipſi nobis grauiora mala faciamus: multum enim malis ipſis adijcitur opinione. Contrà, ſi quis ſibi uehementer perſuadeat leuem eſſe languorem, ſeq́ ad hortetur ac dicat, nihil eſt, aut certè exiguum eſt, multum detrahet grauitati. Tũ *Dictum notatu dignũ. Malis ipſis multum adijcitur opinione.*

quaſi ante uirtutis ipſius oculos poſiti illã intueri debebimus: profectò ea præſente ne gemere quidẽ parumper audebimus: ſed intimo nos ipſos ſermone cohortabimur, ac quid animi magnitudine dignũ ſit meditabimur. Quę ſanè cogitatio & animum comprimit, & dolorem ipſum neſcio quo leuamine mitiorem efficit. Poſtremò quantum in eiuſmodi rebus conducat animi obduratio uel obſtinatio cõtra malum ipſa teſtis eſt magiſtra rerum experientia, quicquid enim obdurata mẽte conſtantiq; animo patimur, leuius nobis facimus: ut enim adnixu corporum & contentione neruorum quęuis pondera facilius ferũtur, remiſsione uerò opprimũt ac importabilia uidentur, ſic animorũ contentiones preſſurarum omnium eleuant grauitatem, nec hoc incredibile uideri debet ijs qui uirtutem ſibi colendam proponunt, cùm etiam id apud illos ualeat, qui uoluptates ſectantur: uirili igitur animo ac forti pectore cõtra morborum uim &

Experientia rerum magiſtra.

aſperi-

aſperitatẽ aſſurgamus. Enimuero Quic quid erit, ſuperanda omnis fortuna feren do eſt. Præſtat certè ægro corpore ani- mum ob uictoriam exultare, quàm inco- lumi corpore cruciatum ac triſtitiam in animo gerere. Inter nos quidem & ethni- cos, quemadmodum Cyprianus refert, hoc intereſt, quòd illi in aduerſis querun- tur & obmurmurant: At nos non modò aduerſa non auocant à uirtute, ſed etiã ro- borant ad uirtutem: certè, ut idem ait, ad proximitatem muneris melius pœnis pa trocinãtibus peruenitur: ijs tentationibus probat ſuos dominus, & his ſeculi malis excutit: qua in re gratulandum nobis eſt atque lętandũ, quod ipſe nos perennibus non reſeruet exitus, ſed ab omni cõtagio- ne purgatos ſuſcipere, & regni ſui cohęre des efficere proponat. Hęc Cyprianus. Excitemus igitur uirtutem ſi forte dor- mit uel ſoporata eſt, & hanc ipſam animi obfirmatione, inuictam eſſe oſtẽdamus, atque ne quid molliter, ne quid ignauè, ne

Vergilius li bro 5. Aeneidos.

Cyprianus.

Inter nos & ethnicos quid interſit.

quid eneſtate faciamus, nobis conſtantiſſimè imperemus. Equidem, ſi bonorum ac malorum fines accuratius meditemur, nec uita morbis agitata nobis tædio erit, nec mors ipſa terrori.

ALMARICVS. Tuis iſtis me Thautane uerbis animus meus qui iampridem hac in parte atris nubibus obductus erat, lucidam ſerenitatem eſt conſecutus. Nunc, ut eum qui ex dæmonum perhorreſcentia proficiſcitur ſcrupulũ ex hoc pectore demas, te etiam atque etiam oro.

Th. Quid alij de hac re ſentiant uel opinentur, neque planè ſcio, neq; admodum ſcire deſidero. Atqui probabilius mihi uidetur minimè Deo gratum eſſe, ſi milites ſui, quos in primis ſolidos atq; conſtantes eſſe decet, improborum ſpirituum laruis aut uanis illorum minis terreantur. Enimuero Chriſtiano cuique uiro perſuaſum eſſe debet, immundos ipſos ſpiritus nedum in homines, ſed ne in ſues quidem

Dei milites, quos in primis eſſe conſtãtes decet, dæmonũ minis terreri nõ oportet.

aut

aut uiliſsima quęuis animalia, ſine diuina permiſsione ullam nocendi poteſtatem ſibi poſſe uendicare. At uerò quis credat ipſum benigniſsimum parentem noſtrũ quippiam quod in perniciem noſtrã uergat, illis uſquam eſſe permiſſurum? quandoquidem nos illius ſumus, uniq́ illi uiuimus & morimur: & ſi perimus, illi perimus: proinde certo certius eſt maiorem illi de noſtra ſalute, quàm nobiſmetipſis curã eſſe. Si uerò pro nobis Deus eſt, quis contra nos? Stat igitur ſententia longè nobis utilius eſſe cum infernalibus iſtis portentis inimicitias exercere, quàm pacẽ fœdusq́ inire. Atq; is profectò mihi ualde imbecillis uidetur & omnino extra Chriſtianę militię ordinem ponendus, qui Chriſti Regis ac domini ſui fiducia opeq́ mille myriadas dęmonum loco pellere ſe poſſe diffidat. Quò autem quiſque hac in re fidentior atq; animoſior fuerit, hòc magis ſuperno pręſidio fulcietur, auctiorq́ uiribus efficietur: proinde quid aliud re-

Deo maior cura eſt de noſtra ſalute, quàm nobiſmetipſis.

Ad Rom. 8. Si Deus pro nobis, quis contra nos?

ſtat

ſtat, quàm ut cum propheta dicamus. In nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis. Abſit ut ob hanc cauſam ignominia notari ualeamus, quod eos timuiſſe dicamur, quos ſolo noſtri ſaluatoris ſigno pelli fugari'ue poſſe nõ dubitamus: ſint lupi, ſint urſi, ſint leones, ſint aſpides, uel ſerpentes, ſint dracones, ſint mõſtra quantũuis horrida ſpecie: non moueor talibus, ubi memini, cuius ſim, & cui milito. Namq; ſemper hoc mihi in ore cãticum uerſatur, Dominus protector uitę meę, à quo trepidabo? Si ambulauero in medio umbræ mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecum es. Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Non ergo nobis dęmones formidandi, ſed Deus ipſe ſemper timendus atque colendus eſt. Sapiens quippe animus unum ſolum timere, unum diligere, & in unum ſperare didicit: Proinde ad nullum hoſtium impetum flectitur, ad nullum illorum

Pſal. 41.

Pſal. 26.

Pſal. 22.

Pſalm. 27.

Deus timendus eſt ſemper & colendus, dæmones autẽ formidandi nõ ſunt.

rum blandimentum incuruatur. Equidē ſi certam firmamq́; in ſeruatore noſtro fiduciam repoſuerimus, minimè uinci poterimus: non enim ipſi uinceremur, ſed ipſe qui inuictus eſt Chriſtus dominus noſter uictus ac ſuperatus uideretur: ipſius quippe membra ſumus. Quòd ſi quis ea ratione dęmones à moriētibus timendos eſſe contendat, quòd illi uarijs productis accuſatiōibus animas corpore exutas ſibi adiudicari enixiſsimè ſatagant: hic profectò conſiderare debebit accuſatores quidem illos eſſe, iudices uerò minimè. Porro hoc unum maximè uidetur eſſe memorādum ſimile ueri eſſe Deum ipſum, quo Chriſtiani cuiuſq; uiri fides certiore experimento deprehendatur, migrationis tempore quandoque ſuam ita ſubtrahere præſentiam, ut quaſi derelictum ſe quiſque exiſtimare poſsit, tuncque uerſutos hoſtes prodire, & quod ipſi ſoli ſint qui homini opitulari ualeant ſuadere conari, tū etiam ad deſerendā fidem

1. Corin. 6.

Diaboli non iudices, ſed accuſatores ſunt.

dem & Chriſti nomen abiurandũ falſis ſuggeſtionibus uarijsq́ꝫ technis impellere & hortari. Quamobrem monitum quemq́ꝫ eſſe oportet, cauendum ſibi eſſe, ne eius generis machinamentis capiatur. Equidem ſæpe nutrix, ut quid puer facturus ſit experiatur, ſeſe occultat & abſcondit, non tamen infantem deſerit, aut ab eo remotius elõgatur. Illud profecto de Ezechia rege diuina ſcriptura teſtatur quod dereliquerit eum Deus ut tentaretur. Sed & ad huiuſce rei inſtructionem illud pertinere arbitror, quod Chriſtus ipſe ſuo exemplo nos erudire cupiens dum in cruce penderet ac morti proximus eſſet, nõ alia de cauſa ſe deſertum eſſe conqueſtus eſt, quàm ut ipſi eo facto inſtrueremur, ne ſi quãdo in morte deſerti á Deo eſſe uideremur, minimè deficeremus uel turbaremur. Magnus uerò ille Antonius Aegyptius mihi patronus cùm grauiter aliquãdo á dæmõibus afflictus diceret, ubi eras Ieſu bone? ubi eras? quare non affuiſti ut

4. Regũ 18. & duobus ſequentibus capitibus habetur Ezechiæ hiſtoria

Ad quid Chriſtus dũ in cruce penderet cõqueſtus eſt ſe deſertum eſſe Matthæi 27. Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me? et Marci 15.

ſana

ſanares uulnera mea? protinus audiuit. Aderam quidem Antoni, aderam: ſed expectabam ut uiderem certamen tuum. Sanè, ut Auguſtino uidetur, non eadem omnibus in morte contingunt: quandoquidem Deus ut medicus peritiſsimus pro uarijs morbis uaria quoque exhibet remedia: proinde nonnulli in morte, quemadmodum & Stephanus, cælos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris Dei intuētur: ſed & ſi ille nō uideatur, adeſt tamen, nec ſuos deſerit uſquam: quod ſi in minoribus rebus ipſe ſe nobiſcum ſemper futurum ac curam noſtri geſturum ſpopondit, quis diffidat illum multò magis in mortis negotio nobis affuturū? Pulchrè Leo noſter: Equidem, inquit, ſi id quod Deus uult ipſi uoluerimus, & fiduciā in eo repoſuerimus, iā ipſe omnia bella pro nobis conficiet: & qui dedit uelle, donabit & poſſe. Quicquid igitur Sathan ille ueterator contra nos moliatur, nihil eſt quod timere debeamus. Imitandi itaque

Auguſtinus.

Actuum 7. Cùm autem eſſet plenus Spiritu ſancto, intendēs in cælum uidit gloriam Dei, & Ieſum ſtātem à dextris uirtutis Dei. Et ait. Ecce uideo cælos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris uirtutis Dei.

Ad Philipp. 2. Deus eſt

enim qui operatur in uobis & uelle & perficere pro bona uoluntate.

nobis ſunt tres illi pueri, qui magno quōdam Babyloniorū Regi hunc in modū reſpondiſſe feruntur. Non opus eſt nobis reſpondere tibi, ò Rex, eſt enim deus, cui ſeruimus, potens eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis: & hoc ſcito, quia deos tuos non colimus, nec ſtatuam, quam erexiſti, adoramus. Neq; uerò reticendum eſt id quod de ipſo humani generis hoſte dominus ad Iob dixiſſe legitur. Ecce, ait, ſpes eius fruſtrabitur eum, & uidentibus cunctis ipſe præcipitabitur. Inſuper ambigendum non eſt fideles quoſq; per eccleſiam, cuius ipſi mēbra ſunt, roborari: eccleſia uerò corpus Chriſti eſt. Deinde morientem adiuuant ſanctorum ſuffragia, atq; ipſorum angelorū efficaciſſima præſidia: quibus ex rebus fit, ut non modò hoſtes non timere, ſed etiam omnia illorum territamenta fortiter ac cōſtanter ſpernere debeamus. A. In quocumq;, uti accepi, contra hoſce hoſtes bello ſolida opus eſt fide; Illius nāq;

Iob 40.

Adiutoria morientiū

robore

robore uictoria paratur, bellumq́; conficitur. Thau. Hæc proculdubio armatura pluſquam chalybea eſt: nec ulla alia in omni ſpiritali depugnatione magis accommodata reperitur. Proinde in primis Chriſtiano militi cauendũ eſt, ne uel nouitatũ ſtudio, uel propriẹ temeritatis impulſu, uel fucata nonnũquã ueritatis ſimilitudine illectus ſuã hãc armaturã debilitet hebetioremq́; reddat: eo enim fit, ut propriẹ ſalutis proditor efficiatur: & tũc cùm maximè ſolidum illum eſſe oportet, uariarũ opinionum fluctibus hinc illinc agitatus miſerrimè pereat, dirumq́; naufragium patiatur. Alm. Quodnam hac in re tutius conſilium fore arbitraris? T. Ad deuitandum in huiuſmodi negotio periculum, tutiſsimum exiſtimo ab eccleſiaſtici corporis unanimitate non diſiungi, peregrinas opiniones non recipere, publico iudicio exploſa dogmata execrari: eos quos Chriſtus audiri mandauit, audire: publicæ authoritati (quæ ueritatis colum-

Ad Hebreos 13. Doctrinis uarijs & peregrinis nolite abduci.

ci M. Tul. in lelio. Cuius aures clauſæ ſunt ueritati, ut ab amico uerũ audire nequeat, huius ſalus deſperanda eſt.

na eſt) ſemper inniti: ſubtiles diſputatores & multa facũdia pollentes homines, ſuſpectos habere, ſimplicitatẽ colere, ſemperq́ illam in ſinu fouere. A. Mea ſententia hæc ſeruatu facilia ſunt. Cęterum uarię quædam cogitationes, quæ, quaſi muſcæ in mente uolitant, ſæpè mihi moleſtum negocium ingerunt, atque interdũ animi mei ſerenitatem obnubilant, fideiq́ limpiditatem perturbãt. Th. Hic mihi iampridem notiſsimus eſt morbus, cuius haud dubiè promotor eſt peſtilẽs ille coluber, qui uitæ noſtræ quotidie inſidiatur. A. Quibuſnam pharmacis uel antidotis cenſes erratico huic malo occurrendum? Th. ſoliditatis propoſitũ obdurato animo ſemel pectori adfigendum eſſe opinor, idq́ adeò ualidiſsimis clauis, ut reuelli nõ poſſit: quòd ſi fortè infirmius uel fragilius quicquam aliquando ſentiatur, proderit Apoſtolici gregis proceres imitari, inquiẽtes. Adauge in nobis fidem domine: uel cũ illo clamare qui ait, Adiuua domi-

Luca. 17.

ne

ne incredulitatem meã. Certè aderit Spiritus ſanctus: qui, ut teſtis eſt Paulus, noſtram ſemper paratus eſt adiuuare infirmitatem. Porrò in ſacratiſsimis humanę redemptionis codicibus nonnulla ſunt, quæ peculiari quadam energia animum mihi mirificè ſolent erigere, & labantem interdum fidem roborare. Quoties enim Gabrielem Archangelum ad uirgunculam illam nobiliſsimam deſtinatum audio, & hiſtoricam illam narrationem percurro, totus præ gaudio ſubſiliens exulto. Hæc enim legens cęleſti quadam ambroſia perfundor, atque ipſo in loco aromaticam quandam diuini myſterij redolentiã deprehendere ſubolereq; mihi uideor. O' quàm excelſum, quàm ſublime, & quàm admirabile eſt hoc opus. Miratur certè ratio Deũ in homine ſuſcepto filio, de matre uirgine: attamẽ nulla ſit quęſtio de tanto numine: fides ſit ratio, uirtus pro ſemine. Sed interim maximè ſingularis uidetur myſterij illius commemoratio, Roma.4. Marci.

quo dominici præcurſoris illuſtrata eſt
Lucæ cap. 1. natiuitas, Zacharia illius parente, poſt reſolutos diuino miraculo linguę nexus, ita prophetante: Benedictus dominus Deus Iſraël, quia uiſitauit & fecit redemptionē plebis ſuæ. Et erexit cornu ſalutis nobis in domo Dauid pueri ſui. Sicut locutus eſt per os ſanctorum quæ à ſeculo ſunt prophetarum eius. Salutē ex inimicis noſtris, & de manu omnium qui oderūt nos. Ad faciendam miſericordiam cum patribus noſtris, & memorari teſtamēti ſui ſancti. Iuſiurandum quod iurauit ad Abraham patrem noſtrum daturum ſe nobis. Vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi. In ſanctitate & iuſtitia coram ipſo omnibus diebus noſtris. Et tu puer Propheta altiſsimi uocaberis, pręibis ante faciem domini parare uias eius. Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius in remiſsionem peccatorum eorum. Per uiſcera miſericordię Dei noſtri, in quibus uiſitauit nos oriens ex alto. Illu-

minare

minare ijs qui in tenebris & in umbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in uiã pacis. O' ſuperilluſtre carmẽ. Deum optimum maximũ teſtor, uerba hæc nunquam mihi uideri ſatis pro illorũ pręſtantia decantari, repeti'ue, aut recitari poſſe. Quid, quęſo, hęc Prophętia poteſt eſſe diuinius? Qualis, precor, ac quãta eſt uerborum iſtorum anima, quantũ pondus, quanta energia? Hæc proculdubio uel ſola, ſi quis illa probè expendere & meditari uęlit, radices omnes infidelitatis ex animo uidentur poſſe extirpare. Abſit igitur, ut pendulam habeamus fidem, aut promiſsis non credamus. Magnus uerò quidam ſplendor de cælo mihi affulgere, atque repente terram omnem illuſtrare uidetur, cùm Angelica uoce hæc uerba mortalibus denunciata audio. Ecce euangelizo uobis gaudium magnum: quia natus eſt hodie uobis ſaluator. Et ad hæc ingens animum ſumma cum admiratione ſubit lætitia, dum le- Luce 2.

go auditam fuiſſe in æthere angelorum
multitudinem diuina armonia canentem
Lucæ. 2. ac dicentem: Gloria in excelſis Deo, & in
Gloria in al- terra: pax hominibus bonæ uoluntatis.
tißimis Deo &c. Quid memorē nouæ ſtellę, & nūquam
Matt. 2. Vidimus enim antea uiſi ſyderis fulgorem, quo indican-
ſtellam eius te, orientales illi reges regum omniū ma-
in oriente. ximum natum eſſe intellexerunt: eoq; lu-
mine ductore ad Regem ipſum adoran-
dum perrexerunt. Me uerò etiam pluri-
mum delectat iuſti ac timorati illius ſenis
conſideratio, qui cùm redemptionē Iſraël
expectaret, reſponſumq; accepiſſet à Spi-
rituſancto non uiſurum ſe mortem, niſi
prius uideret Chriſtum domini: ſubinde
Lucæ 2. ubi ſuggerente ſpiritu ueniſſet in tem-
plum, mox agnita in puero diuinitate ex-
ultans accepit eum in ulnas ſuas, & bene-
dixit Deum, & ait. Nunc dimittis ſeruum
tuum domine, ſecundùm uerbum tuum
in pace. Quia uiderunt oculi mei, ſalutare
tuum. Quod paraſti, ante faciem omniū
populorum. Lumen ad reuelationē gen-

tium,& gloriam plebis tuæ Iſraël. Certè
hæc non humanæ alicuius fabulæ prælu-
dia ſunt: quis enim tam ſaxeus eſſe poteſt
qui, ijs auditis, protinus non exclamet ac
dicat. Quid eſt hoc? moxq; diuinam hîc
adeſſe manũ, ſacrũq; ac ſanctum quoddã
opus hîc geri,& quaſi apertũ cęlũ ſe prę- *Matth 17.*
ſentire iureiurando teſtetur? Quid de cla- *& Marci 9.*
riſsimo illo ſpectaculo dicã, quo Chriſtus
in mõtis ſupercilio diſcipulis ſuis ea ſe ſpe
cie demonſtrauit, ut humanorum oculo-
rum acies tantum claritatis iubar ferre ne-
quiret: rutilabat enim facies illius inſtar
ſolis: ueſtimenta uerò ipſius ſupra niuis cã
dorẽ alba erãt. Illud quoque ualdè memo
rabile eſt, quod ſaluator ipſe poſteaquã *Act. 1. Qui-*
à mortuis ſurrexiſſet, & per dies quadra- *bus & præ-*
ginta ſæpiſsimè diſcipulis ſuis ſe uiſendũ *buit ſeipſum*
ac etiam palpandum præbuiſſet, uidenti- *uiuum poſt*
bus illis in cælum eleuatus eſt: & nubes *paßionẽ ſuã*
clara ſuſcepit eum ab oculis eorum. His *in multis ar*
profectò atque alijs humanæ ſalutis my- *gumẽtis, per*
ſterijs pia mente recẽſitis, cordis penetra- *dies quadra-*
ginta appa-
rẽs eis.

lia uehementiſsimè dilatantur: & uiuaci quodā ſpiritu fides cōſtantiſsimè roboratur. Atqui cùm fluctuationes illæ incidūt, tunc ea quę euntibus in Emaus diſcipulis iunctus, ac uiatoris ſpecie, ſociatus Chriſtus dixiſſe legitur mecū ipſe repeto, O inquit, ſtulti & tardi corde ad credendū in ijs quę locuti ſunt prophetæ: nonne ſic oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Abſit igitur infidelitas omnis: ceſſet quęcunq; animorum fluctuatio: recedat prorſus tota mentis inconſtantia. Procul ô procul eſte prophani. Contineat ſe ſemper Chriſtiana religio in portu fidei, in quo plena eſt ſecuritas, ac tuta ſtatio: ne uel opinionum fluctuationibus colliſi, uel inanium diſputationum uento circunacti, aut ineptis fallaciū quęſtionū argutijs impliciti infirmemur, Chriſtum Hilario teſtante, prophetarum uolumina conſignant, temporum plenitudo teſtatur, apoſtolorum & martyrum ſepulcra per uirtutum operationes loquuntur,

Eccleſiaſtes 7. Solūmodo hoc inueni, quòd fecerit Deus hominē rectum: & ipſe ſe infinitis miſcuerit quæſtionibus.

Quis talis ut ſapiēs eſt? Beatus Pau. 2. ad Timotheū 2. Stultas autē & ſine diſcipli na quæſtiones deuita.

poteſtas

poteſtas nominis ſui probat, immūdi ſpi ritus profitētur. A. Duabus ſępenumero rebus animus meus agitatur. Primū quidē ob id quòd in ſacris literis fideiq́ noſtræ monumētis pleraq́ occurrūt, quę mihi ſcrupulū ingerūt, & nodoſiora uidētur. Deinde quòd interdum ubi de diuinis rebus cogitare aut meditari aggredior, ſæpius in media uia hęreo, frequēter obtuſa mēte ſubſido, nōnūquā etiā uariarū ſentētiarū diſtractione cōfundor. Th. Habet quodq́ lignū ſua internodia: neq́ ad medullā ſine duricie, neq́ ad nucleū niſi aſpera cōquaſſata teſta peruenitur. Itaq́ quod ad priore loco propoſitā difficultatem attinet, ſi quando forſan in diuinis uoluminibus nōnihil ſcrupuloſum eſſe uideatur, minimè ob id moueri debemus: ut enim præcioſius eſſet fidei noſtrę meritum, ſic uolente Deo, multa obſcurè, multa inuolutè tradita & ſcripta fuere: proinde nonnunquā diuini illi ſcriptores, ſancto dictāte ſpiritu ita quędā prodiderunt, ut quaſi

ſciens quid generāt lites

Plautus in Curg. Qui è nuce nucleū eſſe uult, frāgit nucem.

de in-

de induſtria negotiũ legentibus faceſſe-rent, nobiſq; anſam quandam ambigendi uel diffidendi ultro prætendere uelle uiderẽtur. Quis autem hoc ideo factum eſſe ambigat, quò earum ipſarum difficultatum nodoſo obiectu lucidius fidei noſtræ conſtãtia & firmitas cõprobaretur. Quid enim magnũ in ſe haberet fidei uirtus, niſi aliquarũ difficultatũ ſtimulis excitata uellicataq; aſſurgeret. Hac etiam ratione hereticorũ cõtrouerſijs eccleſia proficere cenſetur, quòd eiuſmodi procellis agitata Petri nauicula, electorũ fides & cõſtãtia magis ac magis ſubinde illuſtratur & clareſcit. Vnde Paulus. Neceſſe eſt, inquit, hæreſes eſſe, ut qui probati ſunt manifeſti fiant. Præclarè diuus Leo. Non in ſolo, inquit, uirtutũ opere, aut in ſola mandatorum obſeruantia, ſed etiam in tramite fidei anguſta & ardua eſt uia, quæ ducit ad uitam: & magni diſcriminis eſt inter dubias opiniones, & ueriſimiles falſitates per unam ſanæ doctrinę ſemitã in-

Eccleſia quid hereticorum controuerſijs proficere cẽſetur.

offenſis

offenſis greſsibus ambulare: & cùm tot errorum laquei ſe opponant, omne periculum deceptionis euadere: undiq; enim ſtruit dæmon inſidias, ut & noſtram corrumpat uitam, & fidem conſtantiamq; ſubuertat. Videns etenim dæmon ipſe, ut Cyprianus ait, aduentu Chriſti ſibi ereptum imperium, nouam fraudem excogitauit, ut ſub ipſo Chriſtiani nominis titulo falleret incautos: Hæreſes itaque adinuenit & ſchiſmata, quibus ſubuerteret fidem, ueritatem corrumperet, ſcinderet unitatem. Hæc Leo & Cyprianus. Cæterùm conſtat etiam ſparſas ob id eſſe uarijs in locis difficultates, ut temerariorum quorundam hominum arrogantia quaſi præcluſo acceſſu, & obducto peſſulo reprimeretur: utq; illi ad ſacroſanctarum rerum cognitionem & intelligētiam humili ſpiritu, depoſitaq; preſumptione accedendum eſſe docerentur, atque admonerentur. Nec illud quoque dubium, quòd difficultatum iſtarum nodoſitas adauctis Cyprianus.

ſudoribus

ſudoribus ac laboribus necnon frequentioribus lucubrationibus plurimorum nobis meritorum præbet occaſionem. Neq; uerò quemquam eſſe opinor, qui non planè intelligat pleraq;, quę in ſacris literis difficilia uel obſcura inueniuntur minimè inopinato aut inaduertenter ſanctiſsimis illis ſcriptoribus excidiſſe: quandoquidē hæc ipſa ſpinoſitas eò ſe oſtentat modo ut ambigi nequeat Dei uoluntate hoc factū eſſe, quaſi in plana uia lapides ex propoſito coniecti fuerint, quò prudentius ac cautius quiſque gradiatur. Qua in re mihi in primis relatu dignum uidetur id quod diuus Chryſoſtomus ſcribit. Ratio inquit, obſcuritatis ſcripturarū multiplex quidem eſt: tamen duæ præcipuæ uidentur. Prima quidem, quia Deus in eccleſia ſua uoluit alios eſſe doctores, alios diſcipulos: ſi autem omnes omnia ſcirent, doctores neceſſarij non eſſent: & ideo rerum ordo confuſus eſſet: nam ad eos quidē quos doctores eſſe uoluit, ſic per Iſaiam dicit.

Chryſoſtomus.

Loquimini

Loquimini ſacerdotes in cordibus popu li. Ad eos autem quos uoluit diſcēdo pro‐ficere ſic dicit in cantico. Interroga patrē tuum, & dicet tibi: presbyteros tuos, & annunciabunt tibi. Equidem ſicut paterfa milias cellariū aut ueſtiariū ſuū nō habet cūctis expoſitum, ſed alios quidē habet in domo qui dāt, alios qui recipiūt: ſic & in domo dei: Deinde obſcurata eſt notitia ueritatis, ne nō tā utilis q̄ cōtēptibilis in‐ueniatur: cōtēptibilis enim eſt ſi ab illis in‐telligatur, à quibus nec amatur, nec cuſto‐ditur, nec inquiritur. Omnia autem Deus poſuit in ſudore ac labore: ut in omni re mercedē pręparet, ſicut ait Sapiens. Quo niā Deus afflictionē magnā dedit homi‐nibus ut diſtēdātur in ea. Hęc ex Chryſo‐ſtomo. Sic itaq; formādus nobis eſt ani mus, ut inſpiratā diuinitus ſcripturā uene‐remur, credamus, atque Deum qui in illa latet, ſemper adoremus: & ſi quid in ea ſit, quod mens noſtra non planè aſſequatur, uel cuius fortè primo occurſu ipſa offen‐

Sic Deuter. 32. Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi.

Eccleſiaſtes 3. Vidi afflictionē, quā dedit Deus filijs hominum, ut diſtendantur in ea.

datur

datur hoc uel cęcitati, uel indignitati noſtrę, quę lucis gratiam non meretur, ſtatim imputemus: & Chriſtum, qui clauem ſanę intelligentię habet, continuis ſupplicationibus fatigemus. Credamus, inquit Auguſtinus, & ſi non intelligamus, nec ſecreta capiamus, quoniã qui uniuerſam creaturam fecit & condidit, omnia in numero, pondere & mẽſura diſponit: ſed inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles uiæ eius. Tantùm collaudemus eũ, & non dicamus quid eſt hoc? aut quid eſt illud? Magni quidem, ut ait Maximus, periculi res eſt, ſi poſt prophetarum oracula, poſt Apoſtolorũ teſtimonia, poſt martyrum uulnera ueterem quaſi nouellam fidem diſcutere pręſumas: & poſt tã manifeſtos duces in errore permaneas: & poſt morientium ſudores otioſa diſputatione contendas. Fidele eſt, ut alter ait, teſtimonium quod cauſas non habet mentiendi, dum non ad temporale tendit lucrum, ſed pro ueritate morti ſeſe exponit.

Auguſtinus. *Sapiẽtiæ 11. Sed omnia in menſura, & numero & pondere diſpoſuiſti.* *Maximus.*

Ceterùm

Cęterùm quod ſecundo loco adieciſti, te de diuinis rebus cogitantem aliquando turbari & confundi ſolere. Audi, quęſo te, quid de hac re Adamantius Origenes ſcribat: Sancti, inquit, Apoſtoli fidē prędicātes de quibuſdam quidem quęcunque neceſſaria eſſe putauerunt omnibus credētibus, etiam his qui pigriores erga inquiſitionem diuinę ſcientię uidebantur manifeſtiſsimè tradiderunt rationem ſolius aſſertionis eorum relinquentes ab his inquirendam, qui ſpiritus dona excellentia & pręcipuè ſermonis ſapientię & ſciētię per ipſum ſanctum ſpiritum percipere merebantur. De alijs uerò dixerunt quidē quia ſunt, quomodo autem aut unde ſint ſiluerunt, profectò ut ſtudioſiores quique ex poſteris ſiue amatores ſapientię & ſcientię exercitium habere poſſent, in quo ingenij ſui fructum oſtendere ualerent, his uidelicet, qui dignos ſe & capaces ſapientiæ prępararēt: hęc Origenes. Proinde ex his claret oportere hominem dignum eſſe, &

Origenes.

capacem

capacem ſapientiæ, ſi altiora uelit cogitare. Deinde etiam à non neceſſariarum rerum indagine temperandum eſſe: quandoquidem ad ſobrietatis regulam ſapiendũ eſt: proinde filius Syrac ſcribit: Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi Deus illa cogita ſemper: & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Multa equidẽ tanta obſcuritate Deus uelauit, ut nulla humani ingenij perſpicacitate ualeant penetrari: quod ideo factum arbitror, ut non plus ſapere quàm oporteat diſceremus: ac mentis noſtræ imbecillitatem humiliter agnoſceremus: hocq; ipſo à temeraria diuinorum arcanorum diſquiſitione, uel ſacroſanctarum rerum prophana tractatione abſtinendum fore doceremur. Neque enim ſenſibus noſtris aditum ad ſe diuinitas patitur. Illa enim humani ſenſus capacitatẽ excedit, & intellectus ſuperat. Gloria namque Dei eſt celare uerbum ut Sapiens inquit. Atque ut inclytus martyr

Paul. ad Ro. 12. Dico enim per gratiam quæ data eſt mihi omnibus qui ſunt inter uos non plus ſapere quã oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatem:

Cyprianus ait. Quicquid audiri uel uideri, aut ſciri poteſt, maieſtati non conuenit: hebes eſt in hac cõſideratiõe acies omnis noſtrorũ ſenſuum: omnia quidem Deũ prędicant, nunciant, teſtantur: ſed non indicant, neque oſtendunt: præſens itaq; eccleſia cognitionem earum rerum aſſequitur, quæ ad iuſtitię cultum, ad uitæ ordinem, ad graduum aſcenſionem, ad conuenientiam morum, ad conuerſationis honeſtatem, & contemplationis gratiam pertinent: hæc aguntur & exercentur in prǽſenti tẽplo: & per hec Deum quærimus, nec tamen quæſitum ilico inuenimus, guſtamus, delibamus, & odoramus, & propè eſt: & cùm acceſſeris, longius abit: & quẽadmodũ repentina choruſcatio non tam illuminat quàm hebetat oculum, ita aliquando neſcio quo motu tangeris, & tangi te ſentis: eum tamen qui te tangit non intueris: anima noſtra ſponſo illi omnipotenti non complexu, ſed fide coniungitur, & ſpe concipit, donec Chriſtus in ea for-

& unicuiq; ſicut Deus diuiſit menſuram fidei.

Anima noſtra omnipotenti ſponſo fide coniungitur.

metur: & depoſito huius cadaueris pondere, eiuſdem ſint puritatis caro & ſpiritus: renouataq́ natura ſobolem immaculatam parturiat. In multis quidem per cõiecturarum & opinionum pelagus circũducti in multis ueritati hærentes, in multis magnitudine rerũ oppreſsi exclamamus cum Apoſtolo. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incompræhenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles uiæ illius. Quòd ſi animæ, quæ in hoc noſtro corpore principatur, nec originẽ ſcimus, nec quantitatem metiri nouimus: nec qualis ſit dignoſcere poſſumus, patiẽter ferre oportet, ſi tam uaſtæ molis operationem, tamq́ immenſæ uniuerſitatis fabricatorem non intelligamus, quũ in minimis operationum ſuarum particulis noſtram cogamur profiteri cęcitatem: harũ certè recõditarum rerũ cognitio in aliud tẽpus reſeruatur: ſic enim ait Hieremias: In nouiſsimis diebus intelligetis ea. Hoc itaq́ tantùm nobis perſuaſum eſſe debet

Beatus Paulus ad Romanos. 11.

Hieremiæ 23. In nouißimis diebus intelligetis cõſilium eius. & 30. In nouißimo dierum intelligetis ea.

Dei

Dei nos neq; effugere poſſe dominium, neque penetrare cōſilium. Dęmonū profecto inſidiæ ſunt, ut eos qui nobis conſtituti ſunt fines tranſgredi ſuadeāt, & ſic in præcipitium trudant: maioris certè cognitio & gloriæ ſpe allectum primum hominem ab his quibus tranquillè fruebatur bonis ſerpens ille deiecit. Mihi quidem haud inſulſa uidetur illius ſentētia qui ait. Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua, & nullus ei ſimilis in legislatoribus. Quis poterit ſcrutari uias eius? aut quis audet ei dicere: operatus es iniquitatem. Memēto quòd ignores opus eius, de quo cecinerūt uiri. Omnes homines uident eum: unuſquiſq; intuetur procul. Ecce Deus magnus uincens ſcientiam noſtram. Numerus annorū eius inęſtimabilis. Qui aufert ſtillas pluuię, & effundit imbres ad inſtar gurgitū, qui de nubibus fluunt, quæ prętexūt cuncta deſuper. Si uoluerit extēdere nubes quaſi tentorium ſuum: & fulgurare lumine ſuo deſuper, cardines quoq; ma- Iob. 36.

ris operiet. Per hęc enim indicat populos, & dat eſcam multis mortalibus. In manibus abſcōdit lucē: & præcipit ei ut rurſus adueniat. Annūciat de ea amico ſuo quod poſſeſsio eius ſit, & ad eam poſsit aſcendere. Super hoc expauit cor meū, & emotum eſt de loco ſuo. Tonabit Deus in uoce ſua mirabiliter, qui facit magna & inſcrutabilia. Nos certè inuoluimur tenebris: digne eū inuenire nō poſſumus. Magnus Deus fortitudine & iudicio, & iuſtitia, & enarrari non poteſt. Ideo timebūt eum uiri, & non audebunt contemplari omnes qui ſibi uidentur eſſe ſapiētes. Nō ergo euaneſcamus in cogitationibus, neque animo ad eá quę altius contecta ac recondita ſunt inueſtiganda currenti habenas laxemus: neque ſathanæ limpidam aquam turbare, & fidem noſtram debilitare cupienti conſentiamus, ſed noxijs ac peſtiferis illius ſuggeſtionibus in corda noſtra aſcendere uolentibus fores ſtatim occludamus, ſubdoliq́ꝫ hoſtis technas pro

Iob. 37.

Suggeſtionibus dæmonū in corda noſtra aſcēdere uolētibus

tinus repellamus. Et ſubodoratis inſidijs mox ueluti furore perciti & excandeſcentes ad arma conclamemus. Fugite ô pueri, latet anguis in herba. Ego certè quoties ſerpentem ipſum ſenſim appropinquantem & humi reptante cauda dolos nectētem agnoſco, protinus toruo illum aſpectu intuens dico. Vade retro ſathana: Hoc quod Deus tuetur tutū eſt. Deinde ad Chriſtum conuerſus prophetica hæc uerba magna cum fiducia uſurpo. In nomine tuo ſpernemus inſurgētes in nobis. Quoniam tu es qui extraxiſti me de uentre: ſpes mea ab uberibus matris meę, in te proiectus ſum ab utero. De uentre matris meę Deus meus es tu: ne diſceſſeris à me, ne tradas beſtijs animas confitentes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem. Tu domine ſeruabis nos, & cuſtodies nos à generatione hac in æternum. Tum etiam mecum ipſe mente reuoluere ſoleo quàm magnum, quàm illuſtre, & quàm præclarum illud fuerit ſpe-

fores occludamus.

Vergilius Egloga.3. Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Marci.8.

Pſalm.43.

Pſalm.21.

Pſalm.73.

Pſalm.11.

ctaculum, quũ à mortuis reſurgens Chriſtus erecto uictorię ſigno inferos ſpoliauit, atque hoſce noſtros hoſtes ſua uirtute in fugã uertit. Itaqȝ prę ſtãtiſsimũ illũ ductorem ac ſaluatorẽ noſtrũ manu demõſtrãs magna uoce inqo. Huic huic ego milito: huic ſeruio, huic deſumpta cruce me adiũgo. Ecce Deus ſaluator meus, fiducialiter agam, & non timebo. Deus noſter Deus ſaluos faciendi, & domini domini exitus mortis. Quid plura? certè ſub tali ac tanto duce militantibus eiuſmodi hoſtes metuendi non ſunt. Qua in re ualde memorabile eſt quod de Ambroſio clariſsimo Mediolanẽſis eccleſię præſule fideli proditum eſt teſtimonio: hic enim dum animam eſſet exhalaturus, dixiſſe fertur, Mori non timeo, quia bonum Dominum habemus. Quæ certè uerba pluſquã aureis literis Chriſtiano cuiqȝ pectori perpetuo ſunt inſculpenda.

Pſalmus 67.

Memorabile dictũ beati Ambroſij.

ALMARICVS. Ita tuo iſto

claſsico

claſsico animatus ſum, ut ſi uel tota ipſa in ferorū acies aduerſum me infeſtis ſignis prodeat in campū, ſolo ſeruatoris noſtri ſigno armatus in medias turmas impetū facere nō addubitem. Supereſt ut poſtremum illum mentis humanæ ſcrupulum eleuemus, qui ob ancipitē futuri iudicij caſum mortales omnes ualde ſolicitos mœſtosq; & anxios reddit. Siquidem mors ipſa ex hac cui iam aſſueuimus regione & patria nos educit: illa uerò ad quam proficiſcimur, qualis ſit prorſus ignoramus. Atqui naturale eſt ignota horrere. Quis autem incertum futuri iudicij euentū non expaueſcat? Th. Si nos harum in quibus uerſati ſumus rerum conditionem probè nouerimus, mirum certè eſt quòd nō meliora ſitiamus. Quid enim hac uita & peregrinatiōe calamitoſius? quid hoc exilio miſerabilius? quid hoc ſeculo tædioſius? Deniq; quid uaſto hoc pelago periculoſius? utinā hac in re tā adeo cæci non eſſemus, & rem uti eſt perſpiceremus: profe-

Ignota horrere natura le eſt, uolun tas enim nō fertur in incognitum.

Eccleſiaſtes 2. Moritur do ctus ſimiliter ut indoctus: et iccirco tæduit me uitæ meæ.

ctò mũdana terrenaq́ꝫ omnia ualde paruipenderemus, & ab illis diſiungi, uel illa deſerere nõ admodum extimeſceremus. Atqui quòd ad eorum, in quæ migraturi ſumus, locorum cognitionem attinet: ſi Chriſtiani ſumus, ſi promiſsis credimus, ſi non pendulam fidem habemus, cęlum ipſum tot luminibus, tot ſtellis, tot ſyderibus choruſcans ſpectemus. An non multo prꝰſtantius eſt illic manere, quàm terram incolere: & in perpetua gloria degere, quàm inter haſce miſerias quotidie ingemiſcere, ſudare, fatigari, angi, contabeſcere? Illa quidem, ad quę tendimus, quãta & qualia ſint exactè ſcire nõ poſſumus: quandoquidem hęc ipſa humanam excedunt cognitionem. Necq́ꝫ enim oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quę prꝰparauit Deus diligentibus ſe. Cęterum, Apoſtolo indicante, ſcimus quòd terrena hac habitatione diſſoluta, habituri ſumus domum nõ manu factam, ſed ęternam in cęlis. Diuina quoq́ꝫ reuela-

Baruch. 3. O Iſraël quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeßionis eius. Magnus eſt, & non habet finem, excelſus & immenſus.

reuelatiõe nouimus, quòd Exultabũt ſan *Pſalmo 149.*
cti in gloria, lętabũtur in cubilibus ſuis. Et
iam nõ erit amplius neq; luctus, neq; cla- *Apocalyp. 21.*
mor, ſed nec ullus dolor: quoniã priora trã
ſierunt. Prophetico quoq; ſermoni credi- *Sapientiæ 3. Fulgebũt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.*
mus, teſtãti quòd iuſti tãquam ſydera ful
gẽtiſsima ĩ cęlos rutilabũt: Et hoc inſuper
certiſsima fide cõpertũ habemus, quòd fi-
deles homĩes per Chriſtũ, (ut ipſe Petrus
ſcribit) diuinę conſortes naturę efficiẽtur.
Eodẽq; teſte ac ſpũ ſancto pronũciãte, ſci- *2. Petri 1. Vt per hoc efficiamini diuinæ cõſortes naturæ, fugiẽtes eius quæ in mundo eſt concupiſcentiæ corruptionem.*
mus quòd credẽtes exultabimus lętitia in
enarrabili & glorificata, repòrtantes prę-
miũ fidei noſtrę ſalutẽ animarũ noſtrarũ:
de qua ſalute exquiſierũnt & ſcrutati ſunt
prophetę, qui de futura ĩ nobis gloria pro
phetauerunt, ſcrutantes in quod uel quale
tẽpus ſignificaret in eis ſpũs Chriſti prę-
nũciãs eas quę in Chriſto ſunt paſsiões & *1. Petri 1.*
poſteriores glorias: & ꝓphetæ quidẽ ipſi
ea nobis ꝓtulerũt ac miniſtrarũt: Apoſto
li uerò Dei euãgeliſauerũt ſpũ ſãcto miſ
ſo de cęlo, in quẽ angeli deſiderant proſpi

cere. Quamobrem ingenti ſpe erectus,
Pſalmus 26. Propheta & rex ille clariſsimus Dauid
Credo, inquit, uidere bona domini in ter
ra uiuentium. Profectò ut egregius ac di-
uinus quidam uerbi Dei prædicator ait.
Si cõſiderauerimus quæ & quanta nobis
promittuntur in cælis, uileſcent animo o-
mnia quę habentur in terris: terrena nan-
que ſubſtantia ſupernę felicitati compara
Vita terrena cõparata æterne uitæ dicenda potius eſt mors quàm uita. ta pondus eſt, non ſubſidium: terrena uita
æternæ uitæ comparata mors eſt potius
dicenda, quàm uita. Ipſe enim quotidia-
nus defectus corruptionis quid eſt aliud,
quàm quædam prolixitas mortis? quæ
Attendenda ſunt hæc de præmio beatorum. autem lingua dicere, uel quis intellectus
capere ſufficit illa ſupernæ ciuitatis quan-
ta ſunt gaudia, angelorum choris inter-
eſſe, cum beatiſsimis ſpiritibus gloriæ
conditoris aſsiſtere, præſentem Dei uul-
tum cernere, incircunſcriptum lumen ui-
dere, nullo mortis metu affici, incorru-
ptionis perpetuæ munere lætari? Sed ad
hæc audita inardeſcit animus, iamque illic

cupit

cupit aſsiſtere, ubi ſe ſperat ſine fine gaudere. Quàm ſcitè apud Maronem. Per uarios caſus, per tot diſcrimina rerũ Tendimus in Latium, ſedes ubi fata quietas Oſtendunt. A. Quantum exiſtimo nemo niſi magno ſuo malo, grauiſsimaq́ animæ ſuæ iactura de his ambigere, aut hæc in dubiũ reuocare poteſt. Fidere etenim medico debet quiſquis curari, & ſoſpitatem conſequi deſiderat; ſed tamẽ mirum uideri nõ debet, ſi humana mens nõnihil ex diuinis illis ac cęleſtibus rebus degustare appetat: cùm Moſes uir ille rectiſsimus ipſi Deo dicere non erubuerit: Oſtende mihi gloriam tuam. Cui penè conſentaneum eſt quod Apoſtolus Philippus à Chriſto poſtulaſſe legitur, inquiens. Domine oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Quibus ex rebus apertè dignoſcitur illos dum adhuc in hac regione uerſarentur, delibationem aliquam cęleſtis illius ambroſiæ appetijſſe, & quaſi quãdam ſecuritatis & certitudinis arram

Vergilius Aeneidos 1.

Soſpitatẽ cõſequi deſyderans medico fidere debet.

Exodi. 33.

Ioannis 14.

requiſijſſe

requiſiſſe. Th. Prępoſtera eſt tua hęc exi-
ſtimatio: ſiquidem illi non ideo ea quæ
prædicta ſunt expetierunt, quòd hinc ipſi
ſecuritatem & certitudinem uellent aucu-
pari; neq; enim illi hæſitabant, aut fluctuā
ter diuinis ſermonibus credebant, ſed im-
mēſam rerum claritatem magnitudinēq;
ac præſtantiam uiuaciore animo recogi-
tantes, tanto accenſi erant ardore, ut nihil
ueriti, deſideriorū & affectuum ſuorum
cōceptus proferre atq; exprimere cogerē-
tur. A. Sint hæc ut aſſeris: ſupereſt tamē
ipſa iudicij incertitudo: neq; enim ſi clariſ-
ſima atque feliciſsima eſt ſuperna illa, quā
Dei gloria illuſtrat, patria, ob id nobis
parta eſt ad illam perueniendi ſecuritas.
Th. Quid tu tibi territamenta fingis ac
proponis? degeneres trepidāt animi, peio
raq; uerſant. Audi quid Chriſtus Simoni
Petro dixerit. Modicæ fidei quare dubi-
taſti? Quonam quæſo te, pacto aſſeque-
Matthæi 14. mur quod uult Paulus, ſcilicet ut ſemper
gaudentes ſimus, ſi huius incertitudinis

prætextu

prætextu in continua animi anxietate uerſemur, uel quaſi ſuſpēſa mēte ſemper trepidemus. A. Nonne ſacro proditum eſt oraculo, quòd ſapiēs in omnibus metuit? Th. Profectò, ſed hoc ita accipiendum, ut exiſtimemus ſapiētem quidem omnibus in rebus, ne Dei offenſam contrahat, metuere: nō autem quòd ipſe omnia timeat, & nulla in re ſibi ipſi conſtet. Certè preter diuinā, uti iam ſæpe diximus, offenſam, nihil eſt quòd Chriſtianæ militiæ aſcriptus magnopere uereri debeat. Almaricus. Ego iamiam hoc ſatis perſuaſum habeo: uerùm ex ipſa diuinarum offenſarum obligatione metuendi naſcitur occaſio: ſiquidem ubi conſcientia remordet iudicialem cenſurām, neceſſe eſt formidare. Th. Vera predicas, ſed tamē ſapientis propriū eſſe arbitror præcauere ne offendat, potiuſquā trepidare poſt offenſam: & hanc quiſquis ſectatus fuerit uiuendi regulā, magna haud dubiè cum fiducia uiuet ac morietur. Equidem tametſi in ipſo

Beatus Paulus ad Philippenſes 4. Gaudete in domino ſemper: iterum dico gaudete.

Eccleſiaſtici 18. Homo ſapiēs in omnibus metuit.

Sapiētis proprium.

Salutaris uiuēdi regula.

uita

uitæ curſu Chriſtiani cuiusq; hominis ingens debeat eſſe fiducia: hanc tamẽ longè maiorẽ eſſe ac robuſtius aſſurgere decet, ubi expleta peregrinatiõe è propinquo portus conſpicitur. A. Sed unde, quæſo, tãta nobis parabitur fiducia? T. Ab ipſa profectò Dei benignitate, clementia & miſericordia. A. Bonus eſt ſermo: ſed interim quę certitudo quòd miſericordię potiuſquam ſeueritatis dictamine iudiciũ proferatur? Th. Audi Cepham illũ Apoſtolici collegij uerticem. Satagite, inquit, uocationem & electionem ueſtram certã facere per bona opera. A. Quàm parum eſt hac in re pręſidij. Th. Num tibi Petrus uidetur leuis author, ut illi fides adhiberi non debeat? A. Quãtę fidei & authoritatis ſit Simõ ipſe probè ſcio: neq; de dictorum ueritate controuerſiam moueo: ſed idcirco in bonis operibus nõ multum pręſidij eſſe cenſeo, quòd hęc uia laborioſior eſſe uidetur: ac pauciſsimi ſunt qui hoc tramite conſcendãt in cęlum: nãq;

Iacob. 2. Superexaltat autem miſericordia iudicium.

2. Petri. 1. Quapropter fratres magis ſatagite, ut per bona opera certam ueſtrã uocationem et electionẽ faciatis.

omnes, inquit Propheta, declinauerunt, ſi *Pſalmus 13.*
mul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat
bonum: non eſt uſq; ad unum. Prętere- *Pſalmus 115.*
ea omnis homo mendax: &, ut Iacobus *Iacobi 3.*
ſcribit, in multis offendimus omnes. Et, *In multis enim, offendimus omnes*
Eſaia teſte, omnes iuſtitię noſtrę tan-
quam pannus menſtruatę in conſpectu *Eſaiæ 64.*
Dei. Ad hæc etiam egregium ueritatis tubicinem Paulum audio ſępius admonentem atque ingeminantem, ne tam imprudentes ſimus, ut in noſtris operibus fiduciam reponamus. Quibus ex rebus fit, ut uia hæc mihi minimè tutior eſſe uideatur. Mitto quòd cùm ſacræ
ſcripturæ teſtimonio ſepties in die cadat *Prouer. 24.*
iuſtus: & nos paſsim delictis implicemur, omnia pene opera noſtra quæ bona eſſe putantur, aut mortua ſunt, aut ſuperuenientibus offenſis caduca efficiuntur. Th. Nō leuibus ad lapidem hunc mouendum uteris machinamentis. Quocirca rei huius ueritas altiore indagine nobis eruēda eſt. Planè tametſi fiducia nuſquam ita in ope-

ribus

ribus ſit reponenda, quòd hæc ſpei noſtræ anchora eſſe cenſeatur: non tamen eouſq; illa ſpernenda ſunt, ut ijs uacui eſſe debeamus: quid enim infructuoſi palmites in uite faciunt? Certè Domini ſententia eſt, ut præſcindantur foraſq; mittantur: Et Ioãnes præcurſor ait. Omnis arbor quæ nõ facit fructum excidetur & in ignem conijcietur. Tum etiam Chriſti ipſius uox eſt, Si uis ad uitam ingredi, ſerua mandata. Item, operamini dum lucem habetis. Certè non pedibus ſed moribus boniſq; actibus in cælum proficiſcendum eſt: & hæc ipſa quidem opera fidei ſociata eſſe oportet: quia omne quod non ex fide eſt, peccatum eſt. Porrò ad operum ipſorum cõdimentum & illud pertinet, ut mentibus noſtris perpetuò infixum ſit, nos non poſſe aliquid cogitare ex nobis tanquam ex nobis. Hoc enim Apoſtolo prædicante notiſſimum eſt. Proinde omniũ bonorum operum gloria non nobis, ſed Deo ipſi tribuenda eſt, à quo, ut ipſe Paulus

Matthæi 3.

Ioannis 15.

Matthæi 19.

Io. 12. Ambulate dũ lucẽ habetis.

Iacobi. 2. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides cõſummata eſt

Ad Philippenſes 2.

ait,

ait, & uelle & pro bona uoluntate perfice re accepimus. Cæterùm quoniã quicquid mortales operentur ac faciant, hoc nunquam pro cæleſtis illius Regis dignitate ſatis excultum, perfectum ac conſummatũ eſſe poteſt: iccirco diuinæ benignitatis & gratiæ ſupplemento opus eſt, ut illa accepto ferantur, alioqui per ſe minimè congrua, quæ tantæ celſitudini offerãtur. Rebus igitur omnibus probè intellectis, quid eſt quòd ipſi nobis præter culpã & peccatum adſcribere uel arrogare debeamus? Certè mala noſtra mala ſunt: bona uerò nõ bona, ſi remota Dei gratia & clementia iudicẽtur. Rectè igitur ille qui aiebat, Si impius fuero uæ mihi eſt: & ſi iuſtus, nõ leuabo caput. Sanè ſi quid probè agimus, ex Deo habemus effectum boni operis, & initium bonę uoluntatis: ideoq́ bona opera quæ facimus, Deo uerius quàm nobis aſcribere debemus, ſi meritoria illa eſſe deſideramus. Et ꝑfectò Deus ipſę ſua in nobis dona præmiat atq; coro

Hæc ſummè ſunt attendē da.

Iob 10.

Bona opera quæ facimus Deo uerius quàm nobis aſcribere debemus.

nat. Sic igitur futuri iudicij certitudinē bonis operibus haud dubie conſtat fore aucupandam: ea quidem ſemper obſeruata regula, ut meritis noſtris nihil debitū eſſe fateamur, ſed in Deū omnia referamus. Quocirca Paulus monet, ut nuſquam ſimus fidentes in nobis, ſed in Deo, qui omnia ſolet boni conſulere, & conatus noſtros, tametſi per ſe nihil mereantur, abundantius præmiare iuſtitiamq́ noſtram, (quæ certè quaſi pannus menſtruatę uilis eſt) acceptam habere. Nec uerò quēquā ob id ceſſatorē eſſe oportet, quod quàm plurima bene ſuſcepta opera noſtrorum Theologorū ſententia mortua, quædam etiam mortificata eſſe dicantur. Nulla ſiquidem tam mortua, aut, ut illorum uerbis utar, mortificata ſunt, ut non aliquem ſemper fructum afferant: neq́ adeò lęuis quiſquam ſudor eſt, qui non uberrima demum retributione penſetur. Prætereà Chriſtiano cuiq́ homini familiare eſſe debet, quod ubi ipſe nonnihil boni operis fa

Omnia in Deum referenda.

2. ad Cor. 1.

Iſaiæ 64.

Nullum bonum irremuneratum.

ſcere deſtinat, contrita prius ſi quid remor det mente, & relata in Chriſtum actione id aggrediatur: quà profectò obſeruatio-ne aſſequetur, ut ad optati fructus rationē & mēſuram omnia cumulatiſsimè reſpō-deant. Proinde tanta nobis propoſita be-nemerendi occaſione, nunquam deſides, nunquam ocioſi, nūquam tepidi, nunquā per ignauiam muſsitantes eſſe debemus: ſed ne dedecoroſo exitu hinc tanquam ina nia uaſa uacui abeamus, ingentem quoti-die bonorum operum aceruum congere-re, Propheticæ illius ſententiæ memores, quæ ait, Beati mortui qui in domino mo-riuntur. Ammodò enim iam dicit ſpiri-tus, ut requieſcant à laboribus ſuis: opera enim illorū ſequuntur illos. A. Satis abū dè, ſatisq́ luculenter de auſpicādà à bonis operibus iudicij certitudine diſſertum ar-bitror: cæterū nulla adhuc quies uel trā-quillitas animo meo parta eſt: quādoqui-dem ut ingenuè meam ipſius & ignomi-niam, & paupertatem fatear, ego, mi

Pſalmus. 36. Reuela domino uiam tuā, & ſpera in eo, & ipſe faciet.

Apocal. 14.

Thautane, parum admodũ hactenus de ijs rebus, deq́ parando mihi in cęlis habitaculo prouidi, uel cogitaui: necq́ ut bonis operibus locupletarer in animum induxi: quamobrem ſi quid fortè nunc mihi humanitus accideret, omni prorſus ſpe ſalutis, atque etiam diuinæ miſericordiæ fiducia uiderer deſtitutus. Th. Certè non facilè inueniuntur in aduerſitate pręſidia, quę prius non fuerint in pace quæſita. Vnde apud Hebręũ Philoſophum. Ante obitum tuũ operare iuſtitiam: quoniam nõ eſt apud inferos inuenire cibum: omne opus electum iuſtificabitur: & qui operatur illud honorabitur in illo. Profectò bonis operibus locupletes homines cæleſtis aula deſiderat. A. Quid igitur ſpei ſupereſt, ubi non modò hoc ipſo diuitiarũ genere inops & egenus eſt homo, uerũetiã innumeris per totam uitam flagitijs ſordidatus & cõſpurcatus reperitur? Et cum ueritatis oraculo proditum ſit, quòd uix iuſtus ſaluabitur, quonam pacto hi qui in

Eccleſiaſtici 14.

Operibus bonis locupletes cæleſtis aula deſiderat.

malis

malis conſenuerunt ſuam tuebuntur cau- ſam? uel qua ratione illi ſperare poterunt iudicantis ſeueritatem ſe euaſuros, atq; mi ſericordiam cõſequuturos, qui nunquam non perditiſſimè uixerunt? Preterea quẽ- admodum Chriſti uerbis inſtruimur, ſi ij qui omnia quę pręcepta ſunt adimple- uerunt, nihilominus ſe ſeruos inutiles eſſe dicere ac fateri debent: quid illis faciundũ, qui non ſolum Dei mandatis obaudien- tes non fuerunt, ſed & Deum ipſum pu- dendis actibus uehementer offendere at- que exaſperare non erubuerunt? Th. Ho rum certè hominum negocium niſi palpi tantibus pręcordijs agi non poterit: ſed ta men in hac quoq; cauſę iniquitate eſt ali- quid quod bene ſperare, aut certè animũ prorſus non deſpondere, neque fiduciam omnẽ abijcere ſuadeat. A. Vnde igitur in tam deſperato, tamq;, uti uidetur, pro- fligato negocio ulla prodibit bene ſperã di occaſio. Th. Ex ſe quidem prorſus nul la: ex miſerãtis uerò Dei bonitate, & iam

1. Petri 4. Et ſi iuſtus quidem uix ſaluabitur, impius & peccator ubi parebunt?

Lucæ 17. Sic & uos cùm feceritis omnia quæ præcepta ſunt uobis, dicite: ſerui inutiles ſumus: quod debuimus facere, fecimus.

Ad Rom. 9. Nõ uolẽtis, neq; currentis, ſed miſerẽtis eſt Dei.

Memorabilis ſententia beati Ambroſij. pridem contracta nobiſcum per Chriſtũ ſeruatorem cõſanguinitate permulta. Tibi ne iam mente excidit Ambroſianum illud dictum bonũ dominum habemus? *Ioelis 2. Scindite corda ueſtra, & nõ ueſtimẽta ueſtra, & cõuertimini ad dominum Deũ ueſtrũ: quia benignus & miſericors eſt.* O mi Almarice, Scindantur corda noſtra, non ueſtimẽta. Bonum bonum bonum dominum habemus. Lętemur, gaudeamus, plaudamus, exultemus, iubilemus, quãdoquidem optimum habemus dominum. Et huic quidem de noſtra ſalute ſupra quàm quiſquam crediderit ſolicitum. Tanta illi in humanũ genus, quod ſibi in peculiares delicias formaſſe creditur, dilectio & charitas: tãta illi gregis ſui à graſſantium luporum incurſibus ſeruãdi cura, atque perditas propè animas ab ipſis penè Cerberi faucibus eruẽdas cupido. Inſuper & tam innatum exercendę clemẽtiæ & miſericordiæ deſideriũ. Ecquis, quæſo, unquam euaderet, niſi nos Dei clementia reparare mallet quàm perdere? *Pſalmo 129.* Aut ſi iniquitates noſtras ille obſeruare uellet, quis ſuſtinere ualeret? Quis enim

gloria-

gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mũ dum ſe eſſe à peccato: quũ ne infans quidem unius diei ſuper terram ab illo ſit immunis? Certè ſi dixerimus quia peccatum non habemus, noſmet ipſi decipimus. A. Haud ſcio Thautane an ob hanc ipſam cauſam multũ ſibi homines debeant polliceri, aut de impetranda erratorum uenia magnam fiduciam cõcipere. Th. Habet proculdubió hęc res ſuum modum, & ſanę intelligentiæ auribus non barbaro uel imperito iudicio excipienda eſt. Enimuero eorum qui ſpe obtinendæ ueniæ in ſordibus & peccatis uitam egerint non admodum tutam exiſtimo profectionem, cum ſcriptura pronunciet maledictus qui peccat in ſpe. Inexhauſta quidem ſemper eſt Dei clemẽtia, ſemperq́ ad ignoſcẽdũ parata: uerùm frequentius uſu uenit, ut ij qui obſtinata proteruia ad cor redire, Deumq́ bonis aliquibus actibus promereri, uel ſibi cõciliare neglexerũt, aut quaſi de induſtria ab eo receſſerunt, ſpeq́ futu-

1. Ioan. 1. Si dixerimus quoniã peccatum nõ habemus, ipſi nos ſeducimus, & ueritas in nobis nõn eſt.

ræ in mortis articulo pœnitentiæ grauius indies peccata adaugere non erubuerunt, ſua tandem expectatione fruſtrentur. Almaricus. Quid cauſę eſt, ut ſerotina pœnitentia non recipiatur? Thautanus. Non hæc mihi ſententia eſt, quòd dicam aliquam ob id uanam aut inutilem eſſe pœnitentiam, quòd illa ſerotina ſit: hoc enim aſſerere ſtultum ac temerarium uideretur & eſſet. Atqui hoc unum conſtantius dixerim, eos qui ad pœnitentiam uenire tardarint, per ſe quidem indignos eſſe qui audiantur uel recipiantur. Cęterum ſpem eſſe, ut extenſo diuinę miſericordię pallio illi, ſi modò uera illorum ſit pœnitentia, exaudiantur benigneq́; ſuſcipiantur: diuinus etenim ſpiritus eſt qui per Prophetam loquitur inquiens. Quacunque hora peccator ingemuerit non recordabor iniquitatum illius. Almaricus. Quid ergo hac in re periculi, aut quanam fit ratione, ut procraſtinantes, ſua, uti dixiſti, plerumque expectatione fruſtrentur? Thau-

Ezechielis 18.

tanus

tanus. Hoc non ob reiectam illorum pœnitentiam contingere cenſendum eſt: ſed ob id potius, quòd differendo & hunc in modum procraſtinando ſæpe repentino mortis caſu ipſi intercipiuntur, uel iuſtitia exigente merita cæcitate, atque propriæ ſalutis obliuione plectuntur. Itaque ſubtracto ab eis diuinæ gratiæ lumine, quo ipſi ſe indignos reddiderunt ſalutis oſtium inuenire non poſſunt: quinetiam ſæpe fit, ut dum medellam quærere uidentur: non tam doleant quòd peccarint, quàm quòd morte illos intercipiente ultèrius ipſi peccare, magisq́ ac magis inſordeſcere non poſsint. Ex quo planè intelligitur quod ipſi peccata non deſerunt, ſed uerius à peccatis deſerũtur: ſic itaq́ cõſtat tarditatẽ ac cunctationẽ exquirendæ ſalutis, uocantisq́ & acerſentis Dei neglectũ magni periculi rẽ eſſe. Verũtamẽ nũquã deſpõdẽdus eſt animus, neq́ de diuina in nos benignitate ullo unquã tẽpore deſperãdũ. Prima nãque ſalus, ut Auguſtinus *Auguſtinus.*

inquit, eſt tēpeſtiuè declinare peccatū: Secūda nō deſperare de uenia. A. Sed qua queſo fiducia morte propinqua oculos in cęlum attollere, uel importunis Deū preci bus fatigare audeat is, qui tot annos illius maieſtatem ac iuſtitiam conuincitur neglexiſſe, ac pro nihilo duxiſſe? Aut quo pacto iudicij ſeueritatem euadere ſe poſſe confidet ille, quem innumera delicta redarguunt & accuſant, nulla uerò aut paucíſsima admodùm benefacta commendant? Th. Huic ego non tam de reddenda ratione quàm de ſeuerioris cenſuræ declinando iudicio cogitandum fore exiſtimo. A. putas'ne quicquam hac in re pręſidij poſſe excogitari? Th. Neſcio quid ſalutaris conſilij mihi reſonare uidentur illa Pauli ad Corinthios ſcribentis uerba. *1. ad Cor. 11.* Quod ſi, inquit, noſmetipſos dijudicaremus, non utique iudicaremur. Quibus congruit quod in eccleſiaſticarum ſententiarum floſculis legitur. Ante iudicium interroga teipſum, & in conſpectu Dei in-

uenies propiciationem. Ipſe quoque prę- *Eccleſiaſtici 18.*
dilectus Christi Apoſtolus ſic ſcribit. Si
confiteamur, inquit, peccata noſtra; fidelis *1. Ioannis 1.*
eſt, & iuſtus dominus, ut remittat nobis
peccata noſtra, & emundet nos ab omni
iniquitate. Ad quod etiam Iob ille Deo *Iob 13.*
acceptiſsimus ueruntamen, ait, uias meas
in conſpectu eius arguam: & ipſe erit ſal-
uator meus. Profectò apud hunc iudicem
qui ſe accuſat excuſatus cēſetur. Audi quid
ſuper hac re Aurelius dicat, Non uis, in-
quit, ut Deus damnet quod in te eſt, hoc *Auguſtinus.*
tu damna: uis ut ille ignoſcat, agnoſce tu,
& dicito. Quoniam iniquitatem meam
ego cognoſco. Et alter quidam pius pa-
ter qui ante Deum ſe proſternit, erigi- *Pſalmo 50.*
tur: qui ſe erigit, proſternitur: proinde cō-
ſtituas teipſum ante faciem Dei iudican- *Animaduer-*
tis: aſsit accuſatrix cogitatio, teſtis conſciē- *tendum di-*
tia, carnifex timor, uerſetur ante oculos for- *ctum.*
midoloſum futuri iudicij ſpectaculum: er-
go in ſumma iudicet ſe homo, ne iudi-
cetur à domino. Nec prætereūda quoque

hoc

Cyprianus. hoc loco Cypriani ſententia: Dei, inquit, clementia nec in ultimis pœnitentes exclu dit, nec ulla hora ſera eſt, quoties compun ctio diſtricta occurrit. Nec eos qui uitæ ſuæ quocunq; articulo temporis ueri ſunt iudices iterum iudicari: quia cùm iudicis & tortoris uices non parcens peccator aſſumit ſemetipſum perſequens, dum conſeſsionem confuſione honorat, holocauſti huius incenſio in conſpectu Dei ueniam impètrat. Neq; enim bis in idipſum iudicat Deus ſed impœnitẽtes ipſe iudicat, & dãnat. Pœnitentes uerò, quia à ſeipſis ſuſcipit, iudicatos abſoluit. Neq; illi iudicio quod humanæ pœnitentiæ ſeueritas contra ſe protulit, aliquid iuſtitia cæleſtis apponit: iudicati ſunt Aegyptij cùm in redeuntibus ſuper ſe fluctibus inuoluerentur: iudicati ſodomitæ, cùm ſubuerſis eorum urbibus ſulphureis flammis cremarentur: ſed ſi in eiſdem ſubuerſionibus ipſi gemerent pœnitentes, temporali ſupplicio nequaquam æterna pœna ſuccederet: ſed

Nahum 1. Non conſurget duplex tribulatio.

Exodi 14. Reuerſæq; ſunt aquæ, & operuerunt currus & equites cunƈti exercitus Pharaonis.

Geneſis 19. Igitur dominus pluit ſuper Sodomã & Gomorrhã ſulphur & ignem.

ſed eſſet eis pro remedio ſuppliciũ, & pro abſolutione tormentum: nec cõtritos corde æternum aggrauaret iudicium. Hæc Cyprianus. Rectè igitur Seneca. Ille, inquit, quem peccaſſe pœnitet penè eſt innocens: plane nulla impunita remanent peccata, quia aut homine pœnitẽte, aut Deo iudicante plectuntur: itaq; pœnitendo ſuũ quiſq; intelligitur punire peccatũ. Atqui quemadmodum ſalutaris eruditionis magiſtri teſtãtur, amarulenta ipſa cordis cõtritio ſpiritale quoddam martyrium eſt. Audiamus ad hęc illius qui ſtulta peruicacia à patre receſſerat diuq; perditiſsimè uixerat de ſeipſo iudiciũ. Scio, inquit, quid faciam: reuertar ad patrem meum, & dicam illi. Pater peccaui in cęlum & coram te: iam non ſum dignus uocari filius tuus: fac me ſicut unum de mercenarijs tuis. Qua equidem de ſe cẽſura ille aſſequutus eſt, ut magna cum exultatiõe à patre ſuſciperetur. Magnum quoque & efficax uideri potuiſſet illius de ſe iudicium, qui dixiſſe

Seneca.

Lucæ 15.

Geneſis 4. xiſſe legitur, Maior eſt iniquitas mea, quàm ut ueniã merear: ſi hæc dicenti ſpes ac fiducia nõ defuiſſet. Quantò ſanè melius Euangelicus ille publicanus, qui ſuã ipſius culpam agnoſcens, & ſemet prudẽter iudicans, oculos ſurſum attollere non audebat, ſed tũſo pugnis pectore aiebat. Deus propicius eſto mihi peccatori: quo

Lucæ 18. facto, diuinam promeruit gratiam, atque in domum ſuam iuſtificatus rediјt. Igitur

Prouerb. 18. ex Sapientis ſententia iuſtus prior eſt ſui ipſius accuſator. Noſtra quidem memoria cum uir quidam multis rebus in uita præclarè geſtis grauiter ægrotare cœpiſſet, deſperata incolumitate accitus eſt ad

Attende dignã ſcriptu & memoratu narrationem. eum ſacerdos, cui de more peccata confiteretur. Atqui ut primùm ſacerdos ipſe locum applicuit, ſalutato ægroto cœpit illuſtria illius geſta magna cum laude commemorare & ad aſtra tollere, exiſtimans infirmum ipſum ea laudum ſuarum prædicatione magnam conſolationem ſuſcepturũ, mortemq́; propterea æquiore ani-

mo laturum. At ubi hęc ille audiuit, uehe-menter indignatus, toruiſq; parochum ipſum intuens luminibus tanquam noxiũ aſſentatorẽ abire, locoq; excedere iuſsit. Ac ſubinde alium accerſiri mãdauit: quo cenſore non de benefactorũ à ſe, ſed quod ad obtinendam ueniam longè conducibilius exiſtimabat de erratorum & offenſarum recitatiõe ageretur. Valde profectò memorabilis hac in re Aurelij Auguſtini ſententia eſt, dum ait. Nemo fidelium, quamuis multum profecerit, dicat: ſufficit mihi: qui enim hoc dixerit, non pertinget ad ſcopum, ſed in uia hęrebit. Vę uę hominum uitæ, ſi remota Dei miſericordia iudicetur ac diſcutiatur. A. Hoc mirificũ ac perquam ſalutare mihi uidetur ad declinãdam diuini iudicij ſeueritatem conſilium. Cæterùm ſemper admodũ ſuſpecta eſt humanę conditionis infirmitas ſuapte natura ad lapſum pronior. Tum ipſa etiã decretorij temporis incertitudo periculũ auget, metũq; concitat: ne fortè cùm opus

Auguſtinus

Humanæ cõditionis infirmitas ſuapte natura ad lapſum pronior.

fuerit

fuerit iudicij de ſe, ut decet, faciundi aliaq́ que in hanc rem neceſſaria ſunt, exequendi facultate homo deficiatur ob idq́ pereat, & ab æternæ felicitatis contubernio proſcribatur. Proinde congerenda undiquaq́ ſunt remedia: & quicquid uſquam præſidij excogitari poteſt, laxato ſtylo in medium proferendum. Th. Ego lubens quę ſentio in pręſentia explicabo, tu per te reliqua, ſi quę ſint, ſolicita indagatiōe perſequeris. Equidem illud in primis uidetur obſeruandum, ut quoad quiſq; poterit, dum adhuc in medio nauigat pelago portum in quem deferri cupit è longinquo proſpiciat, nec temerè, ſed ex deſtinato temonē dirigat, remigetq́ ac uelificet. Enimuero qui nulla adhibita cura omni uento circunfertur; neceſſe eſt naufragiū faciat, atq; in medijs fluctibus ſubmergatur. Sed & hoc apprimè neceſſarium eſt, ut quiſque ubi ſit & in quo uerſetur periculo ſępe recogitet, ſibiq; horrendi naufragij caſum ante oculos ſtatuat.

In quo quiſque periculo ſit ſępe recogitet, horrendiq; naufragij caſum ſibi ante oculos ſtatuat.

Quod

Quòd ſi fortè quis uoluptatum illecebris adeo irretitum ſe ſentiat,ut emergere, uel facilè ſe extricare nequeat, hic quoad poterit frequentius animæ ſuæ ulcera diſpiciat,pectusq́ ſuum acriter arietet,pulſetq́: & uerecundos in cęlum tollens oculos ingemiſcat, imoq́ ex pectore ſuſpiria trahat,& ad hæc animam ſuam hiſce uerbis alloquatur. In quo lætaberis uel conſolaberis paupercula,niſi in Deo & patre tuo dulciſsimo? Heccine illi reddis pro tantis in te beneficijs? Nunquid non ipſe eſt pater tuus qui poſſedit & creauit te? Erubeſce leuare faciem tuam ad maieſtatē eius, quoniam iniquitates tuæ creuerunt uſque in cęlum: quouſq́ induraberis, dormies: ne in hac auerſiōe ſuper his omnibus percutias fœdus, & in tabulis cordis conſcribas/Redibo ad patrē meum:nec ceſſabo quoad mihi ignoſcat. Porrò nemo propptereà ſibi de ſalute deſperandum arbitretur,quòd ipſe cordis ſui duritiam emollire, aut ad ueram pœnitentiam flectere nō

Cohortatio apprimè utilis peccatori.

1. Eſdræ 9. Deus meus cōfundor, et erubeſco leuare faciem meam ad te: quoniam iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrū, et delicta noſtra creuerūt uſque ad cælū.

Qui cor ad ueram pœnitentiam flectere nequit ob hoc ingemiſcat quod pœnitere nõ ualeat.

poſſe conſpiciat. Tantum hoc ſibi amplectendum cõſilium proponat, ut doleat & ingemiſcat, quod ipſe, uti par eſſet, dolere ac pœnitere non ualeat, ſibiq́ hac in re diſpliceat. Bona profectò ſpes eſt id aliquando ſucceſſurum. Certè, uti Auguſtino uidetur, quoties ea per quæ in Deum proficimus nos oblectãt, Dei ipſius inſpiratione hoc fieri credendum eſt: & dum ob id quòd à Deo auerſi ſumus dolemus, iam per hoc ipſi Deo appropinquamus, cui accedit quod aurei ſermonis artifex Chryſoſtomus ſcribit. Non parum, inquit ille, conſequitur, qui ſe miſerum intelligit & timet. Profectò non inutilis eſt hic metus, modò ingemiſcas, haud dubiè aliquando benefacere incipies. Cæterùm ubi nõnullæ diuini timoris & amoris ſcintillæ adhuc uiuunt in pectore, facilius uitalis ille calor reparatur. Contrà autem hi qui ſynceræ uoluntatis, ſalutariſq́ propoſiti non mòdò radices, ſed etiã fibras omnes apud ſe intermori patiuntur, hi profectò

Auguſtinus.

Chryſoſtomus.

mortifero

mortifero algore rigentes non facilè reuiuiſcunt: proindè ſummopere cauendũ eſt, ne diuini caloris ſeminaria penitus in nobis extinguantur. Itaq; quanquam conſultius ſit moram omnẽ amputare, præſtat tamen, ſi id fortè non exequamur, ea ſemper intentione quòd proximo quoq; tempore reſipiſcemus, pergere, quàm totius boni propoſiti deſtinationem prorſus abijcere. Hoc quoque nolim ſilentio prẹterire. Nõ tam peccãtibus quàm poſt admiſſum ſcelus ad ſe redire nolentibus infenſum eſſe Deum: odit quidem ille dũ offenditur, ſed iraſcitur dum non rogatur offenſus. Certè nihil eſt quòd tã Dei prouocet indignationem, quàm ſi peccator erectus ac rigidus non flectatur, nec miſericordiã poſtulet pro delicto: nihilq; Hieronymo teſte, magis Deũ irritat, quàm erecta ceruix poſt peccata: humanæ quippe imbecillitatis eſt labi & peccare: redire autem ad patrem nolle prorſus degenerãtis ac perditæ mentis. Itaq; ubi poſt lon-

Deus nõ eſt tam infenſus peccantibus, quàm poſt admiſſum ſcelus ad ſe redire nolentibus.

gos errores & diu procraſtinatam conuerſionem ad Dei tãdem miſericordiam quis recurrit: æquum proculdubio eſt ut is ſibi ipſi ob id potius indignetur, quod ipſe tandiu conuerſionis fructum diſtulerit, & à patre extorris multo tẽpore mãſerit, quàm quòd ab initio ipſe peccarit. Equidẽ redire ad patrem noluiſſe, & de poſtulanda ab illo uenia nequicquam curaſſe longè certius contemptę iuſtitiæ argumentum eſt, quàm ipſum perpetraſſe peccatum. Ergo quoniam hic ipſe diuinæ iuſtitiæ contemptus & timoris Dei proſtergatio naufragio propior eſt uehemẽter ſcopulum hunc uir quiſque Chriſtianus pręcauere debet. Itaq; ſiue tam infelix quiſquam fuerit ut Deum offendat, ſiue adeo miſer, ut diutius in peccatis iaceat, ſemper tamen utcunq; aliquam diuini timoris ſcintillam in cordis ſui fomite reſeruet, & reſipiſcendi animum habeat: atq;, uti pręd ictum eſt, ob id quòd ipſe durior ac tardior ſit ſibi diſpliceat. Equidem ipſe

Dei timor hominem de miſericordia in morte facit ſecurum: ſic enim Hebræus Philoſoſophus ait. Timenti Deum benè erit in nouiſsimo, & in die defunctiōis ſuę, benedicetur. Ad quod Pſalmographus rex. Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abſcondiſti timentibus te. Item Beneplacitum eſt domino ſuper timētes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius. A. Iis authoritatibus Dei miſericordia ad eos tantùm extendi uidetur, qui timent illum, & in ipſius ſperant clementia. Th. Ita res habet. Enimuero qui diuino timore prorſus uacui ſunt, Deum haud dubiè contemnunt, & cum illius miſericordiam & clementiā ſupplices, ut oportet, nō requirāt, meritò illā nō cōſequuntur. Nec diſsimili quoq; ratiōe illi periclitātur, qui de ipſius æterni parentis clementia diffidunt. Sanè quāquam hi ſolū tuto tramite gradiātur, qui Deum timēt ac diligunt, quiq; in Dei benignitate fiduciam reponunt: attamē

Eccleſiaſtici 1.

Pſalm. 30.

Pſalm. 146.

& in cæteros quoſq; diuina maieſtas ſuę bonitatis & miſericordiæ gratiam prouidiſsima quadam ratione diffundit. Sæpè etenim internis admonitionibus ſceleſtorum & à ſe auerſorum hominum conſcientiam ſtimulat, atque identidem externis caſibus mortales ut reſipiſcant ſolicitat. Ego, inquit, ſto ad oſtiū, & pulſo. Qua ex re intelligere licet non tantam nobis erga nos ineſſe dilectionem, quantam ille in nos gerere comprobatur. Profectò maior illi de noſtrę ſalutis negocio, quàm nobis ipſis cura eſt. Quæ ſanè res per ſe declarat quàm magnam ipſi in illius bonitatę & miſericordia ſpem ac fiduciam reponere debeamus. Equidem non ethnicę mihi Socrates ſenſiſſe uidetur dum ait, homines rem Deo acceptiſsimam facere, ſi maxima bona ab eo ſperarint. Itaque eos ualde Deo placere, qui ab eo fidenter bona precarentur, mala uerò deprecarentur. O quàm ſtultum eſt de Dei beneficētia & clementia deſperare: uel, uti miſerrimi

Socratis dictum.

quidam

quidam faciunt, in morte animam deſpō
dere. Certè ne quiſquam ob miſeriam ſuā
diffidat, prophetico ſpiritu de ſaluatore
noſtro Iſaias ſcribit. Calamum quaſſa- *Iſaie 42.*
tum non conteret, & linum fumigans nō
extinguet. Ego certè dum adoptionis no-
ſtræ qua in Dei filios aſſumpti ſumus my
ſterium recolo, dū promiſsiones intueor,
dum eius qui hæc pollicitus eſt potentiā
attendo: denique dum immenſam miſe-
rendi, ac nos de manu inferorum eruēdi,
quam ipſe habet, uoluntatem mecū ipſe
recogito, tantam in me fiduciam cōcipio,
tamq; animoſè meipſum erigo atque cō-
firmo: ut nulla meritorum penuria, nulla
propriæ fragilitatis conſideratio, nulla in-
ſuper eius, quam immeriti poſtulamus,
cœleſtis beatitudinis immenſitas à conce-
ptæ ſpei tenore me deijcere ualeat in Dei
clementia & miſericordia firmiter radica
tū. Tantùm igitur præcaueamus ne Dei *Dei placabilitate nō decet nos abuti.*
placabilitate abutamur, ne ue nimia ueniæ
fiducia omnipotentis iuſtitiam contem-

ptui habentes ſperatam ignoſcendi facilitatem in malæ uerſationis occaſionẽ protrahamus: ille quidem uerisſimè pater miſericordiarum nuncupatur, ſed & ipſe idẽtidem Deus ultionum non abs re uocitatur. A. Ad quid tanta nomenclaturę uarietas? Th. Certè, quemadmodum ſuperius oſtendimus, eorum cauſa qui ipſius maieſtatem uerẽtur, quiq; in eum ſperãt, & pro ſua ſalute illi ſupplicant pater miſericordiarum rectisſimè appellatur. At uero illorum qui ipſius iuſtitiam & maieſtatem paruipendunt conditione perſpecta ultionum Deus iure dicitur. Tametſi in ulciſcenda quoque hominum proteruia uindicandisq; criminibus illius miſericordia ſemper eluceſcat. Audi quod per Ieremiã ipſe loquatur. Ego, inquit, ſcio cogitationes quas cogito ſuper uos, cogitationes pacis, & non afflictionis: ut dem uobis finem & patientiam: & inuocabitis me, & uiuetis: & orabitis me, & ego exaudiam uos: quęretis me, & inuenietis. Item in ſacris

Pſalm. 93. Deus ultionũ dominus: Deus ultionum liberè egit. Iſaiæ 35. Ecce Deus noſter ultionẽ adducet retributiõis: Deus ipſe ueniet et ſaluabit nos. Deus appellatur pater miſericordiarum & Deus ultionum & quare.

cris carminibus: Cùm iratus fueris domi- *Abacuch 3.*
ne miſericordiæ recordaberis. Et ſubinde *Pſalm. 77.*
dilexerũt eũ in ore ſuo, & lingua ſua mẽ-
titi ſunt ei. Cor autem eorum non erat re-
ctum cum eo: nec fideles habiti ſunt in te-
ſtamento eius. Ipſe autem eſt miſericors,
& propitius fiet peccatis eorum: & non
diſperdet eos. Et abundauit ut auerteret
iram ſuam: & non accendit omnem iram
ſuam. Et recordatus eſt quia caro ſunt, ſpi
ritus uadens, & non rediens. Item in ſa-
pientiæ ſermonibus. Quàm magna eſt *Eccleſiaſtici 17.*
miſericordia Dei & propitiatio illius con
uertentibus ad ſe. Nec enim omnia poſ-
ſunt eſſe in hominibus, quoniã nõ eſt im-
mortalis filius hominis, & in uanitate ma
litiæ placuerunt, & Patiens eſt Deus in *Eccleſiaſtici 18.*
illis, & effundit ſuper eos miſericordiam
ſuam. Vidit præſumptionem cordis eo-
rum quoniam mala eſt, & cognouit ſub-
uerſionem illorum qui a nequam eſt: ideo
adimpleuit propitiationem ſuam in illis,
& oſtendit illis uiam æquitatis. Miſera-

tio hominis, circa proximum ſuum: miſericordia autem Dei ſuper omnem carnem: quis autem adijciet enarrare miſericordiam eius? Certè ut alter Propheta inquit, Suauis dominus uniuerſis: ſed multò magis erga domeſticos ſuos dulcis. Vnde rectiſsimè ſubijcitur, Miſericordias domini in æternum cantabo. Quanta, quæſo, patris illius eſt benignitas, qui, tametſi proterua mente filius à ſe diuerterit, ſubſtantiamq́ omnem ſuam perditè uiuendo conſumpſerit, reuertentem tamen lætanter excipit, illiq́ etiam ultro obuiã pergit, ac uenientem placidè amplexatur? inſuper & in reditus illius gratiam & congratulationem feſtum diem celebrat? Audiamus Ieremiam: uulgo, inquit, dicitur, Si dimiſerit uir uxorem ſuam & recedens ab eo duxerit uirum alterum, nunquid reuertetur ad eam ultra? nunquid non polluta erit & contaminata mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit dominus,

Pſalm. 144.

Ieremiæ 3.

& ego

& ego ſuſcipiam te. Ad quod Ioël. Cõuertimini ad dominum Deum ueſtrũ, quia benignus, & miſericors eſt, patiens & multæ miſericordiæ, & præſtabilis ſuper malitia. Ipſum quoque erga nos mitem eſſe Euangelicæ literæ pronunciant ac teſtantur. Ipſeq́ Iſaias illum neque triſtem, neque turbulentum eſſe prędicat. In quã ſententiam pedibus deſcendit Apoſtolus dum ait, Non habemus pontificem qui nõ poſsit compati infirmitatibus noſtris. Atqui certũ eſt illum mirificè lætari quoties dęmon qui ſemper uitę noſtrę inſidiatur ſua ſpe fruſtratur: maior autem eſt fruſtratio in illo quem inſidiator arctius tenebat obligatum. Ideoq́ hic amplior ſub eſt gaudendi materia. Quale uerò uel quãtum illud eſt placabilitatis argumentum, quòd ipſe errantem in deſerto ouiculã requirere minimè dedignatur, quinetiam relicto cętero grege, ad illam ne pereat requirendam proficiſcitur, inuentamq́ placidè reducit: tãtumq́ abeſt ut indigna-

Ioël.cap.2.

Matthæi 11. Tollite iugũ meum ſuper uos, & diſcite à me: quia mitis ſum, & humilis corde.

Iſaiæ 42. Non erit triſtis, neque turbulentus donec ponat in terra iudicium: & legem eius inſulæ expectabunt.

Matthæi 18. Si fuerint alicui centũ oues: & errauerit una ex eis &c. Item Lucæ 15. Quis ex uobis hõ qui habet centũ oues, &c.

tus

tus illam flagris trudat, uel ob erroris culpam acrius pulſet: ut etiam quominus illa itineris labore cõficiatur proprijs impoſitam humeris baiulet, lętusq́; ad ouile reportet, & quod illam repererit ac recuperarit ſingularem congratulationẽ ſibi fieri expetat. Quid ultra? Dionyſius Areopagita martyr inclytus Pauli apoſtoli auditor fide dignus admodùm teſtis in quadam quam ad Demophilum ſcribit epiſtola, refert ſua tempeſtate uiro cuidam ſanctiſsimo diuina reuelatiõe fuiſſe indicatum tam ardentem Chriſti ſeruatoris erga oues ſuas eſſe dilectionẽ, atq; illum tanto feruore noſtram exoptare ſalutem, ut non modò pro uniuerſarum, uerùm etiam pro unius tantùm animæ, ſi opus foret, ſalute iterum atque iterum pati, crucifigi, ac mori haudquaquam recuſaret. O ſaxea corda: quiſnã hęc audiens prę ingẽti gaudio totus in lachrymas nõ reſoluatur? quis non ſummã inde fiduciã concipiat, & immenſę ſpei criſtas proti-

Quanto feruore Chriſtus exoptet noſtram ſalutem.

nus erigat? haud dubiè diuinę miſericordiç centrum, ut quidam ait, ubique eſt: amat Deus hominē ut opifex ſuū opus: ſemperq́; ipſe ſeruare quęrit quos tā magno precio redemit: Proinde ille nos odit ſi non quęramus remedia ne pereamus. Quòd ſi olim ipſe ut à ſe prorſus auerſos redimeret, miſericordia ſuadente, in terrā deſcendere uoluit: quantam nunc ab illo ſperare poſſunt homines clementiæ & propitiationis abundantiam, ubi tanta nobis cum eo ipſo neceſsitudo & conſanguinitas interceſsit? Profectò ſi ille nos nil tale quærentes ad ueniam uocauit: quanto magis ſupplicātibus illam non negabit? Ipſe quidem cœleſtis Pater, ut Apoſtolus ſcribit, non poſuit nos in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis, per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui mortuus eſt pro nobis. Porrò, ut ſacræ clamant literę, Nūquid obliuiſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira miſericordias ſuas? quis uerò credat fieri poſſe, ut is cui proprium

Diuinæ miſericordiæ centrum.

Deus uult ut quæramus remedia ne pereamus.

1. ad Theſſalonicēſes 5.

Pſalm. 76.

eſt miſe-

eſt miſereri & parcere, non miſereatur & ignoſcat? Manaſſes rex multis ac grauiſſimis ſceleribus iram Dei in ſe concitarat, quippe qui etiam in uiros ſanctos ſuã crudelitatem extenderat, fœdaq́ue & deteſtanda in ſacratiſsimo templo ſimulacra ſtatuerat, ciuitatem parricidijs crudelibusq́ue homicidijs impleuerat, aliaq́ue tam execranda facinora perpetrarat, ut nuſquã à Deo ueniam conſequi poſſe uideretur: uerùm implorata ſubinde æterni parentis clemẽtia, in gratiam redijt, & admiſſorum flagitiorum remiſsionem nulla mora obtinuit. Nõ eſt certè, ut Chryſoſtomus pronunciat, tam tetrum dirũue ſcelus, quod nõ pœnitentia diluatur: nec uſquam à peccatore tã remota eſſe poteſt Dei gratia, quin ſtatim, ut ipſe ad meliora conuerti uoluerit, & miſericordiã poſtularit, protinus exaudiatur. Atqui hæc nequaquã oſcitãte animo conſtat eſſe facienda: quandoquidem tepiditas media uia ſubſidit, nec cœlum uſq; pertingere poteſt. Profectò

4. Reg. 21. Et 2. Paralip pome. 33.

Chryſoſtomus.

Chananea

Chananea illa mulier durum ab initio re- *Matthæi 15. & Marci 7.*
ſponſum accepit. Minimè bonum eſt, in-
quit Chriſtus, tollere panem filiorum, &
dare canibus. At quia inſigniter conſtans
perſtitit, idcirco quod petierat īpetrauit.
Ergo, ut eſt apud eundem ipſum Chryſo
ſtomum, nemo dicat ego ideo non oro,
quia audiri non mereor: nam talis erat illa
mulier: uerùm nihil ob id deterrita, inui-
ctæ mentis inſtantia & feruore ut exaudi-
retur euicit. Sed nec ea quoq; de cauſa quiſ
quam remedium quærere uereatur, quòd
dicat ſe non auſum irato Deo preces por-
rigere: non enim ille noſtram indignita-
tem, ſed uoluntatem expendit ac conſide-
rat. Itaq; & ſi inimicus Dei fueris, & ſi ea *Deus nō no*
quę non mereris poſtules, & ſi paternam *ſtrā indigni-*
ſubſtātiam omnē luxurioſè uiuendo con *tatē, ſed uo-*
ſumpſeris, & multos annos à facie eius *luntatem ex*
abfueris, & ſi degenerem ſemper animū *pendit.*
geſſeris, atq; omnium prorſus extremùs
de reditu cogitaris, incipe tantummodò
ſupplex orationem fundere, incipe reuerti

& redire,

& redire, profectò læta hilariq; fronte exciperis: & confeſtim omnem iram pœnamq; reſtingues. Etenim quamuis iratus ſit Deus, attamen filiorum ille amantiſsimus eſt, teq; tantummodo ad meliora conuerſum necnō ſibi ſupplicantem & ad ſe redeūtem uidere deſiderat: ne, quod illi uehemēter diſplicet, ipſe de te ſumere cogatur ultionem. Equidē ſi nos qui pro naturali tantùm affectu, proq; humana conditione filios diligimus, quanquam ab illis iniuria affecti fuerimus, tamen de ultimo illorum ſupplicio dolemus: quid ille æternus parens facturus eſt, qui nos ultra naturam & ſupra omnem affectum diligit? & per Prophetam ita loquitur.
Iſaiæ 49. Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, ut nō miſereatur filio uteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui: hęc Chryſoſtomus. Certè ſacris
2. Reg 14. teſtantibus literis non uult Deus animas perire, ſed tāquā pius pater retractat recogitans ne penitus pereat qui abiectus eſt.

Tum

Tum illa quoq; uehementer nos anima‑
re debent Pauli uerba. Cōmendat autem,
inquit, charitatem ſuam Deus in nobis,
quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus
ſecundũ tēpus Chriſtus pro nobis mor‑
tuus eſt. Multo igitur magis recōciliati
ſalui erimus in uita ipſius. Nequaquā igi‑
tur deſperemus, ſed tot ſalutis occaſioni‑
bus ſeſe nobis offerentibus magna ſpe
ipſius beneficentiſsimi patris noſtri miſe‑
ricordiā imploremus. Qua de re ſic diuus
Leo ſcribit. De iuſtitia, inquit, ſua nullus Leo.
confidat: de Dei miſericordia nullus diffi‑
dat. Etenim, ut quidam cecinit, quamuis
clementia ſemper ſit meritis indebita no‑
ſtris, magna tamen ſpes eſt in bonitate
Dei: unde patiētiſsimus Iob ait. Scio quia
morti trades me, ubi cōſtituta eſt domus
omni uiuenti. Veruntamen non ad con‑
ſumptionem eorum emittis manũ tuam:
& ſi corruerint, ipſe ſaluabis. Quod haud
dubiè fiet, ſi ad illius miſericordiam fiden
ter confugiamus. Nemo autem rectè fu‑

git à Deo, niſi qui ad illum recurrit. Adea-
mus, inquit Paulus, cum fiducia ad thro-
num gratiæ eius, ut miſericordiam conſe-
quamur, & gratiam inueniamus in auxi-
Hebræ.4. lio opportuno. Neq; uerò Deum fugere,
ſed ad ipſum confugere cunctis mortali-
bus operæpretium eſt. Itaq; audiẽdus no-
Iſaiæ 35. bis eſt Iſaias ſublata uoce clamitans. Con-
& 54. fortate manus diſſolutas, & genua debi-
lia roborate: Deus ipſe ueniet & ſaluabit
& 43. nos. Et rurſum in momento indignatio-
nis abſcondi faciem meam parũper à te,
& in miſericordia ſempiterna miſertus
ſum tui. Miſericordia mea non recedet à
te, & fœdus pacis meæ non mouebitur,
dicit miſerator tuus dominus. Et adhæc.
Præbuiſti mihi, inquit dominus, laborẽ
in iniquitatibus tuis. Ego ſum, ego ſum
ipſe qui deleo iniquitates tuas propter
me, & peccatorum tuorum non recorda-
bor. Equidem, ut eſt apud Ambroſium,
Lucæ 23. non latroni tantùm Chriſtus dixit, hodie
mecũ eris in paradiſo, ſed & tibi, ſi ipſum

confitearis,

confitearis, ſicq́ eius poſcas patrociniũ, noli ſceleris tui immanitate terreri, aut animũ deſpondere: non iuſtos ille, ſed peccatores uocat: nec impietatem tuam, ſi tu illam deteſteris, repellit, qui etiam pro crucifigentibus ſe orauit. Beneplacitũ eſt illi, ait Propheta, in his qui ſperant in miſericordia eius. Audiamus quid mulieri in adulterio depræhenſæ ſeruator ipſe dixerit. Nemo, inquit, te cõdemnauit: nec ego te condẽnabo: uade, & noli amplius peccare. Atq́ in ſumma illud haud dubiè minimè difficile eſt à Deo impetrare quod ille magis dare cupit, quàm nos ipſi recipere. A. Hæc profectò, mi Thautane, magnum quoddam robur animo meo addiderunt: nec quenquam eſſe reor, qui ijs coram recitatis & auditis nõ magnam hinc conſolationem ſe concepiſſe palam fateatur, & quaſi aperto per hæc ſibi cęlo uehementer exultet. Supereſt ut peram locuſosq́ omnes penitus excutias, quò, ſi quid fortè reliqui fuerit quod confirmandis

Matthæi 9. Nõ enim ueni uocare iuſtos, ſed peccatores.

Pſal. 146.

Ioan. 8.

mentibus conducat, te proferente ac diſſe-
rente promatur: mihi certè de ſalutaribus
hiſce rebus audiendi nulla unquam erit ſa-
tietas. Th. Valde probandum eſt tuum
hoc deſiderium, iucundiſsime Almarice:
Enimuero quid ſerenando animo accom-
modatius uſquã eſſe poteſt, quàm ea gna-
uiter exploraſſe conſilia, quibus ad ęternę
uitæ felicitatem peruenitur? hic certè unus
maximè cuiq; homini appetẽdus ſcopus,
& in unam hanc rem tota oculorum acies
dirigenda atque conijcienda eſt: Planè
hęc quæ requiris nuclei inſtar in ſecretis
admodùm ſanctæ Philoſophiæ traditio-
nibus recondita ſunt: Proinde ſi pręter
illa quę dicta ſunt amplius quicquam no-
ſce cupis, diuinarum literarum ſacrarum
attenta mente luſtrandum eſt. Cęterùm
ut quicquid fauente nunc memoria ſuccur-
rit in medium proferamus (quandoqui-
dem in pręſentia id agitur, ut uiam mo-
dumq; noſcamus, quibus uel iudicium
poſt hanc uitam declinare, uel remoto ſe-

ueritatis

ueritatis ſcrupulo illius qui iudicandi po-
teſtate fungitur miſericordiam nobis cō-
parare, noſtreq́ꝫ ſaluti opportunè conſu-
lere ualeamus) huic profectò rei illa Chri-
ſti ſententia ſummopere accōmodata uide
tur. Qui uerbū, inquit, meū audit, & cre- Ioan. 5.
dit ei qui me miſit, habet uitā ęternam: &
in iudiciū nō uenit, ſed trāſiet à morte in ui
tam. Et rurſum. Sic Deus dilexit mūdū, Ioan. 3.
ut filiū ſuū unigenitū daret: ut omnis qui
credit in eū nō pereat, ſed habeat uitā ęter
nam, Ad quod Paulus: hoc eſt, inquit, uer
bum fidei quod prędicamus: quia ſi cōfi- Roma. 10
tearis in ore tuo dominū Ieſum, & in cor
de tuo credideris quòd Deus illum ſuſci-
tauit à mortuis, ſaluus eris. Corde enim
creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſsio
fit ad ſalutem: dicit enim ſcriptura: omnis
qui credit in illum non confundetur. Er-
go præcipuum hoc ad ſalutem remediū
eſſe intelligitur, ut credamus, & felicitatis
noſtræ myſterium ſyncera profeſsione
teſtemur. Atqui dum hæc recitātur, pro-

phetica quædam tuba magno clangore
Ioëlis.2. inſonat: Quicunq; inuocauerit nomẽ do
mini, ſaluus erit. Certè, quemadmodum
Eccleſiaſtici ecclesiaſtica ſcripta teſtantur, Nemo un-
2. quam humiliato corde dominum inuo-
cauit, qui ab illo deſpectus fuerit, Tu do-
Pſalm.85. mine, inquit Propheta, ſuauis es & mitis,
& multæ miſericordiæ omnibus inuocã-
tibus te. O quàm præſentaneum eſt hoc
remedium: ſed tamen credere primum
Roma.10. oportet: ſiquidem, ut Paulus ait, Quo-
modo inuocabunt qui non crediderint?
Nec dubium quin his ipſis rebus cognata
& affinis ſit conſtans ac perpetua ſpes &
fiducia in eũ qui inuocatur. Qua in re ne
quis forſam parũ præſidij eſſe opinetur,
Hebraica illa ſentẽtia cũprimis eſt adno
Eccleſiaſtici tanda. Reſpicite filij nationes hominum,
2. & Iſaie. & ſcitote quoniam nullus ſperauit in do-
40. mino, & confuſus eſt. Et quod in diuina
poëſi legitur, In te domine ſperaui non cõ
Pſalm. 30. fundar in æternũ: Mirifica miſericordias
& 16. tuas, qui ſaluos facis ſperantes ĩn te. Item,
Guſtate

Guſtate & uidete quoniam ſuauis eſt dominus: beatus uir qui ſperat in eo. Et rurſum, ſperantem autem in domino miſericordia circundabit. Equidem hi qui in potentiorum tutelam & protectionem confugiunt, ab illis pro uiribus enixiſsime cõſeruantur: proinde nihil mali nobis contingere poſſe credendum eſt, ſi ſummi Regis inuocato nomine eius tutelę & prę ſidio nos commiſerimus, atque optimũ Iſraelitici populi Regem imitati dixerimus, Eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, ut ſaluũ me facias. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum: redemiſti me Domine Deus ueritatis. Comminatur quidem Deus ſe nequaquam auditurum eos qui obſtinata prius contumacia illius bonitatem contempſerint, monentemq́ ac uocantem aliquando exaudire noluerint: uerùm id in tẽporalibus potiusquàm æternis ſupplicijs procedere nemo, quantum opinor, inficiabitur. Cæterùm & hoc ad illos pertinere

Pſalm. 33. Pſalm. 31. Pſalm. 30. Prouerb. 1.

cenſendum eſt, qui non tã eo animo Deũ inuocant quòd ipſi ad iuſtitiam conuerti uelint, quàm quòd ea tantum inuocatione ab his quibus tunc premuntur ærumnis liberari cupiunt. Certè, uti Propheta teſtatur, propè eſt dominus omnibus inuocãtibus eum, & quidem inuocantibus in ueritate, & cum qua decet ſpe atque fiducia ad ſe reuertentibus. Vnde ſic Iſaias ſcribit: Quis ambulauit in tenebris, & nõ eſt lumẽ ei? Speret in nomine domini & innitatur ſuper deum ſuum. Et iterum diuini ſpiritus locutione: Qui habet, inquit, fiduciam mei hæreditabit terram & poſſidebit montem ſanctum meum. Sanè Hieronymo teſte, non ſolùm in Deo fidere, ſed etiam fiduciam in confidẽtia habere debemus. Audi Paulũ ad Hebræos ſcribentem. Nolite, inquit, amittere confidentiam ueſtram, quę magnam habet remunerationem. Et alibi, Spe, ait, ſalui facti ſumus. Cui conſentaneum eſt quod Ioannes ſcribit: Chariſsimi nunc filij Dei

Iſaiæ 58. & 59.

Pſalm. 145. & Eccleſiaſti. 2. & 48.

Iſaiæ 50. & 57.

Hieronymus

Hebræ. 10.

Roma. 8.

1. Ioan. 3.

ſumus:

ſumus:& nõdum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit,ſimiles ei erimus:quoniam uidebimus eum ſicuti eſt:& omnis qui habet hanc ſpem in eo ſanctificat ſe ſicut & ille ſanctus eſt.Rectè igitur monet qui ait, Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo.Etenim qui cõfidunt in domino ſicut mons Syon,non commouebitur in ęternũ: Vnde in eccleſiaſticis ſententijs. Qui timetis dominum ſperate in illum: & in oblectationem ueniet uobis miſericordia. Petrus ille Bariona cùm cuperet domino iubente ſuper aquas ſiccis pedibus ambulare,ubi intumeſcentibus fluctibus trepidare cœpiſſet, mergebatur:atque ideo clamabat,Domine ſaluum me fac:& continuò Ieſus extenſa manu apprehendit illum,& ait,Modicæ fidei quare dubitaſti? Alibi uerò periclitantibus diſcipulis ac clamãtibus, Domine ſalua nos,perimus:ſeruator ipſe ait, Quid timidi eſtis modicæ fidei? His ergo edocti exemplis,quanta ſit fidei & fi-

Prouer.3.

Pſalm.124.

Eccleſiaſtic. 2.

Matth.14.

Matth.8.

ducię uis facilè intelligere poſſumus. Illud autem præcipua cōmemoratione dignū uidetur; huius quidem fiduciæ proprium eſſe, ut qui uerum Deum colunt in Chriſti ſui uirtute atque illius immenſa benignitate & pietate palàm & erecta fronte glorientur exultentq́. Sic enim ſymphonides noſter canit. Et gloriabuntur, inquit, in te omnes, qui diligūt nomen tuū.

Pſalm. 5.

Proinde Abacuch Propheta ſic gloriando aiebat. Ego autem in domino gaudebo, & exultabo in Deo Ieſu meo: Deus dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quaſi ceruorū, & ſuper excelſa mea deducet me uictor in pſalmis canentem.

Abacuch ultimo.

Item regius uates. Lætabimur, inquit, in ſalutari tuo; & in nomine Dei noſtri magnificabimur. Inſuper Iſaias canit. Ecce Deus ſaluator meus fiducialiter agam, & nō timebo. Ad quæ Paulus: Gloriamur, inquit, in Deo per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum per quem nunc reconciliationem accepimus. Profectò hoc ipſum

Pſalm. 19. Iſaie 12. Roma. 5.

gloriandi

gloriandi genus fidentis animi eſt argumentum, idque cum primis Deo acceptiſſimum. Nec dubium quin ea ipſa re mirificus quidam in Chriſtiano pectore feruor accendatur, & hoſtilium machinamentorum commenta quàm maximè debilitentur. Nec præterea ambigo ea quoque re effici, ut militem de ducis ac ſeruatoris ſui præſtantia hunc in modum gloriātem Deus ipſe magno robore fulciat, benignoq; ſemper fauore proſequatur: His ſuccedit perquam ſalutaris optimi Deoq; acceptiſsimi uiri Thobiæ doctrina, qua ſenex filiū inſtituiſſe legitur. Quo modo, inquit, potueris, eſto miſericors: præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſsitatis: quoniā eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras: fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam. Et in eandem ſententiam angelus ad illum deſtinatus ait. Eleemoſyna hominem à morte liberat,

Thob. 4.

Thob. 12.

berat; Et ipſa eſt quę purgat peccata, & facit inuenire uitam ęternam. Item in ſanctę philoſophię prçceptionibus: Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis: & Deus proſpector eſt eius, qui reddit gratiam. Meminit impoſterum, & in tempore caſus ſui ille inueniet firmamẽtum. Et iterum: Conclude eleemoſynã in ſinu pauperis: & hęc pro te exorabit ab omni malo. Ipſe quoq; Chriſtus tanti hoc opus ęſtimauit, ut diceret, Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt uobis. Atq; idẽ: Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiã cõſequẽtur. Certè, ut Leo noſter ſcribit: Quantò magis fuerimus miſericordes, tantò magis inueniemur innocẽtes. Siquidẽ ut Petri ſcripta teſtantur, charitas operit multitudinem peccatorum: Vnde Daniel ad regẽ terrifica in ſomnis uiſione æſtuantem. Quamobrem, rex conſilium, inquit, meũ placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs

Eccleſiaſtici 3. & 4. & 29.

Lucæ 11.

Matthæi 5.

Leo.

1. Petri 4. & Prouerb. 10.

Daniel. 4.

pauperum: forſitã ignoſcet Deus delictis tuis. Apud Iſaiam uerò legimus quòd *Iſaiæ 58.* tametſi ita in populũ acceſa eſſet ira Dei, ut nec ieiunijs, nec oratiõibus, nec cilicio, nec cinere placari uellet, nouiſsima tamen Prophetici ſermonis parte furorem illũ eleemoſynis leniri poſſe monſtratur. Regij autem Prophetæ ualde memorabilis eſt illa ſententia: Beatus uir qui intelligit *Pſalm. 40.* ſuper egenũ & pauperẽ: in die mala liberabit eũ dominus. Cæterũ hac in re illud ſemper eſt animaduertẽdũ, nequaquã ob id eleemoſynas eſſe faciẽdas quò impunè peccare ualeamus: ſed ut contractas pridẽ ſordes abluamus, necnon aduerſus futuros lapſus cæleſtis gratiæ & fortitudinis præſidio roboremur: minimè tamen abſurdum factu exiſtimauerim, ſi quis eleemoſynarum copia hoc ambiat: ut ſi forſan ipſe impoſterum peccauerit, cõciliati ſibi pridẽ fauoris beneficio facilius ueniã cõſequi ualeat: uel ne ipſe diuina deſtitutus gratia improuiſo caſu occumbat, aut repẽ

tina morte circunuentus pereat, obtinere ſatagat. Enimuero ut eccleſiaſtica ſententia pronunciat: Eleemóſyna uiri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit: & poſtea reſurget. Sapientis quoque uox eſt: Ante iudicium para iuſtitiam tibi: & ante languorem adhibe medicinam: hoc itaque tantũmodò cautum eſſe debebit, ne ipſius eleemoſynæ fiducia quaſi captata de induſtria impunitate peccetur. Cæterùm hoc ſepoſito commento, audiamus ualde memorabilem Chriſti ſeruatoris admonitionẽ. Facite, inquit, uobis amicos de mãmona iniquitatis, ut & ipſi recipiant uos in æterna tabernacula. Cui quidem ſententiæ cõſentaneum eſt quod poetarum rex philoſophatus non ſolùm in elyſijs campis illos collocat, qui proprijs meritis ad beatas ſedes prouecti ſunt, uerùm etiam eos qui in cæteros homines benefici fuefuerunt, Quiq; ſui memores alios fecere merendo. Hoc igitur in præcipuis rei

Eccleſiaſtici 17. & 18.

Luc. 16.

Vergil. 6. Aeneid.

de qua

de qua quæritur, remedijs ſemper erit habendum. Sed & hoc non in poſtremis cõſilijs ponendum quod Chriſtus prodidit, inquiens, Si dimiſeritis peccata hominibus, dimittet & uobis pater ueſter peccata ueſtra. *Matthæi 6. Marci 11. & Lucæ 6.* Ingenti quidem admiratione dignum eſt, quòd hac una re cæleſtis ille pater ſuæ miſericordiæ beneficium in cuiuſque facultate poſuiſſe cenſetur: Dei namq; ipſius in remittendis peccatis ſententia, ut diuus Leo explicat, ex noſtro pendere uidetur arbitrio; quandoquidẽ eo nos Deũ aſtringimus iudicio, quo nos alium iudicauerimus. *Leo.* Illud præterea ualde memorabile eſt, quòd ſeruator ipſe quò facilior nobis in cælum pateret aditus, & maiorẽ de noſtra ſalute certitudinem conciperemus, uerſantibus nobiſcum hominibus regni cæleſtis claues tradidit; ſic enim ille ait, Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis. *Matth. 16. Iohan. 20.* Hoc certè eximium & maximè præſentaneum eſt Chriſtiano cuique homini remedium; Nulla uerò ratione prætermitten-

mittendum uidetur quod à Sapiente di-
Eccleſiaſtici 35. ctũ eſt; Orationem humiliantis ſe nubes
penetraturã. Quocirca efficaciſsimã mi-
hi ſemper uiſa eſt illa Prophetici Regis
ſupplicatio, dum ait: Ego uerò orationẽ
Pſal. 68. meam ad te domine tempus beneplaciti
& 70. Deus. In multitudine miſericordię tuę ex-
& 71. audi me in ueritate ſalutis tuæ. Non me
demergat tempeſtas aquę: neque abſor-
beat me profundum: neque urgeat ſuper
me puteus os ſuum. Exaudi me Domi-
ne, quoniã benigna eſt miſericordia tua:
ſecundũm multitudinẽ miſerationũ tuarũ
reſpice in me: & ne auertas faciem tuã à
puero tuo: quoniam tribulor uelociter ex-
audi me. Intende animę meę, & libera eã:
Pſal. 85. propter inimicos meos eripe me. Lętifica
animam ſerui tui, quoniam ad te domine
animã meã leuaui. Quoniã tu domine
ſuauis & mitis, & multę miſericordię o-
mnibus inuocantibus te. Deus ne elonge-
Pſal. 70. ris à me, Deus meus in auxiliũ meũ reſpi-
Pſal. 73. ce. Ne tradas beſtijs animas confitẽtium
tibi:

tibi : & animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem. Profuerit etiam hunc in modum cum Daniele precari & orare, Propter temetipſum Deus meus inclina aurem tuam & audi, aperi oculos tuos, & uide deſolationem meam ſuper quam inuocatum eſt nomen tuum: neque enim in iuſtificationibus meis proſterno preces ante faciem tuam : ſed in miſerationibus tuis multis: peccaui: iniquitatem feci, impiè egi, receſsi, declinaui, non obediui mandatis tuis, mihi confuſio faciei, tibi autē domino Deo meo miſericordia & propitiatio: exaudi domine, placare domine, attende & fac. Prætereà uehementer cæli fores pulſant illa Iudich præclaræ uiraginis uerba. Deus cælorū, creator aquarum, & dominus totius creaturæ, exaudi me miſeram deprecantē, & de tua miſericordia præſumentem: Placet inſuper ſanctiſsimi cuiuſdam uiri huiuſcemodi precatio. O domine ſi ego commiſi per quod dānare me debes, tu non amiſiſti unde

Daniel. 9.

Iudich 9.

Deprecatio admodum efficax.

ex uobis petit à patre panem, nunquid lapidem dabit illi? aut ſi piſcem, nũquid pro piſce ſerpentẽ dabit illi? aut ſi petierit ouũ, nunquid porriget illi ſcorpionem? Si ergo uos cùm ſitis mali noſtis bona data dare filijs ueſtris, quantò magis pater ueſter cœleſtis dabit uobis ſpiritum bonum petẽtibus ſe. Ergo ut diuus Iacobus monet, Petamus nihil hęſitantes, atque nobis certo certius perſuadeamus, neminẽ unquã repulſam paſſurum, qui propriam faſſus indignitatem impetrandæ ueniæ cauſam in ſola Dei clementia & bonitate ſtatuerit. Præterea alienis precibus multa obtineri poſſe nemini dubiũ eſſe reor: Nam cum grauiter olim in Iudaicũ populum ira Dei exarſiſſet, eo quòd obliti eſſent illius qui ſaluarat eos, feciſſentq; uitulum in Horeb, atque adoraſſent ſculptile, & mutaſſent gloriam Dei ipſius in ſimilitudinẽ belug comedentis fœnum, ac propterea omnipotens gentem omnẽ uellet diſperdere, ſtetit Moſes in cõfractione & hanc

Iacobi 1. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans.

Iaco. 1.

Iſaia 42.

Exodi. 32.

Pſal. 105.

ipſam auertit indignationem. Plurimos quoque Chriſtus aliorum interceſsione ſanaſſe, quoſdam etiam ab inferis ſuſcitaſſe legitur. Audi quid Iacobus ſanctiſsimus Apoſtolus dicat: Infirmatur, inquit, quis in uobis inducat presbyteros eccleſię, & orent ſuper eum ungẽtes eũ oleo in nomine domini: & oratio fidei ſaluabit infirmũ, & alleuiabit eum dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei: Confitemini alterutrum peccata ueſtra, & orate pro inuicem, ut ſaluemini: multũ enim ualet deprecatio iuſti aſsidua. Hæc ille. Certè conſtat Monicam Auguſtini matrem ſuis precibus ac lachrymis ſalutem filio peperiſſe. Atque hęc quidem cùm pro illo uehementer ſolicita eſſet, nec à fletu die noctéq; temperaret, à pijſsimo quodam uiro audiuit, uade, & æquo ſis animo: fieri certè non poteſt, ut tantarum lachrymarũ filius pereat. Ego haud dubiè eum qui uiduarum, pupillorum, egenorum ac miſerabilium perſonarum pijs precibus & oratio-

Iacobi 5.

Sancta Monica diui Auguſtini mater precibus & lachrymis ſalutem filio peperit.

Perire nõ poteſt, qui uiduarũ & pupillorũ pijs

orationibus adiutus ac ſuffultus fuerit, pe rire poſſe nunquam crediderim: ſi modò adhęc ipſe ſibi deeſſe noluerit. Sanè huic quoque rei accõmodatiſsimum fuerit, ſanctarum animarũ quæ iam beata immortalitate fruuntur, interceſsionibus ſubleuari. Si enim eorum qui adhuc impuri ſunt preces tantam uim habere cenſentur, ut cęlum penetrent: quid illorũ ſuffragia poſſe exiſtimabimus, qui iam cum Chriſto regnant, & in cęleſtis glorię conſortium aſſumpti etiam iudicandi poteſtatem acce piſſe credũtur? Inſuper ſi humilitate ſuadente humanorum ſuffragiorum præſidia requirere cuique licitum arbitramur, cur ſine ulla Chriſti offenſa cæleſtia nobis patrocinia comparare non licebit, non tã quidem iudicis aſperitatem uerentibus, quàm ob noſtram indignitatem ad illum accedere prę uerecundia erubeſcentibus? Ad hęc autem inter maximè arcana reme dia illud adnumerare non prætermittam, eos qui charitatis feruore impulſi de infir

orationibus fuerit adiutus.

Sapien.

Luca 7.

Qui charitatis feruore impulſi de ægrotãtium uel moriẽtiũ ſalute curam geſſerint, aut precibus apud Deum fuſis illos iuuare ſtuduerint, opportunæ cõſolationis præſidio nũquam ſunt in morte carituri.

Iob 29.

morum & ad mortem ægrotantium uel morientium ſalute curam geſſerint, illoſq; ope & conſilio uel, ſi minus fortè hæc procedant, nuncupatis uotis, aut fuſis apud Deũ precibus enixè iuuare ſtuduerint, nunquam opportunæ cõſolationis fauore & pręſidio in morte carituros. Enim uero quẽadmodum iuris dictamine per quę quis peccat, per hæc & torquetur: ita diuina prouidentia diſponente per quæ quis alios iuuerit, per hæc & ipſe iuuabitur. Vnde ſapiens, conſolare, inquit, mortuum in exitu ſpiritus ſui. Cuius rei conſideratione uir pietate inſignis Iob aiębat, benedictio morituri in me ueniębat. Ad quod clariſſimus antiſtes Ambroſius. Teneamus, inquit, hoc in mente: & ſi quem uiderimus debilem, nõ deſeramus: ſi quẽ in extremis poſitum, non relinquamus: Laudet & benedicat nos omnis moriturus: ſemper hæc uerba in corde ſint, ſemperq; in ore uerſentur: benedictio morituri ueniat ſuper me: ſemper ab egredientis

anima tecum feras benedictionem. Hæc ille. Equidẽ meminiſſe debemus à domino dictũ eſſe, Eadem menſura qua menſi fueritis remetietur uobis. Et apud Abdiã legitur ſicut feciſti fiet tibi. Prçterea in eccleſiaſticis ſcriptis legitur. Omnis miſericordia faciet locum unicuiq; ſecũdùm meritum operum ſuorum, & ſecũdùm intellectũ peregrinatiõis ipſius: hçc igitur perpetuò mẽti infixa ſeruemus: quòd ſi fortè facultatibus alijs'ue neceſſarijs rebus opem ferre moriẽtibus uel graui morbo laborãtibus nequeamus, ſaltẽ quod cuiq; facilimum eſt, orationibus, pijsq; interceſſionibus illos iuuare ſatagamus: eo enim facto nihil dubiè magnam gratiam, magnumq; ad tutam profectionem prçſidiũ nobis comparabimns. Cæterùm quanta ex dominici corporis & ſanguinis ſumptione Chriſtiano cuiq; homini ipſo migrationis tempore ſecuritas paretur, neq; mens ulla cõcipere, neq; ſtylus quiſquam exprimere poſſe creditur: uériſsimo certè

Marci 4. Luca 6. Abdiæ 1. Eccleſiaſtici 16. Eccleſiaſtici 7. Ex dominici corporis & ſanguis ſumptiõe omnibus Chriſtianis hominibus ipſo migrationis tẽpore maxima ſecuritas paratur.

proditũ eſt oraculo, quòd quicunq; hunc
Ioan.6. panem ſumpſerit, uitam ęternã habebit,
neq; inæternum morietur. Magna certè
res eſt illum ſecũ habere,uel cum eo eſſe,
cui omnia ſubſunt, & cuius nutu omnia
tranquillantur:hac certè cum Chriſto (ut
ita dicam)cõcorporatione animę ſanctifi-
cantur,corporaq; ipſa nobilitantur. Inſu-
per & ſupernæ hęreditatis participandæ
iura nobis communicantur. Poſtremò ut
certiore argumento fiduciã concipiamus,
& auctiorem nobis ſpem proponamus,
illud magno dignũ pręconio ſubijciemus
quod prædilectus Apoſtolus Ioãnes pro
didit. Si quis, ait, peccauerit, habemus ad-
1.Ioan.2. uocatũ apud patrem Ieſum Chriſtum iu-
ſtũ, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis no
ſtris, non pro noſtris autem tantùm, ſed
etiã pro totius mundi. Quocirca tametſi
iuſtiſsimis de cauſis repelli debere uidea-
mur, tanto tamen intercedẽte patrono re-
pulſam pati non poſſumus: hic enim non
modò omnia à patre fidenter poſtulare,
ſed

ſed & quicquid uoluerit, ſua ipſius authoritate poteſt decernere. Quis uerò unquã ſuũ clientulum aduocatus & patronus repulit, aut illius cauſam non tota cõtentiõe egit, atq; illum nõ ingenti ſemper fauore proſequutus eſt? Unde ad Romanos ſcribens Paulus ait. Chriſtus Ieſus qui mortuus eſt, imò qui & reſurrexit qui et eſt ad dexteram Dei, qui etiã interpellat pro nobis: qs eſt igitur qui cõdẽnet? Certè nulla diffidẽdi ſubeſſe uidetur materia, ubi ille nõ ſolùm pro iuſtis, uerùm etiã pro peccatoribus poſtulare paratus eſt: q̃n etiã ipſe peccatores ſe adeuntes mira placabilitate excipit: illis quoq; obuiã pergit, necnõ ambitioſa quadã illis patrocinandi cupiditate ſuã cuiq; opẽ gratis pollicetur. Profectò ille magna cum ſpe adiri poteſt, qui pro ſuis etiã perſecutoribus oraſſe cõperitur: Hic qdẽ ipſe ſi qd nos rectè feciſſe perſpexerit, ſummopere lętatur: nec tamen ęquè iraſcitur ſi q̃d perperã egerimus: excuſatorę enim potius quam accuſatorẽ agit: neq;

Roma. 8.

Luce 23. ea. Ieſus autem dicebat. Pater dimitte illis, nõ enim ſciunt quid faciunt. Ioan. 8. & Luce 15.

O' mi domine Deus Saluum fac populũ tuum: & benedic hæreditati tuæ: Et rege eos, & extolle illos uſque in æternum. O' ſeruator fiat miſericordia tua ſuper nos, quemadmodũ ſperauimus in te. Tu quidem æterne parens miſereris omnium, quia omnia potes, & diſsimulas peccata hominum propter pœnitentiam: Diligis enim omnia quæ ſunt: & nil odiſti eorũ quæ feciſti, nec enim odiens aliquid conſtituiſti aut feciſti. Parcis autem omnibus quoniam tua ſunt domine, qui amas animas. Tu Deus noſter ſuauis, & uerus, & patiens, & in miſericordia diſponens omnia: Etenim ſi peccauerimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam: & ſi non peccauerimus, ſcimus quoniã apud te ſumus computati. Tu domine uitæ & mortis habes poteſtatẽ, & deducis uſque ad portas mortis, & reducis. Tu emiſiſti nos cum luctu & ploratu: reduc nos cum gaudio & iocũditate inæternum. O' Chriſte fili uirginis, ad te ſunt oculi noſtri,

Pſalmo 12. *Sapien.11.* *Sapien.15.* *Sapien.16.* *& 1.Reg.2.* *Baruch 4.*

in te ſuprema ſalus, miſerere tuorum.

ALMARICVS. Viuit dominus, & uiuit anima mea: Nunquã hæc ex pectoris iſtius muſeo, nunquam ex hoc penore uel ſcrinio elabentur. Itaque tuis iſtis perſuaſionibus adductus, ſtatui deinceps hoc quòd tam multos ingrato torret aſpectu mortis ſimulacrum minimè horrere: uerùm ſparſis etiam, ſi liceat, floribus uenerari, atque uirentibus ſertis coronare. Iam ego migrationẽ ex hac uita Chriſtiano homini celebrem ac iucundam eſſe debere perſuaſum habeo, perpetuoq́ꝫ habebo. Iam certè mihi conſtitutum eſt uitam hanc non quantum antehac ſolebam magnifacere. Iam illorũ mihi mos uehemẽter probatur, qui puerperia lugent, gaudent in funere. Valeant poſthac metus, formidines, terrores, quibus mortales im proba uiuendi cupiditate illecti miſerrimè anguntur. Mihi quidẽ adhęrere Deo bonũ eſt, & ponere in domino ſpẽ meã,

Thracũ (ut ferunt) mos eſt, ortu mortalium ut doleant, quòd in tot propè innumeras incaſuri ſint

futurum

futurum ſperans, ut is aliquando me à malis præſentibus liberet, & hinc cum gaudio tranſeam, & ad feliciores ſedes proficiſcar. Th. Bene ac egregiè res habet, macte uirtute, ſemper quantum eniti potes, teipſum erige, & in hanc transfretationẽ uela cordis expande. Certè hi qui impotentius mortem metuunt, magis luctu digni ſunt, quàm qui moriuntur: lucrũ etenim eſt ad meliora tranſire. Namq́, ut Auguſtinus ait, malè mori non eſt Chriſtianorum. Benè uerò mori eſt cum Chriſto uiuere atque lętari & regnare. Quòd ſi, ut par eſt, clariſsimum martyrẽ Ignatium imitati uerè dicere poſsimus: meus amor non eſt in me, ſed in Chriſto: haud dubiè diſſolui cupiemus, & eſſe cum illo. Itaque ut Aurelius monet, omnem mortis moleſtiam uĩncere debet uis amoris: quo ille amatur, qui uita noſtra eſt, mortemq́ uoluit perferre pro nobis. Quò autem quiſque ardentius amorem in Deo fixerit, hòc minus grauatè migrabit, minusq́

calamitates eorundẽ uerò gaudeant interitu. quo ſint ijdẽ miſerijs omnibus poſt fata (ſic enim opinantur) carituri.

Auguſtinus. Malè mori non eſt Chriſtianorum. Bene mori quid ſit.

Ad Philip. 1. Deſideriam habens diſſolui & eſſe cũ Chriſto.

nusq́ animo fluctuabit: amemus Chri-
ſtũ, ille nos contra omnia muniet atque
armabit. Quid ad mortis mentionem tre
pidamus? quid triſtamur? quid impalleſci
Iſaie 40. mus? Prophetica præſertim tuba his nos
uerbis animante: Conſolamini conſola-
mini popule meus, dicit dominus Deus
Ephe. 6. ueſter. Atque ad hoc ipſo Apoſtolo pro-
clamante: Fratres confortamini in domi-
no & in potentia uirtutis eius. Sanè quẽ-
admodũ idẽ ipſe clariſsimus pręco ac buc
2. Corin. 5. cinator Euangelicus ait, dum in hoc cor
pore ſumus, peregrinamur à domino:
ideoque cùm euocamur, nulla ratione
tergiuerſari, ac profectionem detrecta-
re debemus: Dei namq́ uoluntati prom
pta mente parendum eſt: quandoqui-
Auguſtinus. dem Auguſtino teſte, niſi uoluntas Deo
ſubdita ſit, illa à iuſtitiæ tramite rece-
dit: nec profectò quiſquam rectus eſt, niſi
qui creatoris uoluntati lubens paret &
Egeſippus. obſequitur. Egeſippus quidẽ ingrati ani-
mi eſſe cenſet citius diſcedere quàm uelit,

& di-

& diutius uiuere uelle quã ſtatuerit ipſe, qui uitam donauit. Mors olim peccando parta eſt; nunc autem ęquo animo moriẽdo iuſtitia impletur. Atqui nos moriendo non morimur, ſed ad uitam peruenimus: quippe hæc non uiuentium, ſed ad uitam proficiſcentium regio eſt; mortem uerò ęrumnarum requiem, & portum laborum eſſe ſapientiſsimus quiſque fatetur: illa quippe bonis accelerat patriam, malis autem reſecat malitiam. Hermes ille Trimegiſtus moriens ad circumſtantes diſcipulos ait, hactenus filij pulſus à patria uixi peregrinus, & exul: nunc uerò patriam repeto: cumq; corporeis uinculis abſolutus diſceſſero, ne me tanquam mortuum lugeatis: nam ad illam optimam beatamq; ciuitatem regredior, ad quam uniuerſi ciues mortis corruptione uenturi ſunt: ibi nanq; ſolus Deus eſt ſummus princeps, qui ciues ſuos replebit ſuauitate mirifica. Planè ut eſt apud Senecam, Quemadmodum maternus uterus no-

Beatus Paulus ad Romanos 5. Sicut p unũ hominẽ peccatũ in hunc mundũ intrauit: & per peccatum mors.

Mors ærũnarũ requies, et laborum portus.

Hermetis Trimegiſti dignum notatu dictum.

Seneca.

uem menſibus nos tenet & pręparat non ſibi,ſed illi loco, in quem uidemur emitti iam idonei ad trahendum ſpiritum, auramq́ ęthercam fruendam: ſic ipſi in hoc ſeculo pręparamur ad alium,in quo multò melior rerum ſtatus eſt:proinde intrepidi debemus decretoriam illam horam proſpicere: dies quidem ille quem tanquam ſupremum ſpectamus æternę uitæ natalis eſt:altius hinc aliquid cogitemus: lucroſa dubio procul eſt ex hac uita migratio: proficiſcimur enim ad meliora. Quid enim habet hęc uita cõmodi, imò quid non incommodi & laboris? animus noſter diuinus eſt & immortalis: hic autẽ locus diuinę naturę & ęternitati, necnon immortalitati cõtrarius eſſe dignoſcitur. Eapropter aliud nobis optandum domicilium. Itaq; longè ſatius eſt cum Propheta ob id quod incolatus noſtri dies prolõgentur queri, quàm Theophraſti more naturam propter humanę uitæ breuitatem accuſare; diuerſorium quidem nobis

Pſalmo 119. Heu mihi quia incolatus meus prolõgatus eſt. Theophraſtus.

uelut in tranſitu, nõ habitandi & commorandi ſedem in terra datam eſſe exiſtimare debemus. Etenim, ut inquit Apoſtolus, non hîc ciuitatem permanentem habemus, ſed futuram inquirimus. Ideoq; cum ſanctis illis patribus noſtris confiteri debemus nos hoſpites eſſe ſuper terrã. Profectò quod Tullius confirmat, ſapientiſsimus quiſq; ęquo animo moritur, ſtultus iniquiſsimo: quanquã enim ſtulti ſæpè magno impetu in pericula ruunt, non tamen iudicio, ſed temeritate id faciũt, neque ęquanimiter fatum perferunt, ſed immani quadam efferatione agũtur. Ratione igitur timorem ac metum expugnare debemus, qui haud dubiè ipſa morte peior eſt, omnem enim uitam amaritudine cõſpergit. Pulchrè Vergilius dum generoſum deſcribit equum, quod Seneca cordato uiro tribui poſſe exiſtimat, Primus; inquit, inire uiam, & fluuios tentare minaces Audet, & ignoto ſepe cõmittere ponto: Nec uarios horret ſtrepitus. Adde

Hebræ. 13.

Paralip. 29. & Hebr. 11.

Tullius.

Ita enim uiuere ut non ſit uiuendũ, miſerrimum eſt: mori autẽ nemo ſapiẽs miſerum duxit, non beato quidem. fa. epi. lib. 6. Epi. 81. A. Torqua.

Vergilius 3. lib. Georgic.

quòd ſtultiſsimum eſt illud timere quod nulla ratione uitari poteſt: magnæq; dementiæ aſcribi debere uidetur, fugere uelle, quum retrocedere nequeas: hoc quoq; teſte Seneca, ualde ineptum eſſe conſtat contumaciter & ignauè facere, quod uelimus, nolimus omnino facere neceſſe habemus. Equidem ſuperuacuum eſt dolere, conflictari, timere, ubi dolendo & timendo nihil proficitur: hoc enim nihil aliud eſt quàm malorum cauſas ſibi grauiores & acerbiores facere, ſuaq; incommoda ultro augere, nec ſe tormento reſeruare, ſed illud ante tempus accerſere. Cur ante tubam tremor occupat artus, inquit poëta? Infirmus animus multò antequã opprimatur, ſuccumbit. Inſuper uilis & dedecoroſa eſt omnis trepidatio: honeſtũ enim imperterritum eſt, ſemper ſtat in procinctu: uirtuti nanque perpetuum robur ineſſe nulli dubium eſt. Itaq; longè honeſtius cenſeri debet ſpõte facere quod faciundum eſt, & hoc magis uirtuti conſentan-

Seneca.

Vergil. 11. Aeneidos. cur indecores in limine primo Deficimus? cur ante tubam tremor occupat artus?

ſentan um

ſentaneum eſſe intelligitur. Ergo animis opus eſt ac pectore firmo: proinde, ut quidam ait, Cùm tempus affuerit te precor eſſe uirum. Atqui quemadmodum perniciosior eſt hoſtis fugientibus ac metuentibus: ſic & exitus ab hac uita eos qui trepidant magis affligit. Quid iuuat angi, turbari, anxiari? eò proficiſcimur, ut Cordubenſis Philoſophus ait, quò omnia eunt: quid noui eſt? ad hanc legem nos natura genuit: patribus matribusq́ noſtris hoc accidit: hoc auis proauisq́, & cæteris ante nos contigit: hoc & poſt nos reliquis omnibus ſeries inuicta & nulla mutabilis ope illigat cuncta, trahitq́: quãtus nos populorũ numerus præceſſit? quantus comitabitur quantusúe ſequetur? Omne humanũ genus quod eſt, quodq́ erit, morte damnatum eſt: omnes quę uſquequaq́ rerum potiuntur urbes ubi fuerint aliquando quæretur: uario nanque exitus genere tollentur: quaſdam bella deſtruent: alias deſidia paxq́ ad inertiam uerſa cõſumet,

Vergilius 6. Aeneidos. Nũc animis opus Aenea, nunc pectore firmo.

Seneca.

& magnis operibus exitioſa res luxus diſperdet, aut repentina aquarum inũdatio uorabit, aut in ſubitam cauernã conſidentis ſoli lapſus adducet: quid eſt ergo quod indignemur, aut doleamus, ſi exiguo momẽto publica fata prçcedamus, omnia orta cõcidũt, & aucta ſeneſcũt, nimis delicatus eſt qui nõ uult mũdo ſecũ pereũte mori. Reſpiciamus hunc totius humani generis comitatum, qui eo tendit: uita cuiq; data eſt cum expectatione mortis: nemo autem queri debet ſe in ea eſſe conditione in qua omnes ſunt: magnus animus Deo pareat: & quicquid lex uniuerſi iubet ſine cunctatiõe exequatur. In meliorẽ emittimur uitam: lucidius tranquilliusq; inter diuina manebimus: hic portus nobis aliquãdo petendus eſt, nunquam recuſandus: illos imitemur, quos non piget mori, cùm iuuet uiuere: quæ eſt enim uirtus cùm ejiciaris exire? nũquam ſapiens ejicitur: quia ejici eſt inuitum expelli: atqui ſapiẽs nihil inuitus facit, neceſſitatem effugit, quia ſpõ

Sapiẽs nihil ĩuitus facit.

te facit

te facit quod coactus facere cogeretur. Porrò uenientem mortem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu cōpoſuit: ijs quidem aureis uerbis Seneca nos ad mortis contemptum adhortatur. At uerò ſanctioris philoſophiæ profeſſor inſignis, & ſententiarum ubertate locupletiſſimus filius Sirac ſic ſcribit. Noli metuere iudiciū mortis: memento quæ ante te fuerunt, & quę ſuperuentura ſunt tibi. Vehementer autem ſuis literis pectora noſtra Paulus roborat firmatq́; , dum ait: Nemo noſtrum ſibi uiuit: & nemo ſibi moritur: ſiue enim uiuimus, domino uiuimus: ſiue morimur, domino morimur. Siue ergo uiuimus, ſiue morimur, domini ſumus. Item magnificabitur Deus in corpore meo ſiue per uitam, ſiue per mortē. Cæterùm ſi ueritatem ſpectare uelimus, profectò fas non eſt mortem uocare diſſolutionem hanc, qua mortalitas magis finiri intelligitur, quàm uita. Semper enim uiuunt, qui animam ſuam Chriſto commē-

Eccleſiaſtici 41.

Rom. 14. et 2. Corin. 5. Et pro omnibus mortuus eſt Chriſtus: ut & qui uiuunt, iam nō ſibi uiuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.

dant: proinde ſaluatoris ipſius ſententia dormitionem potius quàm mortem dice re atq; exiſtimare debemus, ubi ad Deũ proficiſcimur. Planè quanquam multa ſunt quibus fluctuans animus in morte cõfirmari poſſe uidetur; nihil tamẽ æquè hominis mentem ſolatur, quàm id quod ad leuandã graui peccatorũ faſce conſcien tiam, necnon conciliandã Dei beneuolen tiam, futuriq; ſtatus ſecuritatem aucupan dam pertinere intelligitur. Proinde hoc ſolandæ mentis genus potiſsimè nobis ſectandum atque amplectendum eſt: neque enim ſolùm ægritudini cordis hoc ipſum egregiè medetur, uerumetiam efficit ut quicquid nos hac in re moliamur, ingenti poſtea meritorũ fœnore penſetur. Vna quidẽ præcipuè moriẽtibus cura decori atq; præclari exitus eſſe ſolet, ſed ea tãtùm quę ęternę felicitati cõducũt ſpectaſſe, cęteriſq; ſpretis rebus hunc ſibi ſcopũ propoſuiſſe, multò melius. Cæterùm, Cicero. ut Ciceroni uidetur, qui id quod uitari

nō poteſt metuit, is uiuere quieto animo nullo modo poteſt: ſed qui nōn modò quia neceſſe eſt mori, uerùmetiam quia nihil habet mors quod ſit horrendū mortem non timet, magnū is ſibi præſidium ad beatã uitam comparat. Certè ſi quis uitæ huius miſerias, calamitates, pericula, curas ac ſolicitudines, ſedula meditatione recogitet, hic profectò ſemel cadere quàm ſemper pendere ſatius exiſtimabit: uel ex Sapientis ſententia, mortuos quàm uiuentes beatiores cenſebit: atque Maronianū hoc carmen conſtanter pronunciabit. O' terq; quaterq; beati Quis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Contigit oppetere: aut illud; Viuite felices, quibus eſt fortuna peracta iam ſua: nos alia ex alijs in fata uocamur: Vobis parta quies, nullum maris æquor arandū eſt Arua neque Auſoniæ, ſemper cedentia retro, Quærenda. Illud, inquit Cicero, multos angit, diſceſſus ſcilicet ab omnibus his quæ ſunt bona in uita: uide ne à malis ue-

Eccleſiaſtes 4. Et laudaui magis mortuos quàm uiuentes.

Vergilius 1. Aeneidos.

O terq;

Vergilius 3. Aeneidos.

rius dici poſsit:nanque mors non à bonis abducit,ſed à malis:multos uita prolixior in graues detruſit calamitates,quibus, ſi ante obijſſent, omnino fuiſſent exempti. Hæc Cicero. Quis autẽ inter ſeculi ærũnas, & morborum anxietates nõ magis mortem;quàm longam uitam deſideret? dicente Sapiente, Melior eſt mors,quàm uita amara:& requies æterna, quàm languor perſeuerans:unde patientiſsimus ille Iob. Quare,inquit,miſero data eſt lux, & uita his qui in amaritudine animę ſunt? Qui expectant mortẽ,& non uenit:quaſi effodientes theſaurum,gaudẽtq; uehemẽter cùm inuenerint ſepulchrum. Certè nõnullis maiorem uitæ, quàm mortis metũ eſſe cõſtat: ſiquidem,ut Hieronymus ait, Inter graſſantia mala neceſſariò exitus ſitienter optatur:ſed ſicut nec noſtrum fuerat naſci,ita nec poteſtatis noſtræ eſt mori:alioqui ſi in poteſtate noſtra eſſet mori,eſſet & non mori. Pro Deum immortalẽ,inquit Tullius, quàm optabilius iter

Eccleſiaſtici 30.

Iob 3.

Hieronymus

Tullius.

illud ineundum eſt, quo confecto nulla reliqua cura, nulla ſolicitudo futura ſit: quæ autem dementia eſt tam impotenter amare quod ſeruare non poſſumus? & cõtra negligere quod inæternũ habere poſſimus. Equidem, diuo Chryſoſtomo confirmãte, ille qui pręter modũ mortẽ timet ſeruus eſt: & omnia, ne moriatur, facere & perpeti paratus erit. At uerò qui felix eſſe cupit, nec rerum, nec hominum terrore concuti anima illi in expedito habenda eſt: profectò ſi hoc euinci poſſet, ne unquã moreremur, pro hac re forte hominem ſolicitum eſſe deceret. Sed ut Apoſtolus ait, Statutum eſt omnibus hominibus ſemel mori. Proinde ubi nihil cõſilio profici poteſt, una ratio uidetur quicquid acciderit ferre moderatè. Ille autem, ut ait Varro, cum natura litigat, qui mori ægrè fert, duplexq; malum ſuſtinet, ſcilicet quòd male fert, & quòd neceſſe eſt: porrò nihil firmũ infirmo, nil fragili æternum eſſe poteſt: etiã dum creſcimus uita noſtra decreſcit, ideoq;

Chryſoſtomus.

Hebra. 9.

Varro.

Diu uiuere diu mori eſt. ideoq́ꝫ quotidie morimur: proinde diu uiuere diu mori eſt. Igitur cũ omnibus inſit moriẽdi neceſsitas, faciamus de neceſsitate uirtutẽ: uelis, nolis, morieris, inquit philoſophus quidam pijſsimus: ſed ſi uolũtatem tuam diuinę accommodare uolueris, pœnales anguſtias leuius ſuſtinebis, & pacem cõſcientię tuæ parans purgaberis, inſuper & ęternę uitę brauium conſequeris. Eleuemus ergo animum, ipſiq́ꝫ cęleſti medico committamus, ut quod ipſe nouit faciat. Certè ſi non dederit humanę uoluntati, dabit perpetuę ſaluti. Multi cùm morti propinqui fuiſſent, ęgrè admodùm tulerunt ſe inde fuiſſe retractos: nec mirũ: quid enim nobis cũ hac luce, quibus lux ęterna promiſſa eſt? *Imaginẽ Dei non refert, qui quæ metuenda non ſunt metuit.* Prętereà ille Dei imaginẽ non refert, qui quę metuẽda non ſunt metuit: neque uirilem gerit animum, niſi qui fidentem ſe eſſe oſtendit, & ſuper omnia erectus eſt. *Seneca.* Atque hic quidem ex Senecæ ſententia ita ſecum ſtatuere debet, nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam,

nec

nec malo uultu naturę tributū exoluam, Tributi huius immunitas nemini conceditur: non tãtùm bono, ſed etiam magno animo hoc ferre paratus ſum: quid aliud debeo quàm exeuntem animam adhortari, & cùm bonis omnibus emittere, atque hunc in modum abſcedentem affari: uade fortiter, uade feliciter. Animus æquus in re mala dimidiũ mali eſt, ut ait Comicus. Felix, inquit Maro, qui potuit rerũ cognoſcere cauſas: Atque metus omnis & inexorabile fatum Subiecit pedibus. Quàm egregiè Anneus noſter, Cõtẽne, ait, mortem: & omnia cõtẽpta ſunt ſiue bella, ſiue naufragia, ſiue ruinarũ põdera: nunquid iſta amplius facere poſſunt, quàm ut animã à corpore reſoluant: hoc nulla diligentia euitat; iratis Dijs propitijsq́ moriendũ eſt: animus ex ipſa deſperatione ſumatur. Crudelius ac moleſtius eſt ſemper timere mortem, quàm ſemel mori. Turpis autem fuga mortis, ut ſcribit Cicero, omni morte peior eſt. Profe-

Vergilius 2. Georgico.

Seneca.

ſtò,

Valerius. ctò, teſte Valerio, Ratio uitam diligere, mortem autem non timere ſuadet: unde *Lucanus.* apud Lucanum, Mors ultima pœna eſt, nec metuenda uiris Accedit, quòd cõſtãs, & honeſta, pioq; homine digna mors haud dubiè turpiter actam uitam ſæpiſsimè exornat, hominemq; ipſum, prioris opinionis labe deterſa, & Deo, & mortalibus omnibus cõmendat. Attollamus ergo criſtas, & aduerſus formidata cõſiſtamus: altius ac ſublimius quidpiam quàm quæ terrena ſunt, ſpectemus, hoc eſt clariſſimam atque fulgentiſsimam illam beatarum animarum patriam. Quid nos, ait quidam bonus pater, inter dęmonum laqueos, hominum gladios, carnis motus illicitos remanere delectat? ubi quotidie mundus labitur, reatus augetur, uirtus minuitur, corpus multis pœnis & laboribus fatigatur: ruinoſum eſt corporis iſtius domiciliũ in quo uiuimus: procelloſum eſt mundi huius pelagus intra quod currimus: periculoſum eſt quicquid ex terrenis diligimus

Adhortatio ad contemptum ſeculi, ex his quæ ſunt in eo uarijs calamitatibus hic graphicè cõnumeratis.

diligimus: quæ certè omnia ſuadent, ut non inuiti, ſed alacres exeamus. Quis autem, ut Ambroſius inquit, uiuẽs poſsit tutò laudari, qui & de præterito meminit ſe habere quod doleat, et de futuro uidet ſibi ſupereſſe quod timeat? quis etiã in hoc corpuſculo poſitus debeat ſibi quicquã uẽdicare de meritis, quorũ iter uitę occulta dęmonũ infeſtatio uelut latronum obſidet multitudo: quibus per omnes uias ſupplãtores inuiſi animarũ laqueos tendũt innumerabilibus mortibus expaueſcendos: nauigãtibus enim nobis per hoc mare magnũ & ſpacioſum, in quo reptilia quorũ non eſt numerus: animalia puſilla & magna, id eſt diuerſa inimicorũ genera, ualde pertimeſcendũ eſt, ne nauim noſtram aut procella tempeſtatis arripiat, aut fluctus abſorbeat, aut in æternã prædam pirata crudelis abducat. Hæc ille. Hoc autem maximè quorundã animos debilitare conſueuit, quòd ipſi ea tantùm ſpectant & intuentur quæ dura, acerba & ingra-

Ambroſius

Pſal. 103

ta uidentur: in hisq́ meditandis tota mẽ-
Verg. lib. 4. Aeneidos. te incumbunt atque immorantur, dege-
Degeneres animos timor arguit. neres trepidant animi, peioraq́ uerſant.
At quantò prudentius cœleſtiũ gaudio-
rum æternitatem contẽplari, & cum ſa-
Pſal. 83. crorũ carminum uate decantare. Quàm
dilecta tabernacula tua domine uirtutũ,
concupiſcit & deficit anima mea in atria
domini. Cor meũ & caro mea exultaue
Pſal. 41. runt in Deum uiuum. Quemadmodum
deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita
deſiderat anima mea ad te Deus. Fuerunt
mihi lachrymæ meę panes die ac nocte,
dum dicitur mihi quotidie ubi eſt Deus
tuus? quare triſtis es anima mea, & quare
conturbas me? Spera in Deo quoniã ad-
huc confitebor illi, ſalutare uultus mei &
Pſalm. 16. Deus meus. Satiabor cùm aparuerit glo-
ria tua. Quantum, quæſo, pijs mentibus
Ioan. 16. ſolamẽ illa Chriſti uerba afferũt: Iterũ in-
quit, uidebo uos: & gaudebit cor ueſtrũ:
& gaudium ueſtrũ nemo tollet à uobis.
Quiſnam hominum his auditis non to-

to pectore

to pectore exhilareſcat? quis non migra-
tionem optandã, potius quàm refugien-
dã æſtimet? quis uiſionis illius tempus
fauſtum ac felix non cenſeat? Quòd ſi ui-
tã amamus, cur uerã & æternã nõ exqui
rimus? & cùm intelligamus illã hîc nõ eſ-
ſe, cur ad eũ ubi illa eſt locum non lubenti
animo proficiſcimur? Quid, quæſo, de-
trectamus morti mori, ac uitæ uiuere?
Audendum nobis eſt, & delicatæ mentis
ignauia uiriliter comprimenda. Quis ue-
rè ob id non immenſo gaudio afficiatur,
quòd ipſe propediem ad patrem, necnon
& fratrem qui in cælis uno numine prin-
cipantur iturus ſit? Affectus quidẽ noſtri
corporea mole prægrauantur: & luto de-
ſideria noſtra hærent. Verùm ut uir qui-
dam egregię doctrinę inquit, Ex tantillo
quod iam datur libet exclamare, Domi-
ne dilexi decorẽ domus tuę, & locũ habita
tiõis glorię regni tui. Quòd ſi anima to- Pſalm. 25.
tã ſe colligat, & proculcatis affectibus dũ
timentur quę timere non oportet, aman

tur quę amare non decet: dolendo uanè uaniusq́ gaudendo tota uoluntate & libertate, totoq́ impetu ſpiritus illa prouolet: nonne cùm cœperit circuire lucidas illas ſedes, & ciuitatis Dei mãſiones, ac reuiſere animas in prima ſtola ſecundã expectantes: multò magis tunc inſtabit & dicet: Vnam petij à domino hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitę meę. Hęc ille. Sanè ubi amictum hunc anima exuerit, tunc illi arcana cęli & mundi cõſpicua erunt: diſcutietur iſta caligo: & undiquaque lux rutilabit: tunc, ut ait Seneca, in tenebris nos uixiſſe intelligemus. Proinde nos qui felicitatis noſtrę ſpem omnẽ in morte ſitam eſſe non ignoramus, atque ab illa, ſi Chriſtiani ſumus, gaudij noſtri cõſummatam plenitudinem auſpicamur, nequaquam mortem horrere debemus: quippe ex his ſumus qui, ut Paulus ait, in ſpe filiorũ Dei gloriantur. Non enim, eodẽ ipſo protestante, ſubtractionis filij ſumus in

Pſal. 26.

Seneca.

Rom. 5.

Hebr. 10.

perditio-

perditionē, ſed fidei in acquiſitionem animæ per Ieſum ſeruatorem, qui pro nobis mortuus eſt. Pleræq; olim fœminæ tanto amore uiros ſuos proſequutę leguntur, ut ſe ultrò in rogum præcipitarent. At uerò nobis regem noſtrum cæſum, uulneratū, crudeliterq; interfectum cernētibus quid faciūdum eſt? En moriamur, ait quidam, *Vergilius 2. Aeneidos.* & in media arma ruamus. Magnum ſumamus animum, uiriliterq; ducem ac ſeruatorem ipſum noſtrum ſequamur: melius eſt ſi quid naturæ debetur, uirtute ſoluatur. Certè præſtat ad illum qui ſolem fecit proficiſci, quàm ſub ſole morari. Prętereà, ut eſt apud Chryſoſto. Is qui mortis tyrannidē, & metū pedibus ſubijcit, ſimul etiā diaboli uires diſſoluit: & hoc ipſi acquiritur meritum, quòd æquo animo exoluitur tributū. Cæterùm ad ſummam negotij pertinet, ut egregiā illam Pauli ſententiā pro ſymbolo uſurpemus, ſemperq; in ore habeamus, Mihi uiuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: hoc nobis

perpetuò propoſitum, & nunquam dele- bili charactere menti infixum ſit. Nec ambigamus Chriſtum, ſi fidẽti animo inuocatus fuerit, dulciſsimis reuelatiõibus trepidantium mentes in exitu confirmare ſolitum. Quemadmodũ diuus Gregorius illuſtribus ſcriptis ac monimẽtis prodidit: neque enim dux ille noſter, qui Deus totius conſolationis eſt, ſuos unquam deſolatos manere pateretur: ſed nec illi nos in morte deſerere putandi ſunt, qui per totã uitam noſtræ tutelæ munus, Deo mandante, geſſerunt: hi nanque Auguſtino teſte, miro quodã fauore nobis afficiuntur, præſertim ubi nos bonæ uolũtatis eſſe, & de ſalute noſtra cogitare animaduerterint. Cum autem bonis mentibus Deus promptiſsimè occurrat, haud dubiè magnam illic Angelorũ multitudinem adeſſe nemo opinor, inficiabitur. Atque hi quidem ob cõmunem finem ſocialem nobis operam ſemper impendere paratiſsimi eſſe intelliguntur, Inſuper & hoc quoque

Auguſtinus.

Deus bonis mẽtibus prõptiſſimè occurrit.

que nos egregiè ſolari debet, quòd Chry
ſoſtomus confirmat, Chriſti ſcilicet beni- *Chryſoſtomus.*
gnitate fieri ut nõ alio tẽpore hinc euoce-
mur, quàm quo nobis ex hac uita exire ac *Cyprianus.*
demigrare utilius eſt. Quocirca Cypria-
ni cõſiliũ exaudientes, lęto hilariq́; animo
fauſtiſsimũ illũ diẽ excipiamus, qui nos
iſtinc ereptos, ſecularibusq́; laqueis exutos
paradiſo reſtituit, regnoq́; cęleſti parturit:
quis nõ pegrè cõſtitutus in patriã regre-
di properet? quis nõ ad ſuos nauigare fe-
ſtinans proſperũ uentũ cupidius exoptet,
ut uelocius charos liceat amplecti? Patria
noſtra, ut idẽ ait, cęlũ eſt: parentes noſtri *Patria noſtra cœlum eſt.*
ſancti patriarchæ ſunt: quid non propera-
mus & currimus, quò patriã noſtrã uide-
re, & parẽtes ſalutare poſsimus? magnus
illic nos charorũ numerus expectat paren
tũ, fratrũ, filiorũ, conſanguineorũ, affiniũ
frequẽs nos & copioſa turba iam de ſua
immortalitate ſecura, & adhuc de noſtra
incolumitate ſolicita deſiderat nos in horũ
cõſpectũ & amplexum uenire: quãta illis

& nobis in cõmune erit lętitia, qualis illic cęleſtrum regnorũ uoluptas ſine timore moriẽdi, & ſine fine uiuẽdi. O' quàm ſumma & perpetua felicitas, illic Apoſtolorũ glorioſus chorus, illic Prophetarum exultantiũ laudabilis numerus: illic martyrum innumerabilis populus ob paſsiõis & certaminis uictoriã coronatus: Triũphantes illic uirgines reliquiq; cœlites ineffabili gaudio exultãtes. Vtinã citò cũ illis eſſe poſsimus, & citò cũ Chriſto gaudere & lętari ualeamus: hanc cogitationẽ noſtrã ipſe uideat: hoc propoſitum mẽtis noſtræ ille benignus aſpiciat, qui ampliora ſuæ gloriæ præmia his dare conſueuit, quorũ feruẽtiora erga ſe deſideria cognoſcit. Ipſe uerò deſideriorũ noſtrorũ finis erit, quẽ in ſuperna patria ſine fine uidebimus, ſine faſtidio amabimus, ſine fatigatione laudabimus, ipſe Deus meus, & glorificabo eum Deus patris mei, & exaltabo eum. Igitur uiriliter agite, & cõfortetur cor ueſtrum omnes qui ſperatis in domino.

Chriſtus deſideriorũ noſtrorũ finis.

Exo.15.

Pſal.30.

τέλος.

Finit excellens & eruditione multiiuga ſcatens opuſculũ Dialogi more contextum, cuius inſcriptio eſt, De exhilaratione animi, quẽ metus mortis angit atq; cõtriſtat, Autore pręcellẽtiſsimo Patre Domino Aimaro Falconeo Thautano bonarũ literarũ ut ſtudioſiſsimo, ita etiã callentiſsimo, necnõ ſummo heroicarũ uirtutũ ſectatore, qui cõmuni proſpiciẽs utilitati rẽ ſcitu nõ iucundã modò, uerũetiã neceſſariã, & ſe hoc eſt religioſo (is enim laudabilis inſtituti beati patris Antonij obſeruantiſsimus cultor eſt) & uiro planè Chriſtiano dignã feliciter adgreſſus eſt, & ad felicẽ exitũ tãdẽ iuuãtibus ſuperis perduxit. Hoc itaq; maximæ cõmoditati haud dubiè tibi futurũ cãdide lector opuſculũ ęre nõ perinde magno eme, emptum non oſcitãter perlege, ipſumq; perlectũ cùm relegere non piguerit, ę memoria ne effluat diligentiſsimè cura: id quod ſi feceris, non dubito quin hanc ſis de eo ſentẽtiam laturus,

Aequè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè:
Aequè neglectum pueris ſenibusq; nocebit.

1.005.640

In cõmendationem harũ lucubrationũ ſtudioſis haud dubiè perquàm utiliũ Domini Aimari Falconei cum literarum fulgore, tum morum integritate imprimis conſpicui Hendecaſyll.

Vt ſint qui nihil eſſe morte peius
Clament, ac nimio tremant pauore,
Siquando ſonet hoc in aure nomen
Mors, poſthac tamen eſt eis futurum
Non immite, uelut prius, libellum
Hunc quum perlegerint: eo monetur
Quiſquis, ſolliciti ſit ut timoris
Expers. AIMARVS *eſt id aſſequutus*
Vir doctiſsimus aureo libello,
Vt mens exhilaretur: hunc ueterno
Excuſſo lege Chriſtiane lector,
Nec mortis nimio tremes pauore.

Recognitio erratorum.

Pagina	Linea		Lege
36	17	ualidiores. Ictus	ualidiores ictus
41	7 & 8	moroſos	moroſiſsimos
43	3	extinguuntur	extinguitur
71	12	iuſto	iuſtiſsimo
77	6	Chriſtiani	Chriſtianiſsimi
79	10	diligere	deligere
Eadem	15	faciat, licet	faciat licet,
92	15	corpore	corporei
93	3	illa ſuam	illa ob ſuam
104	5	fidelis	fideliſsimus
114	17	hoc	hic
124	4	quidem	quidam
137	16	Experto	Expecto
139	21	illudq́;	illud'ue
177	19	unanimitate	unitate
186	3	ultio	ultrò
201	7	in cælos	in cælo
241	17	ſacrarum	ſacrarium
266	19	poſſumus	poſsimus
281	5	poſsimus	poſſumus

Cav. G. DI GIACOMO
PESCARA
1972